

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Bakalárska práca

2011

Gabriela Repková

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Ústav Dálneho východu

Bakalárska práca

Gabriela Repková

Čínske znaky a jazykové purifikačné hnutie v Kórei

Chinese characters and language purification movement in

Korea

Praha 2011

Vedúci práce: Mgr. Tomáš Horák, Ph.D.

Prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, že som riadne citovala všetky použité pramene a literatúru a že práca nebola využitá v rámci iného vysokoškolského štúdia či k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa 31.1.2011

Abstrakt

Čínske znaky, ktoré boli používané v klasickej čínštine (hanmun) majú dlhú históriu používania v Kórei. Po vynájdení vlastnej kórejskej abecedy - hangŭlu sa začali objavovať prvé pokusy o používaní hangŭlu popri hanmune. Počas storočí pokusy nabrali na sile a v 19. storočí sa začali objavovať myšlienky o výhradnom používaní znakov. Zákaz používania znakov bol prijatý v polovici 20. storočia v oboch častiach Kórei. Sever znaky prestal používať úplne, ale výučba znakov na školách stále pretrváva. Na juhu bolo neskôr prijaté, že na prechodnú dobu sa znaky budú používať popri hangŭlu.

Myšlienka, že kórejský jazyk potrebuje byť očistený od rôznych cudzích elementov sa naplno prejavila po skončení japonskej koloniálnej správy v roku 1945. Rôzne lingvistické a vládne spoločnosti sa zaoberali tou to otázkou. Na severe sa purifikácia zintenzívnila hlavne v 60. rokoch 20. storočia, na juhu v 70. rokoch. Charakter jazykovej purifikácie na severe sa však líšil od charakteru jazykovej purifikácie na juhu a toto viedlo k prehĺbeniu rozdielov v slovnej zásobe oboch štátov.

Kľúčové slová: čínske znaky, hanmun, purifikácia, jazyková politika, purifikačné hnutie

Abstract

Chinese characters using in classical Chinese (hanmun) have long history of using in Korea. After an invention of the Korean alphabet - hangŭl begun the first attempts to using hangŭl beside hanmun. Attempts have gained strength during the centuries and in 19. century the thoughts about exclusive using of hangŭl have begun showing up. The prohibition of using characters in both parts of Korea was accepted in the middle of 20. century. The North has stopped using characters completely but teaching of characters at schools is still alive. In South Korea was later accepted that for the temporary time the characters will be using beside hangŭl.

The idea that Korean language needs to be purified of various foreign elements fully show after the end of Japanese colonial administration in 1945. Various linguistics and government societies were concerned with this issue. In the North purification got stronger mainly in 60s of 20. century, in the South in 70s. Nature of language purification in the North is different from nature of language purification in the South and this led into deeper differences in vocabulary of the both states.

Key words: Chinese characters, hanmun, purification, language policy, purification movement

Pod'akovanie

Chcela by som sa poďakovať vedúcemu bakalárskej práce Mgr. Tomášovi Horákovi, Ph.D. za vedenie bakalárskej práce i podnetné konzultácie behom spracovávania práce a doc. PhDr. Miriam Löwensteinovej, Ph.D. za jej komentáre a pomoc pri vzniku tejto práce. Moja vďaka patrí aj Františekovi Varešákovi za morálnu podporu.

Obsah

Obsah.....	1
Úvod.....	3
I. Príchod čínskych znakov do Kórei.....	8
I. 1 Čínske znaky v dávnej vzdelanosti.....	10
I. 2 Kráľ Sedžong a vytvorenie kórejskej abecedy.....	12
I. 3 Diela vzniknuté v hangŭle.....	14
I. 4 Podpora hangŭlu miesto používania čínskych znakov.....	17
I. 5 Odpor proti novému písmu a snaha o uchovanie čínskych znakov.....	19
II. Obdobie modernizácie Kórei.....	22
II. 1 Osvietenstvo v období modernizácie.....	23
II. 2 Klub nezávislosti a tlač.....	26
II. 3 Kórejský jazyk, hangŭl a jazykovedné diela v období modernizácie.....	29
II. 4 Ču Si-gjŏng.....	32
III. Obdobie japonskej koloniálnej nadvlády.....	35
III. 1 Kórejská lingvistická spoločnosť.....	39
IV. Obdobie po oslobodení Kórei (1945 – 1950).....	42
IV. 1 Odstraňovanie negramotnosti.....	44
V. Problematika čínskych znakov.....	47
V. 1 Južná Kórea.....	47
V. 2 Severná Kórea.....	53
VI. Jazyková politika a purifikácia v severnej Kórei.....	58
VI. 1 Jazyková politika od roku 1945 do 60. rokov.....	59
VI. 2 Kim Il-sŏng a jeho jazyková politika v 60. rokoch.....	62
VI. 3 Purifikačné hnutie a jeho stručná charakteristika.....	64
VII. Jazyková politika a purifikácia v južnej Kórei.....	67
VII. 1 Charakter purifikačného hnutia v južnej Kórei.....	69
VII. 2 Purifikačné hnutie a nacionalistický prúd.....	72
VII. 2.1 Čchŏ Hj ŏn-bäové a Hŏ-ungové argumenty.....	73
VII. 3 Purifikačné hnutie a konzervatívny prúd.....	76
VII. 3.1 I Sung-njŏngové argumenty.....	77

VIII. Malý rozbor jazykovej reality v južnej Kórei vzhľadom na používanie čínskych znakov.....	80
Záver.....	85
Bibliografia.....	87
Zoznam použitých skratiek a symbolov.....	90
Príloha.....	91

Úvod

Názov mojej bakalárskej práce je: Čínske znaky a jazykové purifikačné hnutie v Kórei. Cieľom mojej práce je zaoberať sa postavením čínskych znakov ako média pre zápis lexika modernej kórejčiny v kontextu jazykových nacionalistických a purifikačných snáh nevládných združení a organizácií. Pritom budem sledovať aj oficiálnu jazykovú politiku vo vzťahu k čínskym znakom a to od konca 19. storočia až po súčasnosť. Chronologický rámec práce bude tvorený príchodom čínskych znakov do Kórei a vytvorením vlastného hláskového písma, obdobím modernizácie Kórei, obdobím japonskej okupácie a obdobím povojnového vývoja v oboch častiach krajiny. V prípade Kórejskej republiky sa pokúsim popísať stanoviska a aktivity dvoch krajných prúdov - konzervatívneho a radikálneho nacionalistického, ktorý sa usiluje nielen o úplne odstránenie čínskych znakov z verejného života, ale aj o umelú "očistu" kórejčiny od sinokórejskej slovnej zásoby. Samostatná kapitola bude venovaná malému rozboru súčasnej jazykovej reality Kórejskej republiky, ktorý bude vychádzať z písomných zdrojov a zdrojov voľne prístupných na internete.

V prvej kapitole budem stručne popisovať príchod čínskych znakov (prostredníctvom používania hanmunu) do Kórei ako aj vytvorenie slabičných grafemických systémov, ktoré boli odvodené zo znakov. V podkapitolách sa budem venovať vplyvu znakov v dávnej vzdelanosti, dôvodom k vynájdeniu vlastného kórejského písma – hangŕlu, a nakoniec podpore a odporu voči novému písmu. Mojm cieľom je priblížiť rodiaci sa sporný vzťah: čínske znaky a hangŕl, ktorý pretrváva v istej miere až do súčasnosti. Prostredníctvom tejto a nasledujúcej kapitoly priblížim vzťah Kórejcov k vlastnému písmu a čínskym znakom.

V druhej kapitole by som sa chcela venovať zlomovému obdobiu v Kórei a to koncu devätnásteho storočia, kedy krajina prechádzala významnými zmenami. Obdobie modernizácie je sprevádzané osvietenskými snahami rôznych osobností (napr. Ču Si-gjǒng), organizácií (napr. Klub nezávislosti), rôznymi uskutočnenými reformami a zmenou v jazykovej politike. Zároveň opisujem pomaly vzrastajúci kórejsky nacionalizmus, ktorý menil vzťah k vlastnému písmu a jazyku, čo sa neskôr prejavilo aj v spornom vzťahu: čínske znaky a hangŭl, ktorý je v tejto dobe už značný.

V tretej kapitole sa stručne venujem obdobiu japonskej koloniálnej nadvlády a útlmu kórejského nacionalizmu. V krátkosti charakterizujem aj jazykovú politiku v tomto období. Kapitola obsahuje aj popis činnosti Kórejskej lingvistickej spoločnosti. Táto významná spoločnosť začala svoju činnosť práve v tomto období a až po súčasnosť sa vyjadruje k jazykovej politike – hlavne jej odmietavému postojovi voči používaniu čínskych znakov.

V nasledujúcej kapitole sa v kratšej zmienke zmiňujem o období (1945 - 1950) po oslobodení Kórei. Sústreďujem sa hlavne na jazykovú politiku: odstraňovanie negramotnosti v oboch častiach krajiny, odstraňovanie zvyškov japanizácie v slovnej zásobe ale aj zákazom používania čínskych znakov.

V piatej kapitole sa budem venovať oficiálnej jazykovej politike južnej a severnej Kórei vo vzťahu voči používaniu čínskych znakov po roku 1945 až po súčasnosť. Kapitola bude rozdelená na dve hlavné podkapitoly, kde prvá bude venovaná politike južnej Kórei a druhá politike severnej Kórei.

Šiesta kapitola sa volá Jazyková politika a purifikácia v severnej Kórei. V tejto kapitole sa budem zaoberať jazykovou politikou a jazykovým purifikačným hnutím v severnej časti Kórei. Vzhľadom nato,

že v predchádzajúcej kapitole budem popisovať problematiku čínskych znakov v tejto kapitole bude o nich len minimálna zmienka, hoci s danou témou úzko súvisia a väčšina procesov či už v jazykovej politike alebo v purifikácií sa diala súčasne s politikou používania znakov. V úvode tejto kapitoly vysvetlím podrobnejšie pojem purifikácia, pričom vymedzenie pojmu sa vzťahuje všeobecne na obe časti Kórei. Kapitola obsahuje niekoľko podkapitol, kde v druhej budem popisovať Kim Il-söngovu politiku. Vzhľadom na obširnosť témy v podkapitole s názvom Purifikačné hnutie a jeho stručná charakteristika som sa snažila popísať charakter hnutia len veľmi obširne.

Siedma kapitola je venovaná jazykovej politike a purifikácií v južnej Kórei. V podkapitolách budem popisovať aj stanoviská dvoch hlavných prúdov v južnej Kórei, kde konzervatívny presadzuje vyučovanie a používanie čínskych znakov a druhý, nacionalistický, sa usiluje o výhradne používanie kórejskej abecedy a odstránenie čínskych znakov. Na popis týchto prúdov som si vybrala troch učencov, kde prostredníctvom ich tvrdení argumentujem stanoviská prúdov. Hoci problematiku čínskych znakov spomínam aj v predchádzajúcej kapitole, v tejto kapitole sa k nej vraciam. Mojm dôvodom je lepšie sledovanie oficiálnej politiky voči čínskym znakom, zatiaľ čo v tejto kapitole sledujem purifikáciu jazyka i písma z odlišného uhlu než predtým.

Osma kapitola sa týka malého rozboru súčasnej jazykovej reality v južnej Kórei vzhľadom na používanie čínskych znakov. V tejto kapitole na názorných príkladoch budem v krátkosti rozoberať používanie znakov v južnej Kórei. Rozbor sa bude týkať troch názorných príkladov:

V prvom príklade budem porovnávať lingvistickú knižku s názvom Kugösa käsöl (국어사개설) od autora I Ki-muna (이기문) v dvoch jej vydaniach. Prvé jej vydanie¹ je síce z roku 1985, ale revidovaný text je

---

1 I, Ki-mun: Kugösa käsöl. Söul: Tcháp öhulpchansa 1985

podľa autora z rokov 1975-1977, čo je pre môj rozbor podstatné. Druhé vydanie diela² je z roku 2001, ale podľa autora revidovanie bolo dokončené v roku 1998. Pomocou týchto dvoch identických kníh budem môcť porovnať zmenu v používaní znakov, ktorá sa uskutočnila behom 23 rokov.

V druhom príklade budem porovnávať knihu s názvom Kugŏhak kāsŏl (국어학개설) od autora I Ik-sŏpa (이익섭), kde prvé vydanie³ z roku 1988 bude obsahovať text dokončený podľa predhovoru v roku 1986 a druhé vydanie⁴ z roku 2001, kde text bol dotvorený v roku 2000. Opäť tak pomocou identických kníh porovnáam zmenu v používaní znakov, ktorá sa uskutočnila za 14 rokov, ale v porovnaní s prvou knihou, v posledných niekoľko rokov.

V treťom prípade porovnáam dva krátke články z novín Tongailbo (동아일보), kde prvý pochádza z roku roku 1962 a druhý z roku 1999. Do prílohy ešte prikladám niekoľko úryvkov článkov z týchto novín aj s ich úplnými prepismi (v prípade dlhších úryvkov len väčšiu časť textu) do hangŭlu a to aj v prípade čínskych znakov (znaky sú v zátvorkách prepísané do hangŭlu). Obrázky s úryvkami z novín sú takmer vždy po 5. rokoch a to od roku 1960 až po rok 1999.⁵ Menovite sa jedná o tieto obrázky:

- obr. č. 9 a 10, rok 1960
- obr. č. 11 a 12, rok 1965
- obr. č. 13 a 14, rok 1970
- obr. č. 15 a 16, rok 1975
- obr. č. 17 a 18, rok 1980
- obr. č. 19 a 20, rok 1985

---

2 I, Ki-mun: Kugŏsa kāsŏl. Sŏul: Tchāhaksa 2001

3 I, Ik-sŏp: Kugŏhak kāsŏl. Sŏul: Hakjŏnsa 1988

4 I, Ik-sŏp: Kugŏhak kāsŏl. Sŏul: Hakjŏnsa 2001

5 Plné texty z novín sú zatiaľ zdigitalizované len po rok 1999.

- obr. č. 21 a 22, rok 1990
- obr. č. 23 a 24, rok 1995
- obr. č. 25 a 26, rok 1999

Prostredníctvom tejto prílohy chcem názorne ukázať meniacu sa jazykovú politiku voči čínskym znakom, ktorá sa ihneď prejavila napríklad v novinách. Už len pri letmom prezeraní si jednotlivých článkov vidieť, že používanie znakov behom 5. rokov sa výraznejšie znížilo.

Za touto kapitolou bude nasledovať záver, kde v stručnosti zhrniem, či sa mi podarilo – nepodarilo splniť môj cieľ práce. Zároveň prostredníctvom malého rozboru v poslednej kapitole zhrniem moje zistené poznatky.

Na úvod ešte vysvetlím pomocou citácie termín „čínsky znak“: *„Termín „handža“ (한자) - "chanské písmo", tj. čínsky znak a handža (한자어) - slová čínskeho pôvodu alebo vytvorené i mimo Číny s pomocou čínskych znakov, sa nedá zamieňať s termínom hanmun (한문). Ten je dnes vyhradený len pre texty a diela krásnej literatúry písanej klasickou čínštinou, teda pri zachovávaní čínskej gramatiky tohoto písaného jazyka.“ (Pucek 1997, 25)*

Pri písaní práce budem používať väčšinou pramene v anglickom jazyku, rôzne odborné knihy ale články z vedeckých časopisov od významných profesorov z celého sveta. České pramene budem tiež používať, ale vzhľadom na ich množstvo k mojej téme, len malom merítku. V obmedzenom množstve čerpám aj z kórejských prameňov a internetových zdrojov. V práci používam českú vedeckú transkripciu, ktorá rozlišuje ä (ㅈ) a e (ㅊ) a pre odlišenie o a u i špeciálne grafémy ö (ㅍ), ü (ㅡ). Termíny v kórejskom jazyku budú uvedené v zátvorkách, pričom najskôr uvádzam termín v transkripcii a potom v hangüle. V prípade čínskych termínov používam prepis v pinyin.

I. Príchod čínskych znakov do Kórei

Kórea bola vzhľadom na svoju geografickú blízkosť Číny už od dávnej histórie ňou ovplyvňovaná. Hospodárske, politické, či kultúrne interakcie s ňou spôsobili, že Kórea prevzala už v najstarších dobách čínske znakové písmo. (Vochala 1975, 97)⁶ Pri otázke, kedy presnejšie sa tak stalo, že na Kórejskom polostrove sa objavujú čínske znaky, ostávajú vedci aj dnes neistí. Dôvod je jednoduchý – nedostatok historických dôkazov. (Kim 1963, 11)⁷ Po nie príliš dokázanom kultúrnom vplyve v dobe tzv. Ťman Čosön (위남 조선), Čína kolonizovala v roku 108 p.n.l. západné a severné časti Kórejského poloostrova a tým začal počiatok prúdenia čínskej kultúry do Kórei. V spoločenskej sfére sa tak stáva hlavne v období Troch kráľovstiev (1 storočie p.n.l. - 7 storočie n.l.) z dôvodu, že sa objavujú stále vo väčšom počte konfuciánske a budhistické knihy. Nebolo to len písmo, ale aj mnoho čínskych pojmov, ktoré sa prevzali. Tak s postupom času sa čínština v Kórei stala ako ich vlastný písaný jazyk. Tento stav pretrval až na dobu takmer dvoch tisícročí. Navyiac tento proces bol posilňovaný mnohými faktormi: blízkosť Číny, diplomatické styky, migrácia obyvateľstva, existencia štyroch čínskych správnych okruhov, založených na bývalom území Lelang, Chenfan, Lintun, Xuantu. (Vochala 1975, 97)

Výskumy dokázali, že práve čínske znakové písmo je prvým riadne preukázateľným grafickým systémom v Kórei. Samotná písaná čínština (čín. wenyan, kór. hanmun) sa používala pri písaní spolu s čínskym písmom, no kvôli náročnosti zvládnutia písma sa nemala možnosť rozšíriť medzi všetky vrstvy obyvateľstva. Čínskymi znakmi sa

---

6 Vochala, Jaromír, Novák, Miroslav, Pucek, Vladimír: Úvod do čínskeho, japonského a kórejského písma I. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1975

7 Kim, Hyung-kyu: Chinese Characters and Korean Language. In: Korean Journal, July 1963, vol. 3, no. 7, p. 11 - 13

zapisovali štátne nariadenia, dane, vedecké diela, ale aj literárna tvorba ako básne, romány či poviedky. Preto sa tieto písomnosti stávajú jediným nositeľom kultúry a vzdelanosti nielen v tejto dobe, ale prakticky i ďalších 15. storočí.

Používanie čínskych znakov, sa udržalo prakticky po celé obdobie staroveku a stredoveku, hoc medzitým vznikli rôzne ich vlastné úpravy čínskeho písma dokonca aj vlastné hláskové písmo. Rôzne úpravy a odvodeniny z čínskych znakov dospeli ku vytvoreniu slabičných grafemických systémov. Spôsob tohto písania sa volá idu (이두)⁸. Princíp spočíval v tom, že raz sa z čínskeho znaku využilo jeho fonetické čítanie, druhý raz bol význam znaku preložený a prečítaný v kórejščine. Idu malo niekoľko variant: napríklad ičchal (이찰)⁹ alebo hjangčchal (향찰)¹⁰. Za zmienku stojí spomenúť spôsob písania nazývaný kugjöl (구결). Znaky sa zjednodušovali a systematizovali, keďže sa používali na fonetické vyjadrenie pôvodných kórejských slabík. Vďaka tomu bol vytvorený ustálený súbor značiek pre najčastejšie gramatické morfémy v kórejskom jazyku, ktoré sa používali na fonetické vyjadrenie a vpisovali priamo do čínsky napísaného textu. (Pucek 2000, 16-22)¹¹ Preto ku kultúrnemu dedičstvu kórejskej národnej kultúry sa radia aj tieto v hanmune napísané diela – či už od klasikov, umelcov alebo vedcov. (Vochala 1975, 103)

Vytvorením vlastného kórejského hláskového písma – hangŭl (한글) v roku 1443 kráľom Sedžongom sa situácia ohľadom používania čínskych znakov ihneď nezmenila. Aj napriek istým pokusom, ktoré presadzovali používanie vlastného písma, čínske znaky mali stále vedúcu úlohu v písme. Situácia sa ale zmenila pri uskutočnení reforiem

---

8 V preklade „úradnické čítanie“

9 V preklade „úradnický štýl“

10 V preklade „domáci – kórejský štýl“

11 Pucek, Vladimír: Jazyková politika v Koreji. Praha: Karolinum 2000

– nazývaných reformy kabo (kabo kähjök, 갑오 개혁), ktoré boli z jedných prvých naozaj uskutočnených na poloostrove a predstavovali modernizáciu zeme v širokom merítku. Rok reforiem – 1894 priniesol viac než dvesto nových zákonov, ktoré znamenali veľa zmien a novôt pre kórejský ľud a v ich obsahu bolo konečne spomenuté používanie vlastnej kórejskej abecedy. Tá sa mala začať používať ako jediný jazyk v úradníckych spisoch. Veľmi pozitívny vplyv na používanie kórejského jazyka miesto písanej čínštiny mal aj katolicizmus s jeho založenými kresťanským zbormi. Keďže katolícke učenie sa začalo šíriť od konca 18. storočia, už od 70. rokov sa objavovali niektoré časti Biblie preložené z čínštiny do korejčiny. Misionári tým chceli už od počiatkov misionárskej činnosti na Kórejskom poloostrove výlučným používaním kórejského jazyka a jeho písma dokázať, že i korejčina a jej vlastné písmo hangŭl, sa môžu stať riadnymi prostriedkom komunikácie a literárnej činnosti. (Pucek 2000, 73)

Vďaka reformnej nálade vznikol aj osvietenský Klub nezávislosti (Tongnip hŭphö, 독립협회), kde sa jeho členovia (študenti, progresívni úradníci, obchodníci atď.) podieľali na jeho činnosti - používania vlastného kórejského písma miesto hanmunu. Podľa nich boli znaky prípadne z nich odvodené grafemické systémy obtiažne a od dávna boli symbolom závislosti na Číne. (Oh 1995, 23)¹² Toto hnutie skončilo viac menej víťazstvom a to tým, že v roku 1895 bol prijatý výnos, aby sa zákony či nariadenia publikovali iba v kórejskom písme a preklad v čínštine (hanmune) mal byť iba ako doplnok.

I. 1 Čínske znaky v dávnej vzdelanosti

S postupným rozširovaním používania čínskych znakov v Kórei,

---

12 Oh, Se-eung: Dr. Philip Jaisohn's reform movement, 1896-1898: a critical appraisal of the Independence Club. Lanham: University Press of America 1995

hlavne počas obdobia Troch kráľovstiev¹³, vzrastala aj potreba založenia vzdelávacej inštitúcie, kde by sa študenti mohli vzdelávať v konfuciánskom duchu. Tak v roku 372 bola založená prvá škola – konfuciánske učilište Tchähak (태학) v štáte Kogurjō. (Eckert 2001, 23)¹⁴ Ďalšie podobné inštitúcie vznikli tiež v Sille a Päkče. Vďaka tomu sa rozširovalo čítanie klasických diel z Číny, ale aj filozofickej a historickej literatúry. Po prijatí budhizmu v Kórei v roku 372, sa čoraz viac študentov - mníchov chodilo vzdelávať do Číny. Otvorenosť kórejských kráľov voči čínskej kultúre bola v tejto dobe veľmi značná. Obdivovali ich literatúru, filozofické myšlienky ale aj praktické vedomosti. O pár storočí neskôr, kedy sa v štátnej štruktúre začína volať po zavedení konfuciánskych zásad, vzniklo v Sille ďalšie konfuciánske učilište. *„V roku 682 bola založená Štátna akadémia Kukhak, spadajúca pôvodne pod ministerstvo obradov. V roku 788 tu boli po prvý krát vypísané "štátne skúšky" a stanovené tri stupne učenosti (podľa objemu znalostí čínskych klasikov): najvyššieho stupňa dosiahli tí, ktorí obsiahli päť klasických kníh a tri historické (čín. Š’ti, Chan-šu a Chou Chan-šu) a najviac i základných diel čínskych filozofov. Do druhého stupňa patrili znalci v odbore obradov, dejín a Knihy o synovskej oddanosti (Siao-ťing); ku tretiemu tí, ktorí zvládli prednášky obradov (Čhü-li) a Knihy o synovskej oddanosti.“* (Zkouškový systém na Dálném východě 2002, 67)¹⁵ Podľa týchto skúšok vidieť, že veľmi dobré ovládanie hanmunu a teda aj čínskych znakov bolo nevyhnutné. Neskôr, v období Čosön¹⁶ (조선), kedy ku štátnym úradníckym skúškam mohli pristúpiť aj kandidáti z nižších vrstiev, sa

13 Obdobie Troch kráľovstiev pozostávalo z týchto štátov: Kogurjō (고구려), Päkče (백제), Silla (신라) a trvalo od roku 57. p.n.l do roku 668 n.l

14 Eckert, Carter J.: Dějiny Koreje. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2001

15 Lowensteinova, M.: Zkouškový systém na Dálném východě: soubor studií pracovní skupiny "Náboženské směry v Asii". Praha : Česká orientalistická společnost 2002

16 Trvalo od roku 1392 do roku 1910

evidujú prípady, kedy aj takéto uchádzajúci mal zvládnuť toto náročné štúdium. Avšak v celkovom merítku bolo vzdelanie v hanmune obmedzené len na niekoľko percent obyvateľstva.

I. 2 Kráľ Sedžong a vytvorenie kórejskej abecedy

Hoci sa moja téma týka predovšetkým čínskych znakov, vzťahov voči nim prostredníctvom oficiálnej jazykovej politiky alebo lingvistických skupín, chcem sa v nasledujúcich podkapitolách venovať aj vzťahu medzi hanmunu a kórejskou abecedou. Pri lepšom poznaní histórie vzniku abecedy (dôvody vzniku, výhody a nevýhody, ľahkosti alebo ťažkosti pri používaní atď.) môžeme pochopiť správanie učencov v neskoršej dobe voči čínskym znakom.

Ako som už vyššie spomenula, práve kráľ Sedžong, ktorý je známy aj ako Sedžong Veľký (Sedžong tawang, 세종대왕), kde Veľký predstavuje jeho titul, sa zaslúžil o vytvorenie písma, ktoré sa stalo prístupné pre všetky vrstvy obyvateľstva. Sedžong, bol jedným z tých panovníkov, ktorý sa zaujímal o problémy vlastného ľudu a aj sa ich snažil riešiť. V 15. storočí bola negramotnosť veľmi rozšírená a hoc sa kórejčina zapisovala čínskymi znakmi (teda prostredníctvom písanej čínštiny - hanmunu), vedelo sa, že znaky nie sú vhodné pre zápis kórejského jazyka. Kráľ si uvedomoval, že na zvládnutie čínskych znakov je potreba niekoľko rokov výučby a memorovania, aby si človek vytvoril postačujúcu znakovú zásobu. Tým prirodzene gramotnosť prislúchovala len privilegovaným vrstvám ako napr. štátnym úradníkom. Sprístupnenie vzdelanosti širokým masám, zaznamenávania jazyka s ktorým sa denne hovorí a systém písma, ktorý si ľahko a rýchlo osvojí ktokoľvek, to boli najdôležitejšie faktory, ktoré viedli kráľa Sedžonga k vytvoreniu vyššie už spomínanej kórejskej hláskovej abecedy nazývanej hangül (한글). Vo zväzku č.102 Análov kráľa Sedžonga, je

zápis ku dvanástemu mesiacu 24. roku jeho vlády v nasledujúcom znení: „*Tento mesiac, Jeho Veličenstvo, osobne vytvorilo 28 písmen ľudového písma. Jeho písmena napodobňujú staré pečatné písmo a sú rozdelené na zvuky počiatočné, stredové a koncové. Akonáhle sa začnú spájať, vytvoria slabiku. Všetky zvuky aj v čínskych znakoch aj v domácom jazyku tejto krajiny môžu byť zapísané. Hoci sú jednoduché a jemné, menia sa a posúvajú v závislosti od funkcie bez konca. Nazývajú sa ako: „Systém správnych hlások pre vzdelanie ľudu.“ (Ramsey 2000, 31)¹⁷ Toto sa uskutočnilo v roku 1443, kedy nová abeceda bola vynájdená. Samotný Sedžong v diele Hunmin čöng-üm píše v predhovore v klasickej čínštine:¹⁸ „Pretože sa reč našej krajiny líši od čínštiny, nedá sa dobre zapísať čínskymi znakmi. Preto, keď negramotní chcú komunikovať, veľa z nich nakoniec nemôže vyjadriť ich zámer. Pretože som týmto zarmútený, vytvoril som 28 nových písmen. Mojim zámerom je, aby si každý mohol písmena ľahko osvojiť a tak ich pohodlne používať v každodennom živote.“¹⁹*

Ale bolo nové písmo vynájdené naozaj len pre potreby ľudu? Odpoveď bude jednoznačná, že nie. Profesor Kang Sin-hang vymenoval niekoľko nasledujúcich dôvodov, prečo bol hangül vynájdený:

- aby bol prostriedok na písanie pre bežných ľudí, ktorí ho nemali
- na posilnenie dôstojnosti národa, ktorému chýbal vlastný systém na zapisovanie
- na odstránenie nepohodlnosti a ťažkostí, ktoré vznikali pri

---

17 Ramsey, S. Rovert, Lee, Iksop,: The Korean language. New York: State University of New York 2000

18 國之語音異乎中國 與文字不相流通 故愚民 有所欲言 而終不得伸其情者多矣 予爲此憫然 新制二十八字 欲使人人易習便於日用"耳"(矣) - preklad v slovenčine je približný

19 Preklad z <http://www.hangul.or.kr/M2-4-1.htm>

Pucek v knihe Jazyková politika (Pucek, Vladimír: Jazyková politika v Koreji. Praha: Karolinum 2000) uvádza preklad nasledovne: “*Řeč naší země se liší od čínštiny, tudíž ji čínskými znaky nelze dost dobře zapsat... Proto jsem nově vytvořil 28 písmen, veden prřitom předeřším úmyslem pocitu lidu, aby si mohl písmo snadno osvojit a v každonenním živote je používat...*“

používaní systému idu

- z lásky kráľa Sedžonga k ľudu
- z jazykovej politiky, ktorá prekladala zvuky čínskych znakov

Uvedené motívy profesora Kanga sú vlastne sumárom hlavných názorov medzi lingvistami, ktorí sa špecializujú na výskum kórejského jazyka. (Kang 1977, 48) ²⁰

Pre vládnucu vrstvu bolo nevyhnutné, aby v 15. storočí sa s výnosmi a určitými spismi ľud zoznamoval priamo a aby už obtiažne dosiahnuteľná gramotnosť nebola iba výsadou literárnej vrstvy. Hangŭl bol hneď po svojom vzniku využitý na podporu legitímnosti a dôstojnosti dynastie. Vynájdenie abecedy tak umožnilo vláde jednoducho vydávať nariadenia priamo k ľudu bez ďalších nutných interpretácií. Po tom ako hangŭl začal existovať, správy od vlády smerujúce k ľuďom boli písané aj v čínskych znakoch ale aj v samotnom hangŭle. Pre samotný ľud musela táto zmena mať veľmi pozitívny efekt. Samotná vláda počas japonskej invázie v rokoch 1592-1598 využila takto písané verejné oznámenia v čo najvyššej miere. Každé jedno mesto v krajine pravidelne dostávalo oznámenia od vlády pre ľud, kde vláda žiadala, tých, čo boli z dôvodu boja o holý život nútení kolaborovať s japonskou armádou, aby sa pridali ku kórejskej armáde, ak chcú, aby ich mená boli ospravedlnené vzhľadom na ich prečin. (Kang 1977, 52-53)

I. 3 Dielá vzniknuté v hangŭle

Jedným z prvých diel ktoré propagovali nový fonetický systém bolo dielo s názvom Jongbi očchŏnga (Piesne dračích krídiel letiacich k nebu, 용비어천가).²¹ Vytvorená antológia obsahuje piesne, ktoré velebili

²⁰ Kang, Man-Gil: The Historical Significance of the Invention of Han'gul. In: Korean Journal, October 1977, vol. 17, no. 10, p.47 - 54

²¹ Dielo bolo vydané v roku 1447 a obsahovalo 125 strof

dynastiu, bola potrebná už aj z dôvodu, aby odôvodnila ľudu uchopenie moci novej dynastie. Od svojho počiatku si predstavitelia dynastie uvedomovali dôležitosť nastolenia nového poriadku, pre ktorý bolo prijaté konfuciánstvo ako ideológia vhodná pre všetky vrstvy obyvateľstva. Pre propagáciu jeho noriem a rituálov bolo nevyhnutné publikovať knihy a príručky, ktorých dostupnosť bola vzhľadom k jednoduchosti v hangŭle podstatne vyššia než predtým.

Dielo, ktoré malo podobnú funkciu je napr. Ŏnmun samgang hängsildo (Výklad k obrazom dobrého chovania pri zachovaní troch morálnych povinností napísaných v hangŭle, 언문 삼강행실도). Dielo hovorilo o cnostiach, ktoré by mal každý človek mať: oddanosť podriadeného voči panovníkovi, oddanosť dieťaťa voči rodičovi a vernosť ženy voči manželovi. Kniha obsahovala kórejský i čínsky text, ale primárny bol text kórejský.

Kráľ Sedžong, ktorý bol v súkromí budhista, aj keď oficiálne propagoval konfuciánstvo pre správu štátu, napísal hymnické dielo o živote Budha a jeho učení. Toto rozsiahle dielo malo názov Wörin čchöngang čigok (Básne o mesiaci odrážajúcom sa v tisíce riek) a vzniklo v roku 1449. (Kim J. 2007, 140–146) Do novej abecedy boli preložené aj rôzne budhistické sútry napr. Odä činön (Päť veľkých právd, 오대 진언).

Postupne vznikali knihy nielen o morálke, ale aj knihy, ktoré vzdelávali v pravom slova zmysle: napr. Šlabikár tisícov znakov - Čchöndžamun. Ten sa používal pri výchove detí a jeho nová verzia obsahovala výklad znakov v kórejščine. K náučným dielam, ktoré boli vydávané v kórejščine alebo aspoň s výkladom v kórejskom písme²², patria aj encyklopédie ako Hjangjak čipsöngbang önhä (Výklad k Receptáru kórejskej medicíny) z roku 1488, Kugŭp kan'ibang (Stručný

---

22 Tzv. önhä, 언해

receptár prvej pomoci) z roku 1488 atď.. Taktiež aj v krásnej literatúre sa objavujú prvé diela v kórejskej abecede, ktoré chcú ukázať, že kórejčina so svojou vlastnou abecedou sa môže stať literárnym jazykom. Jedným z prvých prekladov od čínskych básnikov je napr. Výklad básní Tu Fua z roku 1481 (Tusi ōnhä). (Pucek 2000, 48 - 49)

Nové písmo si obľúbili nielen nižšie vrstvy obyvateľstva, ale aj dvorné dámy, či manželky a dcéry z jangbanských rodín. Práve vďaka faktu, že toto písmo sa mohli naučiť aj ženy, ktoré sa v tradičnej kórejskej spoločnosti nemohli vzdelávať v školách, si vyslúžilo prezývku amkchül (ženské písmo, 암글). Vedľa tohto pomenovania existovalo aj pomenovanie ōnmun (언문), ktoré označovalo „nízke písmo“. Pôvodne ōn (諺) bolo chápané presne ako čōng (正), čo v preklade znamená naše (domáce, kórejské) písmo. Slabika mun (문) bola proti tomu v protiklade, pretože jej význam znamenal aj „čínske znaky“. Postupne kvôli odporom k novému písmu, hlavne zo strany rôznych učencov, spomínaný výraz nabral pejoratívny charakter, teda „vulgárne“ alebo „nízke písmo“.²³ (Pucek 2000, 45) Významný krok vpred v používaní hangŭlu nastal po imdžinskej vojne, teda koncom 16. storočia. Od tohto obdobia je kórejčina zapísaná aj v novej abecede aj v dielach literárnych. Už za čias, kedy sa používal hanmun pre zápis nejakého literárneho diela sa vedelo, že nie všetko sa dá plnohodnotne zapísať čínskymi znakmi. Bol problém vyjadriť isté skutočnosti len znakmi. Prekážka sa ale odstránila práve používaním novej abecedy v ktorej krásnu literatúru zapisovali či už konfuciánsky vzdelanci, literáti ale s postupom času aj ľudia z neurodzených vrstiev. Kórejsky zapísané diela patrili najčastejšie k týmto žánrom: trojveršie sidžo, dlhé básne

23 V histórii sa môžeme stretnúť aj s pomenovaním ōnsŏ (언서, kórejské, domáce písmo). Termín hangŭl sa prvý krát objavil v roku 1913 prostredníctvom Ču Si-gjōnga. V tomto prípade je slovo *han* interpretované ako jediný, veľký, vznešený nie ako „kórejsky“ vo znaku 韓. V súčasnosti sa používa aj termín kungmun (국문, národné – kórejské písmo).

kasa, staré romány (kodä sosöl, 고대 소설). (Pucek 2000, 48-49)
Oficiálne však až do 19. storočia pretrval stav používania čínskych znakov a hanmunu.

I. 4 Podpora hangŭlu miesto používania čínskych znakov

Okrem panovníka, ktorý presadzoval používanie nového písma sa začali objavovať aj učitelia, ktorí toto podporovali. Jedným z najvýznamnejších bol neokonfuciánsky učenec Čöng In-dži (정인지), ktorého najvýznamnejšie dochované dielo je jeho predhovor k dielu Hunmin čöng-üm – Härjebon (Systém správnych hlások pre vzdelanie ľudu - Vysvetlenie a príklady, 훈민정음 - 해례본): *„Tak ako sú artikulácie, ktoré sú prirodzené nebu a zemi, tak isto musí byť písmo, ktoré je prirodzené nebu a zemi. Tak z tohto dôvodu dávnové vymyslené písmena odpovedali k výslovnosti a tým sprostredkovali situácie a pocity nespočetných vecí a k nahrávaniu ciest nebies, zeme a ľudí a tak nemôžu byť zmenené neskoršími generáciami.“* (Lee 1996, 517)²⁴ V nasledujúcej časti Čöng In-dži chce poukázať na fakt, že Kórejci nie sú jediným národom, ktorí si vypožičali čínske znaky a po dlhé storočia ich používali: *„Teraz podnebia a pôdy v štyroch rohoch sveta sú rozličné a výslovnosť a materiálna sila sú podobne rozličná. Vo všeobecnosti, jazyky rozličných krajín majú svoju vlastnú výslovnosť, ale chýbajú im vlastné písmená, tak si ich požičali od čínskych znakov, aby komunikovali podľa ich potreby.“* (Lee 1996, 517) Čöng In-dži si ďalej ale uvedomuje, že ak národ, ktorý má vlastný jazyk má prepožičané nevhodné písmo z iného jazyka, nastáva problém: *„Toto je však ako skúšať zapasovať štvorcovú páčku do okrúhlej diery. Ako môže byť možné dosiahnuť výslovnosť objektívne vyhovujúcu? Ako je možné,*

---

24 Lee, Peter H., Baker, Donald: Sourcebook of Korean civilization. Vol. 2., From the seventeenth century to the modern period. New York: Columbia University Press 1996

žeby tam neboli ťažkosti? Je tak preto dôležité, aby každý región sledoval zvyky, ktoré sú pohodlné k jeho ľuďom a nikto by nemal byť nútený nasledovať písací systém sám.“ (Lee 1996, 517)

Aglutinačná stavba kórejského jazyka bola od začiatku používania čínskych znakov na území Kórei problémová a samotný Čöng si tento fakt uvedomoval: *„Hoci rituály našej krajiny, hudba a literatúra sú porovnateľné k tým v Číne, naša reč a jazyk nie sú rovnaké ako čínska.“* (Lee 1996, 517) Taktiež vedel, že znakmi sa nedajú vyjadriť všetky dôležité informácie, tak aby nedochádzalo k dezinformovaniu, alebo úplnému nepochopeniu zapísaného textu: *„Tí, ktorí študovali knihy v čínštine, sa zaujímali o zložitost' porozumenia ich významu a zmyslu. Tí, ktorí spravovali trestný systém, boli trápení ťažkosťami v interpretácii spleťtých právnych textov.“* (Lee 1996, 517) Taktiež nezabudol spomenúť prvotné pokusy, ako znaky upraviť či pridať k ním nejaké dohovorené značky, aby sa text stal čitateľnejší. Keďže sa ale opäť nejednalo o riadnu abecedu, ktorá by bola plne stavaná na kórejščinu, pomocné zápisy sa ďalej významne nevyvíjali. Ich funkčnosť nebola totiž úplná, ako sa prvotne pri ich zrodení predpokladalo: *„V starých dňoch, Söl Čchong (설총) v Sille, prvý vynášiel písací systém známy ako idu, ktorý bol používaný našou vládou a ľuďmi až do dnešného dňa. Ale všetky znaky boli požičané z čínskych a často vznikali problémy a obtiaže. Nielenže je idu vulgárne a neopodstatnené, ale ako prostriedok v jazykovednej komunikácii nemôže preniesť jeden význam v desať tisícoch prípadov.“* (Lee 1996, 517) Nakoniec podporné fakty, ktoré hrali v prospech vynájdeniu hangŕlu vystrieda pasáž o už známej zmienke vytvorenia kórejskej hláskovej abecedy: *„V zime roku kjehä²⁵ (1443), Jeho Veličenstvo, kráľ, vytvoril 28 písmen Správnych hlások a dodal príklady v náčrte, kde ukazuje ich význam. Jeho Veličenstvo*

---

25 60. rok šest'desiatročného cyklu, rok prasaťa v čínskom kalendári

potom nazvalo tieto písmena Hunmin čong-um. Tieto písmená imitujú tvary zo starých pečatných znakov. Na základe výslovnosti ich zvuky odpovedajú k siedmym módom v hudbe.“ (Lee 1996, 517) Nechýba zmienka o jednoduchosti vynájdeného písma a o rýchlosti si osvojenia. Práve rýchlosť osvojenia písma zohrávala dôležitú úlohu pri plnení funkcií na ktoré bolo písmo vytvorené: „S týmito 28 písmenami, ktoré sa nekonečne obmieňajú a menia, sú ľahké a obsahujúce všetky esencie, sa dá ľahko komunikovať. Preto múdry muž sa ich môže naučiť za jedno ráno zatiaľ čo hlúpemu mužovi to môže zabráť desať dní, aby sa ich naučil.“ (Lee 1996, 518) Čong In-dži potom ešte presne píše, kde všade môže byť osov z novej abecedy. Taktiež neopomenul zvukovú stránku novej abecedy. Tvrdí, že konečne je možné zapísať akýkoľvek zvuk, či hlas v prírode, u ľudí alebo zvierat: „Ak použijeme tieto písmená na vysvetlenie kníh, bude ľahšie im porozumieť. Ak použijeme tieto písmená v súdnej administratíve, bude ľahšie vyšetriť fakty u prípade... Dokonca zvuk vetra, štekajúcich jastrabov, kikirikajúcich kohútov, štekajúcich psov, všetko môže byť prepísané písmom.“ (Lee 1996, 518)

I. 5 Odpor proti novému písmu a snaha o uchovanie čínskych znakov

Po vytvorení abecedy sa však ozvali hlasy konzervatívnych vzdelancov, ktorí neboli nadšení z novej abecedy. Kráľ aj napriek odporu týchto konzervatívne orientovaných konfuciánskych literátov, ktorí hájili i naďalej používať čínske znaky, pokračoval v presadzovaní používania novej abecedy. Založil dokonca i Úrad pre vydávanie v prostom písme, kde vznikali rôzne už spomínané diela napísané výhradne v hangüle. Dokonca je u neho vidieť aj snahu o jednotu hovorenej a písanej reči (čnmun ilčchi, 언문일치), princípu, ktorý bol

propagovaný na začiatku 20. storočia. V úradných dokumentoch však naďalej pretrvávalo používanie čínskych znakov ako aj u konzervatívnych literátov. Ich dôvod na ignoranciu hangŭlu bol prostý: znalosť čínskych znakov, teda hanmunu, bol najdôležitejším symbolom vysoko vážených vzdelancov a tým sa podstatne odlišovali od nižších vrstiev ľudí. Najznámejší odporca nového písma bol Čchö Mal-li (최만리), ktorý vo svojom protestnom vyhlásení v šiestich bodoch odmietol nové písmo a predstavil dôvody panovníkovi, aby si tak plán používania novej abecedy ešte raz riadne premyslel. Dvadsiaty deň druhého mesiaca roku 1444 Čchö Mal-li, prvý radca z Ústavu rady múdrych, a jeho kolegovia predložili kráľovi nasledujúce prehlásenie: *„Pokorne veríme, že vytvorenie kórejského písma je prácou božského výtvoru nevídaného v histórii. Sú tu avšak nejaké diskutabilné problémy, ktoré by sme radi vyzdvihli pre zváženie Jeho Veličenstva.“* (Lee 1996, 519) Čchö Mal-li hovorí o Číne, ako o „Veľkom bratovi“ Kórei, ktorá sa od nej učila, preberala jej zabehnutý systém, či už vo vláde alebo súdnictve: *„Od kedy bola založená dynastia, náš dvor uplatňoval politiku rešpektovania staršieho brata s maximálnou úprimnosťou a konzistentne skúšal nasledovať čínsky systém vlády. Ako sa v súčasnosti delíme s Čínou o rovnaké písmo a rovnaké inštitúcie, tak sme sa splašili učením sa vynájdenej kórejskej abecedy.* (Lee 1996, 519) Tvrdí, že nové písmo pošpiňuje odkaz čínskych klasikov, že len čínske znaky sú nositeľom civilizácie a hoc existuje na čínskom území mnoho iných národov, postačuje im ako písaný jazyk práve klasická čínština: *„Hoci sa vetry a zeme líšia od regiónu k regiónu, nikdy nebol osobitný systém písma pre miestne dialekty. Iba ľudia ako Mongólcovia, Japonci, Tibeťania... majú svoje vlastné písma. Ale toto je preto, lebo patria k barbarom a to je nehodné nášmu záujmu...“* (Lee 1996, 519) Odvážil sa dokonca i tvrdiť, že ak sa Kórea zbaví čínskeho písma, bude žiť ako za

hradbami, pretože nebude môcť poznať pravdu a učiť sa z klasikov. Nevyhýbal sa ani tvrdeniu, že Kórejci môžu klesnúť na úroveň barbarov, ak sa dobrovoľne znakov vzdajú: „*Teraz však naša krajina vytvára kórejské písmo oddelene a tým zavrhuje čínštinu. Tak dobrovoľne klesá náš status na status barbarov... Nieje toto veľkým zahanbením pre osvietenú spoločnosť?*“ (Lee 1996, 519-520)

Ako som v predchádzajúcej podkapitole hovorila o Čöng In-džiovom zápornom postoji k idu a jeho variantám, naproti tomu Čchö Mal-li idu presadzuje a chváli aj keď v prvotných slovách spomína jeho nízkosť: „*Hoci je idu písmo nízke používa grafémy široko používané v Číne ako výpomoc k nášmu jazyku a preto grafémy nie sú odlišné od čínskych.*“ (Lee 1996, 520)

Keď sa k moci dostal panovník Jönsangun, učenci začali ešte viacej protestovať a búriť sa voči používaniu nízkeho – kórejského písma. Dokonca bol v roku 1506 zrušený úrad s menom Őnmunčchöng (Úrad pre kórejské písmo, 어문청).

Prostredníctvom Čchö Mal-liho a Čöng In-džia a ich prehláseniam o novom písme, či už z hľadiska pozitívneho alebo negatívneho, sa dostávame k sporu o tom, či čínske znaky treba naďalej používať alebo ich dlhú históriu používania v hanmune definitívne ukončiť a nahradiť ich novou abecedou. Nejedná sa tu len o tento spor, ale aj o vzťah Kórejcov k vlastnému jazyku. No v tomto období ešte nebola spoločnosť ani politická situácia pripravená na nejaké formy nacionalizmu. Spor, ktorý v tomto období vznikol pretrváva v istej miere až dodnes – v súčasnosti sa stále vedú polemiky, v akej miere sa čínske znaky majú v kórejskom jazyku vyskytovať alebo do akej hĺbky by sa mali preberať na školách. Týmto sporom sa budem zaoberať však až v ďalších kapitolách.

II. Obdobie modernizácie Kórei

Koniec izolácie zeme voči okolitému svetu, podpisy rôznych zmlúv medzi Japonskom, Spojenými štátmi americkými, Veľkou Britániou, Nemeckom a ostatnými krajinami Európy, neúspešný pokus liberálnych reformátorov o prevrat, vznik roľníckeho hnutia tonghak, prijatie gregoriánskeho kalendára – to je len niekoľko vymenovaných medzníkov, ktoré sa udiali koncom devätnásteho storočia a krajinu vtiahli do prúdu modernizácie, ktorá sa samozrejme odzrkadlila aj v jazykovej politike a používaní čínskych znakov.

Obdobie modernizácie je sprevádzané osvietenskými snahami rôznych známych a menej známych osobností, ktoré sa snažili dosiahnuť ich ideály osvietenstva ako slobodu, hojnosť pre ľudí, silnú, bohatú a nezávislú krajinu. Taktiež zdôrazňovali kórejskú identitu prostredníctvom vyzdvihovania vlastnej histórie, kultúry, územia a jazyka. Ešte pred samotnou modernizáciou krajiny od 17. - 18.storočia sa začínajú objavovať učitelia, ktorí si začali uvedomovať potrebu, začať používať nové vedomosti, ktoré sa im podarilo získať z okolitého sveta. Prejavovali to rôznymi štúdiami, aktivitami na podporu či už remeselnej a ekonomickej sféry ale aj vzdelávacej. Najznámejší boli učitelia z hnutia sirhak (praktické učenie, 실학). Nie všetky snahy a pokusy o dosiahnutie či prevedenie reforiem a osvietenských myšlienok však boli uskutočnené – napr. neúspech Kim Ok-kjunovej Strany nezávislosti (독립당). Búrliivé udalosti konca devätnásteho storočia však priniesli aj svoje ovocie – a to prvé uskutočnené reformy v duchu modernizácie. Tieto, už spomínané, reformy kabo z roku 1894 priniesli v jazykovej politike prvú významnú zmenu: miesto doteraz používaných čínskych znakov v úradných spisoch sa mala od teraz používať vlastná kórejská abeceda. Tým sa splnilo viac než štyristo ročné pranie kráľa Sedžonga o tom, že hangül by mal byť užívaný bežným obyvateľstvom a taktiež aj

pre štátne dokumenty a v právnej oblasti.

V tejto dobe sa objavilo dielo, ktoré bolo po prvý krát napísané zmiešaným štýlom, teda aj kórejským písmom aj čínskymi znakmi. Reformačný politik, ktorý bol v jadre reformy kabo, Ju Kil-džun²⁶ (유길준), napísal po svojom návrate zo štúdií v Spojených štátoch amerických cestopis v rozsahu šesťsto strán nazvaný Pozorovania na ceste na Západ²⁷, kde používal naraz aj hangŭl aj čínske znaky. (Pucek 2000, 80) Kniha bola prvým dielom svojho druhu, nielen z dôvodu, že

Ju Kil-džu

predstavovala ľuďom Západ, ale aj preto, že sa objavila prvá snaha o využití dvoch systémov písma v kórejskej knihe. Cestopis²⁸ bol publikovaný v roku 1895, aj keď niektoré časti boli dokončené už v roku 1884. Ju, ktorý sa stal neskôr ministrom vnútra, vo svojich päťdesiatich troch rokoch napísal aj Gramatiku kórejštiny – prvú modernú knihu kórejskej gramatiky. Hoc sa písal už rok 1909, jeho výskumy v jazyku začínajú už v osemdesiatich rokoch osemnásteho storočia, kedy len uvažoval nad myšlienkou kompilácie spomínaného cestopisu. (Pucek 2000, 80)

II. 1 Osvietenstvo v období modernizácie

Pri otázke, kedy kórejský nacionalizmus vlastne začal vzrastať je odpoveď skrytá v dejinách Kórei. Moderné vedomie ako založenie osvietenských myšlienok vzrastalo samo v prúde kórejskej histórie. Semienko národného vedomia bolo vidieť napríklad už počas kráľovstva Zjednotená Silla a to prostredníctvom zaistenej pomoci od obyvateľstva troch bývalých kráľovstiev, vďaka ktorej sa im podarilo vytlačiť silu Tangov z Kórejského poloostrova. Takto môžeme pokračovať ešte v

²⁶ Taktiež bol aj prvým študentom, ktorý v modernej dobe študoval v Japonsku.

²⁷ kór. Soju kjonmun (서유견문)

²⁸ Ukážka z diela je v prílohe pod obrázkom č. 8.

d'alších príkladoch v dávnej histórii, ale pre moju prácu nie sú tak podstatné. Radšej by som skočila do obdobia vlády kráľa Sedžonga a zdôvodnila, prečo aj napriek kultúrnej politike kráľa (vynájdenie kórejského písma, podnet pre učencov na vytvorenie diela Predhovor ku kórejskému písmu atď.) sa kórejské vedomie nemohlo riadne prebudiť, hoci malo už nato patričné základy z histórie. Tribúny vzťah s Čínou, uctievanie jej kultúry, rigidné pojetie konfuciánstva ako štátnej ideológie, to boli hlavné prekážky k prebudeniu národného vedomia. Až niekoľko vpádov cudzincov do krajiny počas dynastie I. (japonská invázia v rokoch 1592-1598 a mandžuská invázia v rokoch 1636-1637) podnietilo vedomie kórejského ľudu k prebudeniu a dalo impulz k obráteniu smeru ich histórie k úsvitu moderného veku. (Cho 1969, 25-26)²⁹

Obdobie kórejského osvietenstva je aj obdobím, kedy sa Kórejcom po prvý krát predstavili média ako noviny a časopisy. Prostredníctvom nich boli schopní formovať a pôsobiť na spoločnosť. Tak isto im média slúžili k formovaniu základov pre moderné ideály a správanie. Kórejský národ žil vo vnútri čínskej sféry po dlhú dobu. Prenikanie západných kultúr v 19. storočí bolo prvotne videné ako hrozba a výzva k ich civilizácií. Obdobie modernizácie je tak sprevádzané aj postupným odd'alovaním sa od Číny³⁰. Idea známa pod názvom sadadžuži (slúžiť veľkému, 사대주의, 事大主義) pomaly ale isto zhasína a Kórea si začína uvedomovať svoju „možnú“ suverenitu, ktorú chce aj patrične prezentovať. Krajina sa už nechcela spoliehať na veľkú Čínu ako doposiaľ. Po vyhlásení spomínaných reforiem z roku 1894 kráľ Kodžong

---

29 Cho, Chi-hun: Motives and Essence of Enlightenment Movement. In: Korean Journal Marec 1969, vol. 9, no. 3, p. 24-34

30 Jasný znak vzd'aloovania sa od Číny vidieť už pri vyhlásení reforiem kabo (hoci väčšinu reformných ediktov pripravovali Japonci a nie väčšina Kórejcov s nimi súhlasila), kde jeho prvý bod hovorí o používaní kalendára, ktorý sa počítal od založenia dynastie vo všetkých verejných ale aj súkromných dokumentoch. Používanie čínskeho kalendára bol základný symbol závislého vzťahu Východných krajín v Ázii k Číne.

vyhlásil svoj 14 bodový sľub, v ktorom v prvom bode hovorí, že všetky myšlienky ohľadom závislosti na Číne by mali byť odstránené a tak isto by malo byť zabezpečené pevné ustanovenie kórejskej nezávislosti.

Zástancovia reforiem smerovali svoju pozornosť na posilňovanie vlasteneckého ducha národa, zvýšenie základnej úrovne vzdelania a neskôr prostredníctvom vzdelania chceli kórejský štát upevňovať v najrozličnejších odvetviach. Tým by sa aj chránili voči cudzej agresii. Kórejsky nacionalizmus pomaly narastal a tým sa aj menil vzťah k vlastnému písmu a jazyku. Osvietenské hnutie (kjemong undong, 계몽 운동) sa však potom od počiatku 20. storočia obmedzilo zväčša len na činnosť v národne-buditeľskú a kultúrno-vzdelávaciu. Osvietenstvo, pre ktoré bol zaužívaný termín kähwa sasang alebo undong (개화 사상/운동), zahrňovalo v sebe aj myšlienku pokroku a rozvoju intelektu človeka prípadne osvetu. Nato, aby sa vzdelanie mohlo šíriť medzi masy ľudí, však bolo treba rozvinúť školstvo a už spomenutú osvetu. Toto sa malo konať prostredníctvom jazyka, ktorý by bol zrozumiteľný v písanej ale aj hovorenej forme. Práve pre tento účel sa osvietení učitelia v tejto dobe pokúšali o systematizáciu materského jazyka a kórejského písma. Sústredili sa však aj na vytvorenie štandardných noriem jazyka, ktoré by slúžili pre jeho všeobecné a efektívne využitie kórejským obyvateľstvom. Zvyšovanie vlasteneckého národného cítenia a uvedomenia sa uskutočňovalo aj vďaka záujmu a štúdiu nielen vlastnej kórejskej histórie ale aj literatúry. (Pucek 2000, 65-66)

Veľkú zásluhu na šírenie vzdelania a osvety mali aj rôzne kresťanské misie. Vďaka aktivitám v kresťanských zboroch sa rozširovalo používanie kórejského písma a jazyka, pretože od začiatku používali vo svojej náboženskej a školskej činnosti iba kórejské písmo s jazykom. Okrem vyššie už spomenutej Biblie, ktorá sa prekladala, vznikali aj rôzne spevníky, ale aj učebné pomôcky či preklady učebníc

zo západných štátov. Všetky tieto diela boli písané v kórejčine. (Pucek 2000, 73)

II. 2 Klub nezávislosti a tlač

Na sklonku storočia si inteligencia uvedomovala fakt, že je ohrozená nezávislosť krajiny a začala podnikat' vlastné kroky: zakladali množstvo politických organizácií, ktoré by hájili nezávislosť krajiny. Jedna z najvýznamnejších z týchto organizácií a zároveň aj prvá bola Tongnip hjöphö (독립 협회), v preklade Klub nezávislosti, ktorý bol založený 2. júna 1896 človekom menom Sö Čä-pchil³¹ (서재필).

Klub nezávislosti sa angažoval v rôznych smeroch aj keď jeho hlavnou myšlienkou bol boj za národnú nezávislosť. Toto hnutie bolo významné a nevídané vďaka jeho dvom charakteristikám. Prvá z nich hovorí o použití Sö Čä-pchil plne orientovanej politickej filozofie, ktorá je zrozumiteľná a relevantná dokonca i v dnešnej dobe. Druhá črta spočíva vo významnej podpore hnutia prostredníctvom národne distribuovaných novín Tongnip sinmun. Klub ale vydával ešte jeden druh novín. Ich oficiálne noviny pod názvom Spravodaj Nezávislého klubu veľký Čosön (Tä čosön tongnip hjöphö höbo, 대조선독립협회회보)³², avšak nie sú pre moju prácu tak významné, ako ich neoficiálne, už spomínané, noviny Tongnip sinmun³³ (독립 신문). Noviny boli písané v dvoch jazykoch: tri strany v kórejčine (hangŭle) a jedna strana v angličtine. Noviny sa začali publikovať práve vďaka Sö Čä-pchilovi a to ešte pred samotným založením klubu. Prvý výtlačok uvidel svetlo sveta 7. apríla v roku 1896 a koncept novín sa niesol v duchu šírenia západných ideí. Práve

31 Známy aj po menom Philip Jaisohn, ktoré začal užívať počas štúdií v USA, biografické údaje:

* 7. 1.1864- †5.1.1951

32 Názov podľa encyklopédie Britannica http://preview.britannica.co.kr/bol/topic.asp?article_id=b04d3170a

33 V preklade: Nezávisle noviny

tieto liberálne ideí oslovovali rady novej inteligencie. Sō Čä-pchil si uvedomoval potenciál kórejskej abecedy a aj fakt, že ak chce, aby jeho hnutie bolo úspešné bude potrebovať nie pomoc Japoncov, ale pomoc nás. (Shim 1990, 33)³⁴, (Sohn 1984, 223)³⁵

Noviny vychádzali tri krát do týždňa a to v utorok, štvrtok a v sobotu. Stranu jedna a dva tvorili úvodníky a články, ktoré sa týkali kórejskej problematiky. Sō Čä-pchil ich využíval ako fórum, prostredníctvom ktorého môže rozširovať svoje myšlienky. V týchto dvoch stranách sa objavovala aj skrátená verzia vládnych listov ale aj zahraničné, miestne alebo iné rozličné novinky. Reklamy a inzeráty v kórejščine a v angličtine boli uverejňované na stránke číslo tri. Posledná stránka novín - štvrtá, bola venovaná čisto len anglickej sekcii, pozostávajúcej z editoriálu, vládnych listov, zahraničných noviniek a inej krátkej zmienke. Noviny sa v roku 1897, presne prvého januára, rozdelili na dve časti: na edíciu kórejskú a edíciu anglickú. Každá jedna časť mala opäť štyri strany. Edície nemali úplne rovnaký obsah, ale boli zrovnateľné v náplni a kvalite informácií. Sō Čä-pchil ako editor zotrval vo funkcii pokým nebol nútený v máji 1898 opustiť krajinu. Na jeho post nastúpil nový predseda Klubu nezávislosti, Jun Čchi-ho (윤치호), ktorý však funkciu či náklad na tlač novín nejak významne nezmenil. Prvé výtlačky novín boli v náklade tristo kópií, ale to sa behom krátkej doby zvýšilo na tri tisíc kópií. Jeden nakladateľ týchto novín si dokonca spomína, že keď čitateľ dočítal noviny, odovzdal ich jeho susedom a takouto cestou bol každý výtlačok prečítaný najmenej dvesto ľuďmi. (Schmid 2002, 52)³⁶

---

34 Shim, Hyun-nyo: Yun Ch'i-ho and the Independence Club. In: Korean Journal 33, October 1990, vol. 30, no. 10, p. 27-43

35 Sohn, Pow-key, Kim, Chol-choon, Hong, Yi-sup: The History of Korea. Seoul: Korean National Commission for Unesco 1984

36 Schmid, Andre: Korea between empires, 1895-1919. New York: Columbia University Press 2002

Ako som už spomínala, noviny boli písané v kórejčine, aj keď v texte sa nevyskytovali čisto len písmená z kórejskej abecedy. Boli tu používané aj čínske znaky a to vtedy, keď hrozilo, že kórejsky napísané slovo by dávalo aj iný, než prvotne myslený význam. Aby sa práve predišlo týmto nedorozumeniam, boli v týchto prípadoch uvedené aj čínske znaky. V editoriále prvého čísla, bolo uvedené prehlásenie, že noviny budú používať ŏnmun – nízke písmo, aby ich mohol čítať ktokoľvek – či už žena, muž, človek z vyššej ale aj nižšej vrstvy. Jediná podmienka bola gramotnosť a to práve v kórejskom jazyku. Noviny odsúdili prehlásenie tých, ktorí študovali iba čínske znaky a prehlasovali o ľuďoch neštudujúcich čínske znaky, že sú ignoranti. Naopak hájili si názor o dôležitosti sa učeni kórejskej abecedy, pretože je veľmi jednoduchá a prináša medzi ľuďmi rovnosť. Ktokoľvek môže byť gramotný a preto národná hrdosť a nezávislosť môže vzísť. (Oh 1995, 19-40)

Ešte pred tým, než Tongnip sinmun začali vychádzať, existovali prvé novodobé noviny: Soulský dekádnik (Hansŏng sunbo, 한성 순보). V rokoch 1883 až 1886 mali charakter vládnych listov a potom až do roku 1898 vychádzali ako týždenník³⁷. Ako týždenník však boli písané v čínštine a práve preto si ich nemohol ktokoľvek prečítať. Veľmi populárnymi novinami v tejto dobe sa stali aj Noviny cisárskeho mesta³⁸ (Hwangsŏng sinmun, 황성 신문), ktoré boli písané v už spomenutom zmiešanom štýle, teda popri kórejskej abecede sa vyskytovali v texte aj čínske znaky. Čisto kórejskou abecedou písané noviny sa volali Cisárske noviny (Čeguk sinmun, 제국 신문) a svojich čitateľov mali osloviť v radoch strednej a nižšej vrstvy. (Pucek 2000, 78-79)

Klub nezávislosti sa počas nasledujúcich mesiacov začal čoraz

---

37 Ako týždenník sa volali Hansŏng čubo (Soulský týždenník, 한성 주보).

38 Noviny začali svoju činnosť v roku 1898.

aktívnejšie vyjadrovať aj ku politickým otázkam a inicioval rôzne hnutia: napr. hnutie za ľudské práva alebo hnutie za nastolenie politickej demokracie. Vláda na čele s Kodžongom nechcela podľahnúť tlaku Klubu a po zvestiach o pripravovaní ich druhej veľkej akcii,³⁹ bol Klub po druhý krát zakázaný. Definitívny koniec Klubu sa uskutočnil v zime 26. decembra v roku 1898. Tiež japonský minister v Söule, Kato Masuo, urgoval panovníka, aby bol Klub rozpustený.

II. 3 Kórejský jazyk, hangŭl a jazykovedné diela v období modernizácie

Modernizácia Kórei, ktorá sa niesla v znení osvietenských snáh zahrňovala aj hnutia za štúdium a samozrejme aj oceňovanie či využívanie národného jazyka a hangŭlu. Osvietení učitelia vedeli, že základným znakom svojbytnosti národa je materský jazyk s jeho písmom a tak presadzovali odstraňovanie čínskych znakov resp. zrušenie písanej čínštiny. Záporný postoj vyjadrovali aj ku grafemickým systémom odvodených z písanej čínštiny (hanmunu) – napr. idu. Materský jazyk a vlastné písmo sú atribúty, ktoré sú spoločné pre príslušníkov rovnakého štátneho a národného spoločenstva. Na základe tejto formulácie sa osvietenci snažili zaviesť kórejský jazyk do písaného prejavu. Vyššie som už spomenula zmiešaný štýl písania tzv. kukhanmun (kombinácia čínskych znakov s kórejskou abecedou v písme, 국한문), ktorý bol medzikrokom k neskoršiemu výlučnému používaniu kórejského písma tzv. sunkungmun (순국문). V roku 1895 bol prijatý výnos, na základe ktorého mali byť všetky zákony a nariadenia publikované v kórejščine v tzv. kungmune (국문). Iba ako doplnok k prekladu bol napísaný text v klasickej čínštine alebo v idu. Významný jazykovedec, o ktorom sa budem neskôr viac zmieňať, napísal do Novín nezávislosti 24. apríla v roku 1897 esej na kórejský jazyk, kde vyzýva ľudí na používanie

---

39 Vláda sa bála, že skrytým cieľom Klubu je nastolenie republiky, teda prevrat a zvrhnutie monarchie.

kórejskej abecedy, miesto čínskych znakov. Ču Si-gjöng (주시경), ako sa tento jazykovedec volal, napísal: „*Ak ľudia našej krajiny budú pokračovať v študovaní iba čínskych klasikov a zanedbajú nové predmety, náš národ zotrvá nevedomý a slabý a preto krajinu, ktorú sme zdedili od našich otcov, naše domovy, naše telá a tích od našich potomkov budú vlastnení cudzincami. Toto je šokujúce a žalostné.*“ (Lee 1996, 389-390) Ču si uvedomoval narastajúce množstvo cudzincov v krajine od otvorenia krajiny a tak isto, že ak sa krajina nezmení a neopustí tradičné okruhy štúdia, môže to mať pre celý národ fatálne následky. Jeho esej ďalej pokračuje: „*Ak by sme nahradili naše štúdium čínskych znakov za štúdium takých užitočných oborov ako parlamentarizmus, domáce a zahraničné veci, hygiena, ekonomika... do desiatich alebo viacerých rokov každý by sa stal zručný aspoň v jednom z týchto praktických oborov.*“ (Lee 1996, 390) Tu vidieť, že Ču vedel, aké je náročné štúdium znakov a ako veľmi tým krajina trpí. Kvôli ťažkému a dlhému štúdiu sa v krajine nemôžu tak rýchle rozvíjať obory, ktoré by jej pomohli k ekonomickému rastu. V závere svojej eseje píše: „*Nedovoľme nikomu, aby márnil vzácny čas učením sa ďalšiemu čínskemu znaku. Kórejské písmená, ktoré boli vynájdené našimi veľkými vzdelancami pre naše používania, sú ľahké na učenie sa a písanie a mali by byť používané na zaznamenávanie čohokoľvek.*“ (Lee 1996, 390) Ču bol len jedným z mála ďalších obrancov kórejšiny a jej vlastného hláskového písma.

Vláda dala na naliehanie reformačných osvietenecov a v roku 1899 nariadila, že kórejský jazyk bude na navrhovanom zozname dôležitých predmetov na stredných školách. Táto zmena znamenala obrat v praktickom užití a štúdiu kórejského jazyka. Postupne sa začali objavovať vzdelávacie diela, ktoré boli písané buď ešte v zmiešanom štýle alebo neskôr len v kórejskom jazyku.

Prvým dielom napísaným čisto v kórejskom jazyku vo vedeckej sfére bola gramatika od autora I Pong-una (이봉운) s názvom Usporiadanie národného jazyka (Kungmun čöngni, 국문 정리). Vedľa stručného zhrnutia gramatického systému, I vyzýva k láske ku kórejskému jazyku a písmu. (Pucek 2000, 81)

Či Söğ-jöng (지석영) je tiež významná osobnosť v jazykovede v období modernizácie Kórei. Jeho dielo Stručný výkladový slovník znakov (Čadžön sögjo, 사전석요, 字典釋要) je vlastne obdobný znakový výkladový slovník. Pri každom znaku je uvedený význam a štandardná výslovnosť,⁴⁰ zapísaná kórejskou abecedou. Či v tomto diele uvádza aj neštandardnú podobu znakov⁴¹ a ich neštandardné čítanie.⁴² Významným dielom v jazykovede je aj jeho komentované vydanie z roku 1908 k spisu Poznámky k správne mu chápaniu slov od autora Čöng Jang-jonga (정양용). Či tu komentuje približne 2000 znakov uvádzajúc ich význam, sinokórejské čítanie zapísané v hangüle, archaické tvary znakov, čínsku výslovnosť s tónmi, japonské čítanie a jeho transkripciu, anglický preklad významu znaku a nakoniec transkripciu v korejčine. V roku 1909 Či vydal učebnicu kórejského jazyka s názvom Önmun (언문), ktorá bola písaná aj čínskymi znakmi aj hangülom. Dielo sa skôr ale podobalo na nie moc podarený pokus o spísanie kórejského slovníka, ktorý obsahoval asi 19 tisíc sinokórejských výrazov spolu s výkladom

---

40 Teda sinokórejská výslovnosť – čaüm (자음)

41 Teda „vulgárnu“ podobu – sokča (속자)

42 Teda „populárne“ čítanie – sogüm (속음)

Podľa diela Pucek, Vladimír: Jazyková politika v Koreji. Praha: Karolinum 2000 sú upravené znaky - sokča (속자) vysvetlené nasledujú: „ Vedľa štandardných („správnych“) čínskych znakov (정자, 正子) sa postupne objavili v písanej podobe niektoré upravené znaky nazvané sokča (속자). Boli to znaky upravené pre ľahšie písanie štetcom (oproti tlačným), alebo u ich znížením, ale niekedy i zvýšením ťahov sa spresnil význam Hlavné však bolo zjednodušenie písania zložitých znakov, takže šlo o podobný proces, ktorý v najnovšej dobe viedol v Číne a v Japonsku k úprave a kodifikácii tzv. skrátených znakov (jakča, 약자, 略子). Niekedy sú termínom sokča (속자) mienené taktiež zvláštne znaky vytvorené iba v Kórei (tzv. čosönsokča, 조선속자).

znakov v kórejskom jazyku. Či Sög-jöng inicioval aj založenie Ústavu pre výskum národného jazyka (Kungmun jönguso, 국문 연구소), ktorý neskôr bol so súhlasom cisára v roku 1907 aj zriadený. (Pucek 2000, 81-83)

V júly 1907 tak minister školstva založil Ústav pre výskum národného jazyka, aby umožnil jazykovedcom prevádzať jazykový výskum. Výskum sa týkal všeobecných problémov, týkajúcich sa používania hangŭlu a definovania pravidiel pre jeho používanie. Avšak rozpornosť vo vláde spôsobila, že výskum bol v roku 1909 zastavený. Inštitút aj napriek krátkej dobe svojej existencie uskutočnil 23 konferencií⁴³ a výslednú správu, len niekoľko ročného výskumu, odovzdal vláde, konkrétne na ministerstvo školstva. Avšak silne pro-japonsko orientovaný minister školstva, ktorý záverečnú správu nazvanú Návrh zákona týkajúci sa výskumu národného písma (Kungmunjönguŭi čöngan, 국문연구의정안) v decembri 1909 síce obdržal, ale nakoniec neinklinoval k jeho vyhláseniu. V platnosti naďalej ostal zákon z roku 1894, kedy kórejské písmo bolo povýšené na národné písmo tzv. kungmun (국문) a výhradné používanie čínskych znakov v oficiálnych dokumentoch a komunikácii bolo nahradené zmiešaným používaním čínskych znakov a hangŭlu. Noviny a knihy používali nový písací systém, aby rozšírili vedomosti z Európy a ešte rýchlejšie medzi populáciu.

II. 4 Ču Si-gjöng

Ču Si-gjöng⁴⁴ (주시경) sa právom považuje za najvýznamnejšieho predstaviteľa ako aj zakladateľa modernej jazykovedy v kórejskom jazyku. Zaoberal sa aj lexikológiou a to hlavne počas prelomu storočia,

---

43 Uskutočnili sa v dobre od septembra 1907 do decembra 1909

44 Biografické údaje: * 22.12.1876 - †27.7.1914

kedy v jazyku vidieť množstvo nových a odborných výrazov. Vzhľadom na nový postupujúci trend v slovnej zásobe, hájil svoju požiadavku, že jazyk by mal byť obohacovaný prostredníctvom výrazov a termínov z domácich koreňov. Tým sa stal predchodcom neskorších purifikačných snáh. V roku 1905 dal vláde návrh týkajúci sa štúdia kórejského jazyka a kompilácie slovníka. Aj vďaka tomu bol o dva roky neskôr zriadený, už vyššie spomínaný, Ústav pre výskum národného jazyka. O Ču Si-gjǒngovi sa vie, že sa zaujímal o rôzne oblasti či už v prírodných vedách alebo v zahraničných jazykoch, no jeho výskum v bol sústredený takmer výhradne na kórejštinu a jej národné písmo. Práve vďaka jeho výskumom vznikli významné diela ako učebnice a gramatiky kórejského jazyka, rôzne články týkajúce sa kórejskej lingvistiky ale aj dielo ohľadom výučby čínskych znakov s názvom Základný nácvik čínskych znakov (Handža čchosŭp, 한자 초습).

Bol to práve on, kto v rokoch 1910 až 1913 zaviedol termín hangŭl pre kórejské písmo, existujúce od 15. storočia pod rôznymi názvami. Keďže si uvedomoval fakt, že čínske znaky nezaznamenávajú hovorovú reč, ale vytvárajú vlastný samostatný jazykový systém, ktorý nemá rodených hovorcov, mal preto silný pozitívny vzťah k národnému písmu a jazyku. Tento jeho zápal ho viedol ku napísaniu rôznych oslavných esejí v tlači.

Ču Si-gjǒng

Ču Si-gjǒng v časopise Sŏu (서우) v čísle 2 z roku 1907 hovorí: „*Od dôb staroveku, tu boli, na tomto našom poloostrove, rozdielne rasy a jazyky ale žiadne písmo. Prostredníctvom výmen s Čínou, čínske písmo sa stalo výhradne používaným. Múdry kráľ Sedžong (1418-1450) súčasnej dynastie, ľutoval to, že naša krajina nemá komplexný písací systém, zatiaľ čo druhé národy majú svoje vlastné písmo, vytvoril národné písmo (kungmun) a vyhlásil ho.*“ (Lee 1996,

425) Ču, ako aj iný vzdelanci, počas histórie si uvedomovali fakt, že im chýba vlastné písmo. Vzhľadom na nevyhovujúce čínske znaky týmto faktom obhajovali hlavný dôvod vytvorenia abecedy Sedžongom. Ču však v tejto eseji na kórejský jazyk a písmo neostával len pri týchto známych skutočnostiach, ale pokračuje ďalej: „*Je poľutovaniahodné, že toľko veľa času, ktorý už nikdy nemôže byť obnovený, bolo premárneného študovaním ničím, len čínskym písmom.*“ (Lee 1996, 425) Toto sú takmer identické slová, aké použil vo svojej skoršej eseji z roku 1897 a opäť vidieť jeho apelovanie, aby ľudia už nestrácali čas s učením sa znakov. V jednom z jeho ďalších riadkov môžeme vyčítať: „*Krajiny ako Anglicko, Amerika, Francúzsko a Nemecko nevedia nič o čínskom písme a teraz sa pozrime ako bohaté a silné sú!*“ (Lee 1996, 425) Ču sa akoby snažil ľudí presvedčiť, že oddialením sa od čínskeho písma, neznamená, žeby krajina mala o niečo prísť, práve naopak, prostredníctvom svojho písma sa z nej v budúcnu môže stať silný a bohatý štát. V závere svojich myšlienok hovorí o potrebe vývoja kórejského písma aj jazyka a to či už prostredníctvom učebníc, slovníkov alebo štúdií: „*Je ešte viac zahanbujúce, že ani jeden slovník nebol skompilovaný počas stoviek rokov, odkedy bolo národné písmo vytvorené a iba čínske písmo bolo ctené. Od teraz, my nesmieme pohrdať našim národným jazykom a písmom. Musíme sa snažiť študovať gramatiku a logiku. A čo viac, musíme pripraviť slovníky, gramatiky a čitateľov so starostlivosťou a tak lepší a viac pohodlnejší jazyk a písmo sa môže vyvíjať.*“ (Lee 1996, 425-426) Posledná veta v jeho eseji vyzýva ľudí k používaniu a váženiu si vlastného písma s jazykom. Práve v tejto myšlienke vidieť ako veľmi sa vzťah k písmu a vlastnej abecede zmenil počas posledných storočí: „*Okrem toho, treba dúfať, že ľudia celej krajiny budú si všetci vážiť, milovať a používať náš jazyk a písmo ako základný primárny jazyk našej krajiny.*“ (Lee 1996, 426)

III. Obdobie japonskej koloniálnej nadvlády

Okupácia Japoncami, ktorá počala v roku 1910 bola výsledkom kulminácie dlhej série politických, vojenských a diplomatických operácií. Nebolo to po prvý krát, čo sa Japonci v týchto rokoch začali miešať do politických záležitostí Kórei. Počiatok ich miešania do udalostí môžeme vidieť už pri ich vojenskom zásahu pri povstaní tonghak v roku 1894. Po porazení armád tonghak v zime 1894, bol japonský minister zahraničia Inoue Kaoru poslaný do Söulu, aby začal pracovať na japonskom pláne protektorátu Kórei. Udalosti nakoniec vyvrcholili v roku 1910, kedy si Japonci vynútili uzavretie anekčnej zmluvy. Týmto okamihom sa Kórea stala jednou z japonských provincií a na jej území bol stanovený špeciálny správny režim. Kórejské obyvateľstvo bolo zbavené politických a národných práv. Zmena nastala aj v úradnom jazyku, ktorým sa stala japončina. (Pucek 2000, 89)

Prvý generálny guvernér, Terauchi Masataké, legalizoval japonskú nadvládu s prehlásením, že existuje skutočná spriaznenosť medzi japonským národom a kórejským a to prostredníctvom historických a kultúrnych vzťahov medzi oboma národmi. (Ecker 2001, 185)

Prvé roky koloniálnej správy boli vzhľadom na rôzne zákazy a obmedzeniach v politickom a kultúrnom živote (napr. zákony, ktoré mali zabezpečiť kontrolu novín) nazývané aj ako „obdobie temna“. V roku 1907 bol takto vydaný zákon o tlači a v roku 1909 o vydavateľskej činnosti, vďaka ktorým mali Japonci právo udeľovať povolenie pre vydávanie novín, časopisov a kníh. Obmedzením a kontrolou tlače zúžilo možnosti na verejný dialóg v kór. spoločnosti ako aj možnosti na mobilizáciu odporu voči Japoncom. (Ecker 2001, 188-189)

Oblasť školstva bola ďalšou z oblastí, ktoré koloniálna nadvláda ovládala. Ešte pred samotnou okupáciou začali Japonci v Kórei zakladať japonské školy, ktoré sa v roku 1910 zmenili na verejné školy riadené

japonskou koloniálnou vládou.⁴⁵ (Burton 1994, 21)⁴⁶ Už počas protektorátu v roku 1905 sa japonská vláda dohadovala ohľadom otázok asimilačnej politiky počas svojho zasadnutia v októbri v 1905. Hoci v tejto dobe načrtli len základné rysy jazykovej politiky, nezabudli dodať, že hlavným nástrojom kontroly bude kórejské vzdelanie. Postupne znižovali počet súkromných vlasteneckých škôl, kde prebiehala výučba kórejštiny. (Burton 1994, 26) V nariadeniach vydaných po roku 1906 sa zaviedla vládna kontrola učebníc a učebných plánov na štátnych školách. V roku 1908 Japonci požadovali prostredníctvom nariadenia pre súkromné školy od súkromných škôl licenciu a každoročnú správu. Po ďalších dvoch rokoch už existovala zbierka zákonov, ktorá riadila všetky štátne ale i súkromné školy. (Ecker 2001, 190)

Keď sa v roku 1910 koloniálna správa začala po celom poloostrove uskutočňovať, v Söule začali byť z kníhkupectiev a knižníc odstraňované akékoľvek kórejské knihy týkajúce sa ich hrdinov, politiky, geografie, histórie, literatúry a čohokoľvek, čo malo etnickú alebo nacionalistickú povahu. Zákazy nastali aj v tlači. Tlačenie kórejských novín, periodík a publikovanie prác či už vedeckého alebo nevedeckého charakteru kórejskými skupinami, bolo zakázané. Publikácie, ktoré dostali povolenie na vydanie, prechádzali pred tlačou cenzúrou. Novely či národné piesne, ktoré boli populárne kvôli ich etickému alebo vlasteneckému kontextu boli označené za nebezpečné a Japonci ich zakazovali. (Burton 1994, 31)

Prvá dekáda japonskej koloniálnej vlády bola tak obzvlášť prísna a dovoľovala len veľmi malú slobodu vyjadrovania sa a i to len istej časti Kórejcom. Kórejský lingvisti a vlastenci, vedený primárne Ču Si-

---

45 V roku 1901 bolo v Kórei 9 japonských jazykových škôl, no už v roku 1907 sa ich počet vyšplhal na 30 - zdroj z diplomovej práce: Burton, Ayako Shinomiya: Japanese language planning in Korea 1905 - 1945. Simon Fraser University 1994

46 Burton, Ayako Shinomiya: Japanese language planning in Korea 1905 - 1945. Simon Fraser University 1994

gjŏngom až po jeho smrť v roku 1914 a potom i jeho študentmi a kolegami, pokračovali v súkromí na projektoch týkajúcich sa jazykovej kultivácie, ktorá by v budúcnu mohla priniesť svoje ovocie.

V roku 1911 vstúpilo v platnosť nariadenie, prostredníctvom ktorého sa začala výučba aj v japonskom jazyku. V krátkej dobe tak narástol počet ľudí, ktorí rozprávali japonsky a práve toto bola jedna z častí japonského programu na podriadenie si kórejského obyvateľstva.

S cieľom zjednotenia doterajšej neustálenej formy písania a vytvoriť, čo najjednoduchší pravopis pre najnižší stupeň škôl, nechal vypracovať školský odbor Úradu generálneho guvernéra Pravidla kórejského pravopisu pre obecné školy (Potchonghakkjojong ŏnmun čchŏlčabŏp, 보통학교용 언문 철자법). Na tomto projekte sa zúčastnili kórejskí ale aj japonskí lingvisti. Pravidlá pravopisu boli zavedené do praxe v apríly roku 1912. Ich podstatou boli nasledujúce črty: reč v oblasti Sŏulu je považovaná za základnú normu reči, pravopis sinokórejských slov vychádza z tradičného kórejského čítania znakov, pravopisný princíp je prevažne fonologický atď. Táto pravopisná norma bola neskôr ešte revidovaná a to v roku 1921 a 1930. (Pucek 2000, 90–91)

Tak isto to bola japonská koloniálna správa, ktorá v roku 1920 publikovala prvý detailný slovník korejčiny. Slovník mal približne tisíc strán a je v ňom vidieť snahu japonskej vlády pre plnú kontrolu jazyka. Všetky heslá sinokórejskej slovnej zásoby, ktorá taktiež existuje aj ako sinojaponský lexikálny prvok, ale má význam alebo použitie rozličné od toho v japončine, boli podľa profesora Lee Ki-moona systematicky označované pre vylúčenie vo finálnej publikovanej verzii slovníka. (Simpson 2007, 207) Táto podobná praktika manipulácie slovníka pre diskurzívnu kontrolu neskôr pokračuje i v severnej Kórei po oslobodení krajiny. (Simpson 2007, 207)

Tvrdá politika Japoncov nemohla vydržať stále a tak sa písal rok 1919, keď prvého marca vznikla pokojná demonštrácia, ktorá viedla ku vzniku celonárodného hnutia Samil undong (Hnutie 1.marca, 삼일 운동), ktorého sa zúčastnilo počas nasledujúcich mesiacov niečo cez milión ľudí. Všetky súkromné školy v krajine zatvorili svoje brány a vo štátnych verejných školách, od základnej po strednú, žiaci a študenti bojkotovali vyučovanie, aby sa tým tiež zúčastnili v demonštrácií. (Burton 1994, 37) Hnutie skončilo uskutočnením reforiem od japonskej koloniálnej vlády, ktoré predstavovali isté uvoľnenie kontroly v kultúrnom a politickom živote Kórei.⁴⁷ Bolo prisľúbené rozšírenie siete základných škôl, trochu poľavila cenzúra v tlači, povolilo sa vydávanie kórejských novín a časopisov atď. (Burton 1994, 38)

Napriek istému uvoľneniu po roku 1919 a „kultúrnej politike“ počas rokov 1919 až 1931, Japonci začali pracovať na svojej politike asimilácie. V roku 1934 bolo prostredníctvom generálneho guvernéra Uganiho pozmenená vzdelávacia politika na základe nového Výnosu o vzdelaní. Tak isto zaviedol aj nové osnovy pre koloniálne školy, ktoré znamenali zvýšenie počtu hodín venovaných výučbe japončiny, etiky a histórie. S cieľom zvýšenia japonskej propagandy, sa zvýšil aj počet základných škôl, ktoré boli po 6. ročník. Asimilačná politika sa prejavila aj pri nariadení, ktoré eliminovalo štúdium kórejšiny a používania jej pri vyučovaní. Neskôr bolo prijaté, že výučba má prebiehať výlučne len v japonskom jazyku. (Ecker 2001, 227-228) Deti tak počas dňa boli nútené používať len japončinu a po návrate domov sa zas vrátili ku svojej materčine – kórejšine. (Burton 1994, 94). Používanie kórejského jazyka na verejnosti bolo zakázané v roku 1938, ako ďalšia časť japonskej politiky asimilácie. Tá zahrňovala aj odmeňovanie kórejských domov, kde sa japončina, teda národný jazyk,

---

47 Tieto reformy sú známe aj pod názvom „munhwa čöngčchi“ (kultúrna politika, 문화 정책).

vzorne používala. Opätovné sprísnenie politiky sa prejavilo aj v tlači, kedy v roku 1940 boli zakázané denníky Kórejský denník (Čosŏn ilbo, 조선 일보) a Východoázijský denník (Tonga ilbo, 동아 일보).

V krátkom zhrnutí môžeme japonskú politiku počas koloniálnej vlády v Kórei charakterizovať tak, že jej hlavným cieľom (hlavne ku koncu vlády) bola extirpácia kórejskej kultúry s kórejským jazykom a asimilácia Kórejcov s japonskou kultúrou a jazykom. Kórejské obyvateľstvo malo len veľmi málo príležitostí na formálne vzdelávanie v ich vlastnom jazyku. Napriek horlivej činnosti členov Kórejskej lingvistickej spoločnosti prostredníctvom vytvorenia nového pravopisu, o ktorom sa zmienim v nasledujúcej podkapitole, a pokusom o definovanie štandardného jazyka, nikdy sa tieto ich snahy nestali súčasťou oficiálnej jazykovej politiky pod japonskou správou. Práve tieto hlavné faktory viedli v nasledujúcich rokoch k istej horkosti a nenávisti voči Japonsku, či už v severnej alebo južnej časti Kórei. Toto vidieť aj napríklad v aktivitách po oslobodení v roku 1945, ktoré sa sústreďovali na odstraňovaní japonskej slovnej zásoby v kórejskom jazyku.

III. 1 Kórejská lingvistická spoločnosť

Učená spoločnosť kórejského jazyka⁴⁸ (Čosŏnŏ hakhŏ, 조선어 학회) vznikla v roku 1931 a to premenovaním bývalej lingvistickej spoločnosti – Spoločnosti pre výskum kórejského jazyka (Čosŏnŏ jŏnguhŏ, 조선어 연구회), ktorá bola založená v roku 1921 žiakmi a spolupracovníkmi Ču Si-gjŏnga. Spoločnosť si dávala za cieľ uchovanie kórejského jazyka a vlastnej hláskovej abecedy a to aj počas japonskej nadvlády. Tak isto chceli prepracovať reformovaný moderný pravopis

---

48 V knihe: Pucek, Vladimír: Jazyková politika v Koreji. Praha: Karolinum 2000 sa používa ako preklad názvu spoločnosti Kórejská lingvistická spoločnosť. V mojej práci len v úvode podkapitoly píšem svoj preklad a ďalej uvádzam preklad podľa tejto knihy.

pre kórejské obyvateľstvo ako aj položiť základy reformovaného štandardného kórejského jazyka. Činnosť lingvistov v tejto spoločnosti tak bola dosť veľká a to aj v oblasti teoretickej aj v praktickej, kedy sa snažili uplatňovať a šíriť prijaté zásady. V činnosti ich neodradili ani časté perzekúcie zo strany japonskej koloniálnej správy. V roku 1942 bola činnosť spoločnosti násilne prerušená a ich opätovná aktivita nastala až v roku 1945.⁴⁹ V roku 1933 predstavili svoju formuláciu pravopisu pod názvom Hangŭl maččchumbŏp tchongiran (Návrh jednotného kórejského pravopisu, 한글 맞춤법 통일안). V novom pravopise stanovili okrem obecných zásad písania a gramatických princípov i vymedzenie pojmu „štandardný jazyk“: „*Za štandardný jazyk sa všeobecne stanovuje reč Sŏulu, ktorú v súčasnej dobe používajú príslušníci strednej vrstvy.*“⁵⁰ (Pucek 2000, 98) Spoločnosť začala pracovať od roku 1929 aj na slovníku spisovnej korejčiny, ktorý by sa stal zároveň aj pravopisným slovníkom. Kvôli japonským zábranám bol tento projekt v roku 1942 zastavený a finálne dielo slovníka bolo vydané nakoniec až v roku 1957 pod názvom Veľký slovník (Kchŭn sadžŏn, 큰사전). Tak isto vydávanie ich mesačníka Hangŭl, bolo často japonskou cenzúrou prerušované, až nakoniec bol v roku 1942 úplne zakázaný. Obnova jeho tlače sa uskutočnila až po oslobodení a to v roku 1946. Kórejská lingvistická spoločnosť vydávala aj rôzne edície jazykových príručiek, učebníc či teoretických prác svojich členov. (Pucek 2000, 93-94) Keď v roku 1942 Japonci zatkli a uväznili podstatnú časť členov, spoločnosť svoju činnosť utlmila. Jej obnova sa začala až po oslobodení krajiny v roku 1945, keď si zmenili

---

49 Ich ďalšie aktivity sa týkali napr. vytvorenia pravidiel pre transkripciu z roku 1941 s názvom Jednotný návrh transkripcie cudzích slov (외래어 표기법 통일안), kodifikácia vybraných spisovných slov (prvé výsledky zverejnili už v roku 1936), ustavenie Dňa kórejského písma, ktorý bol stanovený na 9. október a v súčasnosti je v južnej Kórei tento deň aj štátnym sviatkom atď.

50 V kórejskom originále: 표준말을 대체로 현재 중류 사회에서 쓰는 서울 말로 한다.

aj svoj názov, pod ktorým existuje dodnes, na Hangül hakhö (한글 학회). (Pucek 2000, 97) Spoločnosť v súčasnosti publikuje svoj vlastný časopis s názvom Hangül säsosik (한글 새소식). Časopis vychádza v tlačenej ale i v elektronickej verzii.⁵¹

Ak by som mala menovať aspoň hlavných členov Kórejskej lingvistickej spoločnosti, spomenula by som: Čhō Hjōn-bä (최현배), I Kūng-no (이극로), Kim Tu-bong (김두봉), I Jun-džä (이운재), Kim Jun-gjōng (김윤경) atď.. Z diel, kde sa vedľa kórejského písma vyskytli ešte aj čínske znaky, bola aj Kórejská gramatika (Čosōn malbon, 조선 말본) vydaná v roku 1916 Kim Tu-bongom. Gramatika bola tlačená výhradne kórejskou abecedou, ale pri slabikách sinokórejských slovo boli menším písmom uvedené aj čínske znaky. (Pucek 2000, 95-97) Znaky sa používali však ale naďalej vo všetkých miestach, kde by ich odstránením mohlo dôjsť k zámene, nedorozumeniu či chybnému výkladu slova, takto sa v podstate používajú v odbornej literatúre (a nielen v nej) dodnes.

---

51 Elektronická verzia časopisu Hangül säsosik sa nachádza na tejto webovej stránke:

<http://www.hangeul.or.kr/board/zboard.php?id=cm03&category=1>

IV. Obdobie po oslobodení Kórei (1945 – 1950)

Po skončení druhej svetovej vojny, kde Japonsko bolo porazené, Kórea očakávala okamžitú pozitívnu zmenu svojej situácie. Severnú časť poloostrova okupovali sovietske vojská, zatiaľ čo americké vojská boli na juhu. Kvôli odchodu Japoncov z krajiny, sa vytvorilo isté domáce politické vákuum, vďaka ktorému sa vytvoril pozdĺž celého poloostrova značný politický a ideologický konflikt. Počas prechodného obdobia v rokoch 1945 až 1948, kým sa neudiali separátne voľby v obidvoch častiach zeme, Kórea bola v istej miere obmedzovaná prostredníctvom činnosti vojenských správ USA a ZSSR. Je tak prirodzene, že pozdĺž 38. rovnobežky sa v oboch častiach zeme vytvorili dva rozličné, nepriateľské režimy, vďaka ktorým sa aj ich spoločný jazyk začal čiastočne meniť. Jazyky oboch častí boli pod inými vplyvmi a jazyková politika oboch častí sa líšila. Preto sa už v tejto dobe začína meniť slovná zásoba a do istej miery i pravopis severu a juhu, kedy každý staval na inom nárečiu, od ktorého normu odvodzoval. Oddaľovanie od kedysi rovnakého jazyka sa dialo či už pri odstraňovaní japonskej slovnej zásoby po japonskej okupácii alebo neskôr pri cielenej jazykovej purifikácii. Rozdielny vzťah vznikol aj voči čínskym znakom. Napríklad kórejská vláda na juhu menila svoj postoj voči ich používaniu behom niekoľkých rokov. V jednu dobu boli čínske znaky zakázané a vtedy sa vláda silne prikláňala len k exkluzívnemu používaniu hangŕu, ale o pár rokov nato zmenila kurz svojej jazykovej politiky a používanie čínskych znakov už malo svoje miesto popri používaní kórejskej abecedy. Kolísanie tejto jazykovej politiky sa behom pár desaťročí udialo niekoľko krát. Viac sa k problematike používania čínskych znakov a meniacej sa jazykovej politike zmienim v ďalších kapitolách.

V južnej časti poloostrova 15. augusta v roku 1948 vznikla

Kórejská republika (Tähan minguk, 대한민국) a 9. septembra v severnej časti Kórejska ľudovo demokratická republika¹ (Čosön mindžudžuüi inmin konghwaguk, 조선민주주의인민공화국).

Po japonskej nadvláde, ktorá čiastočne poznačila aj kórejský jazyk (napr. nárast japanizmov) a vlastnú identitu, nielen vláda ale aj učitelia z rôznych skupín mali veľký záujem o vyriešenie nasledujúcich problémov: znížiť veľkú negramotnosť v oboch častiach krajiny, pokračovať v riešení úpravy pravopisu kórejštiny a používania čínskych znakov, založiť špeciálnu inštitúciu pre jazyk, ktorá by „obnovila“ jazyk a „vyčistila“ ho od japonských vplyvov a nakoniec vypracovanie a kodifikácia štandardného národného jazyka. (Simpson 2007, 210) Keď Kórejská lingvistická spoločnosť v auguste 1945 znovu mohla obnoviť svoju činnosť, opäť sa zamerali na podporu výhradného používania hangŕlu. Ôsmeho decembra v tom istom roku na stretnutí Výboru pre úpravu národného vzdelávania pri Ministerstve školstva hlasovali v prevažnej väčšine za zníženie čínskych znakov v učebniciach na základných a stredných školách. Nehlasovalo sa len o problematike znakov, ale aj o písaní slabík v hangŕle v horizontálnej polohe zľava doprava. Spôsob, akým sa písalo predtým, bol rovnaký aký používali v Číne a Japonsku, teda vo vertikálnej polohe sprava doľava. (McCann 1996, 113) Prieskum verejnej mienky, uskutočnený v Söule vojenskou správou USA, sa aj verejnoscť vyjadrila za zníženie znakov. Z opýtaných obyvateľov sa 72,5% (z toho 56,7% pedagógovia a 88,2% obyčajné obyvateľstvo) vyjadrilo za podporu opatrenia, ktoré by viedlo k zníženiu čínskych znakov v používaní. (Pucek 2000, 209) Administratíva americkej vojenskej správy si uvedomovala dôsledky dlhoročnej japonskej nadvlády v oblasti jazyka a školstva, preto v roku 1945 obnovila vyučovanie na základných školách pričom vyučovacím jazykom bola kórejščina. V roku 1945 vlastenecky zmýšľajúci učiteľ a

publicista Čang Či-jöng (장지영) vytvoril Prípravný výbor pre odstránenie čínskych znakov (Handža pchjegi palgi čunbi üwönhö, 한자 폐기발기준비위원회) z ktorého iniciatívy boli školskému odboru americkej vojenskej vlády predložené námety, ktoré nakoniec boli americkou administratívou prijaté. V decembri 1945 prehlásili už ako záväzné: výhradného používania kórejskej abecedy v učebniciach pre základné a stredné školy; písanie v horizontálnej polohe zľava doprava; ak v texte z nutnosti má byť uvedený čínsky znak, tak jedine v zátvorke; na stredných školách sa má zaviesť predmet „súčasná čínština“ a „klasická čínština“, ktoré mali slúžiť na udržanie kontinuity s čínskou a kultúrou Ďalekého východu; úradné vyhlášky, miestne ale aj osobné mená sa majú písať výhradne iba kórejsky atď.. Tento výbor nebol jediný svojho druhu, rovnaké ciele mali aj iné občianske organizácie ako napr. Spoločnosť pre šírenie kultúry kórejského jazyka (Hangül munhwa poküphö, 하늘문화보급회). (Pucek 2000, 118)

IV. 1 Odstraňovanie negramotnosti

Po japonskej okupácii ostal v Kórei aj ďalší negatívny odkaz z tejto doby. Bol to vysoký stupeň negramotnosti v krajine. Tento problém bolo treba začať riešiť či už na severe alebo na juhu čo najskôr. Na severe krajiny bolo na konci druhej svetovej vojny približne 2,3 milióna ľudí, teda takmer jedna štvrtina populácie, ktorí boli negramotní. V roku 1945 len 35% detí školopovinného veku navštevovalo školu. (Kumatani 1990, 90)⁵² Problém negramotných, ktorí nemohli ani len písať nieto čítať v kórejčine bol vážny a vyžadoval si rýchlu politiku na podporu vzdelanosti. Do septembra roku 1946 bolo v severnej časti krajiny otvorených takmer 10 000 škôl, kde sa vyučoval hangül. Školy

---

52 Kumatani, Akiyasu: Language policies in North Korea, International Journal of the Sociology of Language 82, 1990 str: 87-108

boli určené nielen pre deti, ale aj pre dospelé obyvateľstvo. Vedenie severnej časti krajiny tu vytvorilo silnú pro-gramotnú kampaň, ktorá sa uskutočnila v dvoch vlnách. Prvá začala v decembri 1947 a trvala do augusta 1948. Dôvod prečo začala práve v zime bol, že zima bola najvhodnejším mesiacom, lebo roľníci neboli zaneprázdnení prácou na poli. Kampaň sa zamerala na vzdelávanie obyvateľstva od 12 do 50 rokov a každý po skončení kurzu mal obdržať certifikát o absolvovaní. Druhá vlna podporujúca zvýšenie gramotnosti začala opäť v zime, konkrétne v decembri 1948 a trvala do marca 1949. Vláda predpokladala, že negramotnosť na severe by mala takmer úplne zmiznúť do konca roku 1949. (Kumatani 1990, 91), (McCann 1997, 117)⁵³ Okrem spomínaných akcií začalo v novembri 1946 hnutie s názvom Masová mobilizácia na založenie republikového hnutia. Jeho cieľom eliminovať všetky pozostalosti japonského imperializmu, teda starých zvykov ohľadom používania jazyka. Tak isto aj vláda si dala za cieľ, aby sa dodržiavalo používanie správneho kórejského jazyka, čo neskôr viedlo k systematickému hnutiu ohľadom jazyka. Všetky tieto hnutia a kampane, ktoré sever krajiny uskutočňoval, viedli k procesu obnovenia autority národného jazyka po oslobodení sa z japonskej nadvlády.⁵⁴

Situácie v južnej časti krajiny bola o niečo horšia. V roku 1945 bolo na juhu 78% obyvateľov (t.j. 7,9 mil. osôb nad 12 rokov), ktorý nevedeli čítať a písať. Americká vojenská správa sa začala realizovať v riešení tohto problému a od júna 1946 začali vznikať strediská na výučbu kórejského písma (Kungmun kangšüpsö, 국문 강습소). Za dva roky, kedy tieto strediská robili 3 mesačné kurzy na vzdelávanie, prešlo 2,4 mil. negramotných obyvateľov. Už v máji 1947 vyhlásilo

---

53 McCann, David R.: Korea briefing: toward reunification. New York: Asia Society 1997

54 Gramotnosť sa znižovala vďaka odstráneniu znakov a pre ich rýchle odstraňovanie bol hangül geniálny.

ministerstvo školstva a kultúry hnutie za urýchlené zvládnutie kórejského písma, ktoré malo celonárodný charakter a nieslo sa v hesle: „Každý negramotný nech venuje hodinu denne učeniu!“ Až do obdobia 1954-1958, kedy vzniklo posledné hnutie za odstránenie negramotnosti, vznikali na juhu rôzne podporné akcie na zvýšenie gramotnosti. (Pucek 2000, 115-116) No aj napriek snahám, ešte v zime 1954, bolo viac než 3,1 milióna negramotných a až do roku 1958 8,3%. (Simpson 2007, 211)⁵⁵

---

55 Simpson, Andrew: Language and national identity in Asia. New York: Oxford University Press 2007

V. Problematika čínskych znakov

V. 1 Južná Kórea

Decembrové hlasovanie z roku 1945 za zníženie čínskych znakov v učebniciach na základných a stredných školách Výboru pre úpravu národného vzdelávania pri Ministerstve školstva spustilo doslova búrku protestov zo strán, ktoré boli za používanie čínskych znakov. Tým spustili hlasný „krik“ od skupín, ktoré presadzovali výhradné používanie hangŭlu. Jednou z najvýznamnejších takýchto spoločností bola už spomínaná Hangŭl hakhö (Kórejská lingvistická spoločnosť, 한글학회)⁵⁶. V roku 1947 jeden z ich predstaviteľov Čchö Hjön-bä (최현배)⁵⁷ napísal odmietnutie smerujúce pre konzervatívcov podporujúcich používanie čínskych znakov. Text obsahoval výzvu po výhradnom používaní kórejskej abecedy a horizontálneho písania zľava doprava. Sily, ktoré obhajovali používanie čínskych znakov, agitovali za obnovenie používania čínskych znakov v školských učebniciach počas zasadnutia Národného zhromaždenia, ktoré trvalo od 26 októbra do 5 novembra 1947. (McCann 1997, 114) Počas júna 1948 ministerstvo školstva zahájilo hnutie s názvom „Kultivujme náš jazyk“. Ihneď nasledujúci mesiac bola vydaná podporujúca publikácia s názvom „Zdôvodnenie eliminácie čínskych znakov“. Ešte v tom samom mesiaci v roku 1948 bola norma ohľadom exkluzívneho používania hangŭlu pripravená a doručená na podpis I Sŭng-manom (이승만). Na zasadnutí Národného zhromaždenia v júly 24. vystúpila aj Kórejská jazyková spoločnosť, ktorá formálne navrhovala zhromaždeniu, aby uzákonilo výhradné používanie kórejskej hláskovej abecedy. Hlasovanie 30.

---

56 Spoločnosť, ktorá si v októbri 1947 zmenila svoj názov z pôvodného Čosönö hakhö (조선어학회).

57 Žiak Ču Si-kjönga, ktorý študoval na Kórejskej jazykovej akadémii (Čosönö kangšŭpwön, 조선어강습원) pod jeho vedením.

septembra 1948 o Rezolúcií č. 6⁵⁸, akou sa táto norma nazývala, prešlo s 86 kladnými hlasmi oproti 22, ktoré boli proti. Avšak hneď na druhý deň bol do textu vložený dodatok, ktorý hovoril, že na prechodný čas môžu byť používané čínske znaky spolu aj s hangŭlom. Zákon bol nakoniec pri príležitosti Dňa kórejského písma prijatý v parlamente 9.10. 1948. (McCann 1997, 114) O niekoľko viac mesiacov neskôr bol prijatý už iný zákon, kde sa schválila výučba čínskych znakov na základných a stredných školách. V učebniciach od 4. ročníka základnej školy a na strednej škole sa malo postupne zaviesť 1000 vybraných čínskych znakov, pričom boli uvedené v zátvorkách. Kým sa samotný návrh presadil, predchádzali tomu viaceré postupy. Najprv v januári 1950 minister školstva začal pripravovať výber 1300 znakov, ktoré by sa začali používať aj v bežnej praxi. Nakoniec sa vybralo 1000 znakov, ktoré boli v septembri 1951 vybrané a publikované v diele, ktoré ich predstavovalo ako najčastejšie používané čínske znaky.⁵⁹ V roku 1952 ministerstvo školstva vyhlásilo, zaradiť do školskej výučby približne 1000 spomínaných znakov. Znak boli zavádzali do učebníc od 4. ročníka základných škôl (tzv. kjojuk hanča, 교육한자). (McCann 1997, 115)

Používanie a výučba znakov však netrvala dlho. Zmena voči znakom nastala po diskusii s vtedajším prezidentom I Süng-manom. V rozhovore, ktorý sa uskutočnil 9. októbra 1956, sa vyjadril za exkluzívne používanie čínskych znakov. Výhradne používanie znakov v tejto dobe presadzovala aj Kórejská lingvistická spoločnosť, ktorá viedla diskusie v parlamente o používaní znakov. Parlament tak 6. decembra 1957 schválila Návrh na aktívne urýchlenie výlučného používania kórejského písma (Hangŭl čönjong čökkük čchokčine

58 Celý názov znel: „Výhradné používanie hangŭlu ako oficiálny písací systém vo vláde“.

59 Simpson 2007, 216 uvádza počet 1260 znakov, ktoré boli vybraté pre bežné používanie a z nich 1000 znakov sa malo vyučovať na základných školách.

kwanhangŏn, 한글 전용 적극 촉진에 관한건). (Pucek 2000, 210) Návrh sa týkal šiestich hlavných bodov: (1) Verejné záznamy musia byť napísané iba v kórejskej abecede. Ak je porozumenie v hangŭle ťažké, na konci slova budú v zátvorkách uvedené čínske znaky. (2) Publikácie všetkých inštitúcií budú vydané iba v hangŭle. (3) Všetky nadpisy (tabule) a všetky značky (vývesné štítky) od rôznych druhov inštitúcií sa opravajú, tak aby boli len v hangŭle. Iba v špeciálnych naliehavých prípadoch môžu byť spolu uvedené aj čínske znaky alebo tabule napísané v inom cudzom jazyku, pričom znakov musí byť menej, než kórejskej abecedy a ich umiestnenie bude pod hangŭlom. (4) Všetky druhy letákov a vytlačených materiálov v kanceláriách musia byť v hangŭle. (5) Vo všetkých organizáciách sa oficiálne používajúce pečate a iné druhy kancelárskych pečatí musia vymeniť za hangŭlom písané. Náklady na tento proces budú uhradené z ministerstva financií. (6) Všetky vládne a verejné úrady a súkromné organizácie, ktoré sú pod kontrolou vládnych oddelení, sú napádané, aby nasledovali všetky tieto body.⁶⁰

Po nástupe generála Pak Čong-hŭiho k moci a vojenskom prevrate, ktorý sa uskutočnil 16. mája 1961 sa opäť otázky jazyka a písma riešili na pôde parlamentu. V decembri 1962 bol predložený návrh na novelizáciu zákona z roku 1948, ktorý hovoril o výhradnom používaní hangŭlu. Novelizácia chcela zrušiť dodatok tohto zákona, ktorý hovoril, že po určitú dobu sa dajú v prípade potreby používať čínske znaky. Taktiež chcela presadiť, aby všetká tlač bola iba v kórejskom písme. Návrh však kvôli odboru verejnosti nakoniec nebol presadený. (Pucek 2000, 210) V roku 1963 sa politika voči čínskym znakom opäť zmenila voči ich prospech a rozhodlo sa, že sa opäť bude používať „zmiešaný štýl“ v školskej výuke. V texte sa tak popri kórejskej abecedy mali opäť

---

60 Z prekladu z online kórejského archívu vládnych dokumentov, zákonov atď.: <http://theme.archives.go.kr/next/chronology/recordDetail1957Pop18.do>

objavovať aj čínske znaky. Ministerstvo školstva v roku 1964 publikovalo nový zoznam znakov s celkovým počtom 1300, ktoré predstavovali znaky pre každodenné používanie. (Simpson 2007, 216) Opätovná výučba znakov s doplnenými niektorými znakmi začala aj na školách. Na základných školách sa tak udialo od školského roku 1965/1966, kedy počas štyroch rokov si mali žiaci osvojiť 600 znakov. Na stredných školách sa výučba znakov obnovila od školského roku 1966/1967, kedy v osnovách pre nižšie stredné školy bolo predpísaných 400 znakov na zvládnutie a na vyšších stredných školách bol predpísaný počet 300 znakov. V konečnom súčte sa mali žiaci do ukončenia strednej školy naučiť 1300 čínskych znakov. Tento počet však nebol konečný, pretože o pár rokov neskôr v roku 1970 sa schválilo, aby sa osnovy týkajúce sa výučby znakov rozšírili na počet 1800. Veľký nárast znakov vo výučbe na školách vyvolal polemiky o vhodnosti používania znakov v učebniciach vôbec. Toto viedlo k vytvoreniu nového predmetu s názvom Čínske znaky (Hanča, 한자), kedy sa na stredných školách od roku 1972 počas jeden či dvoch hodín týždenne mali vyučovať čínske znaky. Výučba znakov znamenala, že tak žiak môže lepšie pochopiť časti slovnej zásoby jazyka, čo by nakoniec viedlo k urýchleniu prechodu na exkluzívne používanie hangŕlu. (Pucek 2000, 211)

Hoci na školách sa vyučovali znaky, v bežnom živote sa pripravovala zmena na výlučné používanie kórejského písma. Prezident Pak Čöng-hŕi dal vláde vypracovať program, ktorého cieľom bolo urýchliť prechod na exkluzívne používanie hangŕlu. O rok neskôr v roku 1968 vyhlásil s platnosťou od 1. januára 1970 Sedem bodov pre urýchlenie výlučného používania kórejského písma (Hangŕl čönjong čchokčŕn 7 kŕ sahang, 한글 전용 촉진 7 개 사항). (Pucek 2000, 211) Na základe tohto programu sa v úradoch malo rozšíriť písanie v hangŕle. Napríklad záznamy registrov obyvateľstva mali byť písané výhradne v

hangŭle. Taktiež sa odporučilo, aby nakladateľstvá či rôzne oznamovacie agentúry používali výhradne len kórejskú abecedu. (Pucek 2000, 212) Nielen prezident stál za výhradným používaním kórejského písma, ale aj minister národnej obrany sa vyjadril, že armáda bude vo svojich písomných materiáloch používať výhradne hangŭl. Odvolajúc sa na národnú nezávislosť, vláda v roku 1969 zakázala čínske znaky vo všetkých školských materiáloch. Zákaz však netrval dlho a už v roku 1972 bol publikovaný nový zoznam základných čínskych znakov pre stredné školy s ich konečným počtom 1800. Ich znovuzavedenie do učebníc sa udialo v roku 1974. (Simpson 2007, 216) Osnovy, ktoré boli platné do polovice 90. rokov predpokladali, že žiak, ktorý má úplne stredoškolské vzdelanie ovláda 1800 tzv. základných znakov (kičcho handža, 기초 한자). Počas štúdia na nižšej strednej škole, ktorá trvá tri roky, ma zvládnuť 900 znakov a na vyššej strednej škole, ktorej štúdium trvá tiež tri roky, si má osvojiť zvyšok znakov, teda 900.

Počas reformy školstva v 90. rokov sa zmenil aj prístup ku povinnej výučbe čínskych znakov. Upustilo sa od povinnej výučby znakov a predmet bol zaradený do voliteľných predmetov. Žiak si tak v druhom a treťom ročníku vyššej strednej školy môže zvoliť ako voliteľný predmet Čínske znaky.⁶¹

Po meniacej sa politike voči znakom a snahe na ich obmedzenie, trvá až dodnes stav, kedy prevažná časť kníh a periodik je písaná výhradne v hangŭle a len v najnutnejších prípadoch sa v zátvorkách uvádzajú aj čínske znaky. Tento stav je aj vo vedeckej literatúre, či v novinách a časopisoch, kde počet znakov výrazne klesol oproti minulosti. Len v roku 1999 vznikla polemika potom, čo ministerstvo kultúry a cestovného ruchu oznámilo svoj zámer doplniť na rôzne

---

61 Zdroj: Ministerstvo školstva, vedy a technológie

<http://english.mest.go.kr/web/1709/en/board/enview.dobbsId=259&currentPage=2&boardSeq=1874&mode=view> a <http://english.mest.go.kr/web/1709/en/board/enlist.do?bbsId=259&currentPage=2>

pouličné tabule a ukazovatele názvy miest a ulíc aj v čínskych znakoch. Dôvodom bola snaha, aby turisti z Japonska a Číny mohli týmto názvom porozumieť a tým by sa ich počet zvýšil. So zvýšeným počtom turistov by sa zvýšil a prílív devíz. Kórejská lingvistická spoločnosť sa vyjadrila proti tomuto zámeru a argumentovala to aj tým, že v Číne a v Japonsku sa prevažne používajú zjednodušené znaky a klasickým znakom, ktoré sa v Kórei používajú by tak nerozumeli. Navyše čítanie znakov je v oboch ich jazykoch odlišné. Ďalším záporom bola aj finančná náročnosť projektu. (Pucek 2000, 212-213)

Hoci sa v súčasnosti so znakmi v bežnom živote ľudí stretávajú v obmedzenejšej miere než po minulé roky, neznamená to, žeby sa o

úroveň	počet znakov pre čítanie	počet znakov pre písanie	max. počet bodov	minimálny počet bodov pre absolvovanie
1	3,500	2,005	200	160 (80%)
2	2,355	1,817	150	105 (70%)
3	1,817	1000	150	105 (70%)
3 II	1,500	750	150	105 (70%)
4	1,000	500	100	70 (70%)
4 II	750	400	100	70 (70%)
5	500	300	100	70 (70%)
6	300	150	90	63 (70%)
6 II	300	50	80	56 (70%)
7	150	-	70	49 (70%)
8	50	-	50	35 (70%)

Prehľad úrovni v Teste znalosti kórejských čínskych znakov a počet testovaných znakov pri písaní a čítaní s počtom získania max. a min. počtu bodov pre absolvovanie úrovne.

Zdroj: http://wiki.galbijim.com/Hanja_Proficiency_Test

štúdium z vlastnej iniciatívy upúšťalo. Svedčí o tom fakt, že posledné roky sa zvyšuje popularnosť rôznych druhov skúšok, ktoré majú za úlohu overiť stupeň znalosti čínskych znakov. Tieto skúšky skladajú predovšetkým mladšie generácie ľudí (hlavne absolventi stredných a vysokých škôl) pri nástupe do zamestnania, kedy zamestnávateľia vyžadujú

popri znalosti anglického jazyka, výborných štúdijských výsledkov ešte ďalšie výnimočnejšie znalosti uchádzačov. V Kórei existuje niekoľko

rôznych skúšok a testov⁶², ktoré majú overiť znalosť znakov⁶³. Nie všetky skúšky však majú rovnaké kritéria na znalosti v jednotlivých úrovniach. (Kim 2006, 27-28)⁶⁴ Jeden z najčastejšie sa konajúci testov počas jedného roka, sa volá Test znalosti kórejských čínskych znakov (Hanguk handža nŕngnjök kŕmdžŕng sihŕm, 한국한자능력검정시험).⁶⁵ Test sa koná tri krát za rok a je rozdelený do ôsmych úrovní, pričom 8. úroveň predstavuje najnižšiu znalosť znakov a 1. úroveň najvyššiu znalosť znakov. V najvyššej úrovni ma uchádzač prečítať až 3500 znakov a 2005 vedieť napísať. Je to teda viac, než je vo vyučujúcich osnovách na stredných školách a aj preto existujú rôzne prípravné kurzy či knihy pre tieto skúšky, ktoré majú uchádzačov pripraviť na testovanie. Z roka na rok sa testu zúčastňuje viac a viac ľudí. O tom, že ich počet nieje zanedbateľný svedčí malá štatistika z testu z roku 2004, kedy sa prvých 6 úrovní (t.j. úroveň 1, 2, 3, 3 II, 4, 4 II) zúčastnilo až 171 tisíc osôb. (Kim 2006, 24)

V. 2 Severná Kórea

Ihneď po oslobodení krajiny sa čínske znaky začali odstraňovať z učebníc a množstvo literárnych diel začalo používať výhradne len kórejskú abecedu. Toto sa vzťahovalo hlavne na publikácie a články pre mladé generácie, robotníkov a poľnohospodárov. Už od začiatku roka 1947 sa začali v tlači objavovať články bez čínskych znakov. Týkalo sa to hlavne novín Kórejskej strany práce a iných publikácií. Pravdou je, že v prípade potreby pre lepšie porozumenie, boli znaky uvedené v

---

62 Príklady názvov skúšok a testov: Tähanminguk hanmun nŕngnjök kŕmdžŕ (대한민국한문능력검정), Čŕnguk nŕngnjök kŕmdžŕng sihŕm (전국한자능력검정시험), Handža čagjök sihŕm (한자자격시험).

63 Zdroj z kórejských online novín s názvom Donga, článok bol publikovaný 25.4.2007 <http://news.donga.com/3/all/20070425/8434280/1>

64 Kim, Kjŕng-čhŕn : Kukka kongin handža nŕngnjŕkkŕmdžŕng sihŕmŕi hjŕnhwangkwa mundže. In: Hanmun kjojuk jŕngu, 2006, vol. 26, no. 0, p. 17-40

65 Oficiálna stránka tohto testu ako aj ďalšie informácie je na stránke: <http://www.hanja.re.kr>

zátvorkách. Toto bolo dočasné opatrenie pre sinokórejské a čínske výrazy, ktorým sa nedalo správne porozumieť bez pomoci znakov, pokiaľ nebudú vytvorené ekvivalentné ľahké nové slová, ktoré budú čisto kórejského pôvodu. (Kumatani 1990, 92)

Upustenie od používania čínskych znakov, ktoré začalo v roku 1948, vyžadovalo rýchlu zmenu aj v slovnej zásobe. Motivácia na túto zmenu pochádzala aj z návštevy Kim Il-sönga v južnej Kórei. Po tejto návšteve nariadil zákaz používania znakov. Začiatkom roka 1949 bolo vo väčšine publikácií zakázané, aby obsahovali čínske znaky. Jedinou výnimkou, kedy sa znaky mohli objaviť v texte v zátvorkách bolo, ak sa jednalo o vedecké a technické odborné termíny, prípadne o sinokórejské slová, ktoré súviseli s čínskymi klasikmi, vlastnými a geografickými menami. Oficiálny zákaz používania čínskych znakov v severnej Kórei sa uskutočnil aj pri súvislosti uzákonenia povinného základného vzdelania 8. septembra 1949. Práve zákazom používania znakov, ktoré boli náročné na štúdium, sa podnietilo učenie sa hangülu, prostredníctvom ktorého sa mohla ešte viac znížiť vysoká negramotnosť. To si vláda na severe dala za cieľ, keď schvaľovala tento zákon. Po prijatí zákona, ktorý zakazoval používanie čínskych znakov, vznikla snaha používať kórejský jazyk s cieľom jeho „zoštátnenia“. Nato, aby sa tak stalo bola potreba uskutočniť isté zásahy do doteraz používaného jazyka: interpretovať slová a vety, čo najjednoduchšie; eliminovať japonský štýl písania; popísať presnejšie význam slov, aby tak ich významy boli nielen stručné ale aj presné a nakoniec eliminovať všetky nevhodné druhy písania. Časť tejto akcie predstavovala aj výučbu kórejského jazyka na základných školách, kde sa tento predmet stal jedným z hlavných predmetov v učebných osnovách základných škôl. (Yong 1980, 218)⁶⁶ Od roku 1949 začína aj ideologický boj proti

---

66 Yong, Soon Yim: Language Reform as a Political Symbol in North Korea. In: World Affairs, Winter 1980,

tým, ktorí mali protikladný názor voči zrušeniu znakov. Ich podpora pokračujúceho používania čínskych znakov bola ostro kritizovaná. (Kumatami 1990, 93)

Zmena postoja voči používaniu znakov nastala len o pár rokov neskôr, ako bol vydaný zákaz ich používania. Už v roku 1953 bolo do výučby na školách zaradených 1800 znakov, ktoré si mali žiaci osvojiť. Dôvodom bolo, aby žiaci boli neskôr schopní si prečítať texty z južnej i severnej časti krajiny z pred rokov 1949, kde sa čínske znaky ešte v hojnej miere vyskytovali. (Simpson 2007, 211)

V šesťdesiatich rokoch sa po vyhláseniach Kim Il-sönga štúdium aj používanie znakov zvýšilo. Vo svojich vystúpeniach, ktoré sa týkali jazykovej politiky v rokoch 1964 a 1966, počas lingvistických rozhovorov zdôrazňoval nutnosť vzdelávať sa v čínskych znakoch. (Pucek 2000, 214) Napríklad v roku 1964 počas lingvistického rozhovoru s názvom *Záležitosti týkajúce sa rozvoja kórejského jazyka* prečítal: *„Musíme alebo nemusíme pokračovať v používaní čínskych znakov? Nieje tu žiadna potreba na používanie čínskych znakov... Pretože sú písmom iného národa, mali by sme znaky používať len do určitého bodu. Absolútne by sme mali pochopiť problém čínskych znakov vo spojení s problémom zjednotenia nášho národa.“* (Kim 1982, 23)⁶⁷ Práve týmto zdôvodnením počal hlavný dôvod opätovného používania znakov, ktorý ďalej rozvinul: *„Dnes, pokiaľ Juhokórejci budú pokračovať v miešaní čínskych znakov s naším písmom, nebudeme môcť úplne zanechať čínske znaky. Ak znaky teraz úplne zanecháme, skončíme s tým, že nebudeme schopní čítať noviny a časopisy produkované v južnej Kórei. Tak na určitú dobu sa musíme znaky učiť a používať ich.“* (Kim 1982, 24) Kim v závere tejto myšlienky spresňuje, že znaky sa

---

vol. 142, no. 3, p. 216-35

67 Kim, Il-söng: Kim Il-söng čödžakčip 18. Pchjöngjang: Čosönnodongtang čchulpchansa 1982

nemajú používať v tlači, tak ako tomu bolo doposiaľ: „*Samozrejme, toto neznamená, že navrhujeme, aby sa v novinách používali čínske znaky. Naše vlastné písmo musíme používať vo všetkých našich publikáciách.*“ (Kim 1982, 24)

Kimova reč ovplyvnila aj tlač známeho šesť zväzkového Slovníka kórejského jazyka. Ten sa začal podobať skôr na tradičný slovník čínskych znakov pre Kórejcov než na pravý kórejský slovník. Kim nad týmto lamentoval a stanovil štyri doporučenia pre normatívnu úlohu slovníkov a pre očistu jazyka od zahraničných elementov. O týchto doporučeniach sa zmienim neskôr v kapitole o purifikácií.

K problematike znakov a ich učeniu sa, sa Kim vrátil ešte raz v roku 1966. Na rozhovoroch v tomto roku sa vyjadril: „*Aj keď sa snažíme používať čínske znaky tak málo ako je to možné, musíme dať našim študentom výuku čínskych znakov a tiež ich vyučovať, ako ich písať. Pokiaľ sú znaky v istom počte v publikáciach južnej Kórei a dokumentoch zo starých dní, ak chceme, aby ľudia boli schopní si ich prečítať, musíme do istej miery čínske znaky vyučovať.*“ (Simpson 2007, 213)

Aj keď Kim výučbu znakov zdôvodňoval tvrdením, že pre budúce zjednotenie národa, by mladá generácia mala vedieť prečítať tlač vydanú v južnej Kórei, zdá sa, že rovnako ako na juhu bol tu iný skrytý dôvod. Severokórejskí lingvisti si uvedomili, že jedine pri hlbšom pochopení štruktúry jazyka a princípu tvorenia sinokórejskej slovnej zásoby za pomoci pôvodných čínskych morfémov je možné úspešne uskutočňovať purifikáciu aj v praxi. Od školského roku 1968/1968 sa začala výuka znakov na strednej škole a to od prvého ročníka. V dotácií jednej hodiny výučby za týždeň si mali študenti počas strednej školy osvojiť 1500 znakov a na vyššej technickej škole ďalších 500 znakov. Počas úplného stredoškolského vzdelania mali študenti ovládať 2000

znakov. Na vysokej škole sa vo výučbe znakov pokračovalo v počte ďalších 1000 znakov. Výber znakov, ktoré sa mali vyučovať sa však s výberom znakov v južnej časti krajiny líšil. Na severe si študenti mali osvojiť aj niektoré značne obtiažne znaky, navyše v ich učebniciach sa vyskytovali aj ukážky v klasickej čínštine. (Pucek 2000, 214)

Výučba čínskych znakov pokračovala aj pokračuje v nasledujúcich rokoch. Napríklad v osnovách pre stredné školy v roku 1984, tvorili čínske znaky 3.7% podiel z celkového počtu hodín zo 24 vyučovaných predmetov. (Park 1991, 34)⁶⁸ Napriek tomu, že znaky sú v súčasnosti stále v školských osnovách, upevňovanie ich znalostí je náročnejšie vzhľadom nato, že v bežnom živote napríklad v tlači, knihách a učebniciach iných predmetov sa s nimi Severokórejci vôbec nestretávajú. (Pucek 2000, 214)

---

68 Park, Young-soon: Language Policy and Language Education in North Korea. In: Korean Journal, Spring 1991, vol. 21, no. 1, p. 28-40.

VI. Jazyková politika a purifikácia v severnej Kórei

Pojem jazyková purifikácia môže byť definovaný nasledujúcim spôsobom: „*Je to otváranie a uzatváranie zdrojov pre obohacovanie jazyka. Purifikácia je otváranie pôvodných zdrojov a uzatváranie nepôvodných zdrojov. Toto otváranie a uzatváranie môže byť videné, keď sa aplikuje na materiály a na modely. V jazykovej purifikácii je dôležitý postoj hovoriacich k pôvodným a nepôvodným elementom jazyka. Tento postoj je určený sociokultúrnymi, politickými a historickými faktormi.*“ (Annamalai 1979, 36)⁶⁹

Jazyk je efektívnym nástrojom sociálnej kontroly a táto kontrola môže byť vykonávaná prostredníctvom kontroly jazyka ako celku alebo ako varianta či štýl jazyka. Nový jazyk alebo jeho varianta je skutočným ukazovateľom kto je pri moci v štáte. Purifikácia tak môže manifestovať zmenu v sociálnej kontrole. Taktiež môže byť videná ako tendencia k zamietnutiu rysov, ktoré si všímajú ovládnutie a ohrozenie rozdielnej identity. Neobmedzené množstvo kultúrnych symbolov môže byť vybraných na zamietnutie a práve jazyk, ako kultúrny symbol, je veľmi častou voľbou na zamietnutie. Dôvodom je, že práve jazyk je prostriedkom rétoriky a ideológie pri mobilizácii masy, ktorá vedie v podporu prebiehajúcej zmeny. Intenzita purifikačných tendencií sa môže líšiť v závislosti od spoločností. Prostredníctvom nich môže tak napríklad ostať iba jeden dominantný jazyk. Purifikácia ma všeobecne tendenciu nahradiť zamietnuté nepôvodné rysy jazyka za pôvodné rysy, ktoré sú klasické alebo vytvorené z klasických zdrojov a sú bez súčasných rysov. Toto je tak prirodzený následok purifikačných snáh, ktoré sa snažia byť elitárske. (Jernudd 1989, 227) Fakt, že formy jazyka sú nástrojmi sociálnej kontroly vidieť v rôznych metódach.

---

⁶⁹ Annamalai, E.: Movement for Linguistic Purism: The Case of Tamil. In Language Movements in India. Mysore: Central Institute of Indian Languages 1979

Písomný jazyk umožňuje napríklad centralizovať politickú kontrolu prostredníctvom byrokracie. Ovládnutie písomného jazyka je tak nevyhnutné pre prístup k sociálnej mobilite v gramotnej spoločnosti. Zároveň písomný jazyk vytvára novú elitu, ktorá ho kontroluje. Písmo písaného jazyka je tiež silným symbolom, ktorý znamená istú identitu, hodnotu a aspirácie. (Jernudd 1989, 228)

VI. 1 Jazyková politika od roku 1945 do 60. rokov

Po vzniku KĽDR vidieť prostredníctvom pozorovateľov⁷⁰ jazykovú politiku vlády v prvej fáze v rokoch 1945-1954 ako proces „demokratizácie“ vzhľadom nato, že sa snažili sprístupniť ľahko si osvojiteľné písmo pre široké masy, vzdelanie ale i prístup ku písomným informáciám prostredníctvom napr. tlače.

Ďalšia fáza jazykovej politiky je v rokoch 1954 – 1966 v znamení zmeny pravopisu. Tretia fáza je od roku 1966 až po súčasnosť sa týka hlavne Kim Il-söngových nariadení. Existujú samozrejme aj odlišnejšie rozdelenia, ale v princípe sú podobné. (Kumatani 1990, 87)

Prozatimný ľudový výbor vydal 3. februára 1947 Návrh č. 175 v ktorom hovorí o smere budúcej jazykovej politiky: *„Dnes stojíme na ceste výstavby nezávislosti, seba spoliehania, demokratického štátu, spojenia a vývoja kórejského jazyka, literatúry opierajúc sa o vedeckých ideálov a pokračujúci výskum; toto sú základy pre zdokonalenie kultúrnej výstavby kórejského ľudu a sú záležitosťami urgentných požiadavok.“* (Simpson 2007, 211)

Začiatky jazykovej reformy úzko súvisia aj so školskou politikou komunistického režimu, ktorú som spomenula v predchádzajúcich statiach. Po kampaniach, ktoré mali zvýšiť gramotnosť v severnej časti

---

70 Diela autorov Skorbatjuk 1975, Fabre, A.: Language Reform: History and Future 1994 (Winter 1980): 216-235

poloostrova, prišlo 26. mája 1946 nariadenie o vytvorení technických škôl a akadémií. Gramotnosť sa tak stala podstatným predpokladom nato, aby ľudia rozumeli a prijali novú ideológiu, ktorú sa strana a vláda snažila rozšíriť medzi ľuďmi. Zároveň sa od 23. marca 1946 na podnet Kim Il-sönga začala kampaň, ktorej cieľom bolo odstrániť tzv. vypožičané slová z japončiny. (Yim 1980, 217)

Písal sa júl 1946 keď vznikla Spoločnosť pre výskum kórejského jazyka a literatúry (Hangukŏ munhak jöngu hakhö, 한국어문학연구학회). Spoločnosť, ktorá začiatkom roka 1947 pod dohľadom Kim Il-sönga bola premiestnená na Kim Il-söngovú univerzitu, sa začala venovať výskumu ohľadom očistenia a štandardizácie kórejského jazyka. Výsledky výskumu prezentovali vo svojom časopise Výskum kórejského jazyka (Čosöňö jöngu, 조선어 연구), ktorý začal vychádzať od marca 1949. Významným členom spoločnosti bol lingvista a aktivista vo severokórejskom komunistickom hnutí, Kim Tu-bong,⁷¹ ktorý v decembri 1947 vytvoril návrh ohľadom jeho pripomienok pre nový pravopis kórejšiny. Návrh predstavil pred ústredným výborom Kórejskej strany práce. Po tejto prezentácii sa počas januára a februára 1948 uskutočnili prednášky a diskusie ohľadom tejto problematiky na Kim Il-söngovej univerzite. Hlavným cieľom nového jazykového pravopisu bolo: odstránenie čínskych znakov, reforma pravopisu, ktorá by bola založená na morfo-fonetickým princípe a príprava na dokončenie písania v horizontálnom smere. Nový pravopis bol prijatý až v septembri v roku 1954 pod názvom Čosöňö sinčchöľčaböp (Nový kórejský pravopisný systém, 조선어 신철자법). (McCann 1997, 124), (Kumatani 1990, 93)

Už začiatkom päťdesiatych rokov pomaly vidieť isté plánovanie v

---

71 Bol aj členom už spomínanej Kórejskej lingvistickej spoločnosti, ale po oslobodení Kórei odišiel do severnej Kórei.

jazykovej politike. V roku 1952 v hlavných severokórejských novinách, Rodong sinmun (Robotnícke noviny), bol publikovaný článok s názvom: „Ohľadne pár problémov v purifikácii kórejského jazyka“. Neskôr na zasadnutí Ústredného výboru strany v roku 1955, Kim Il-söng naliehal na používanie ľahkých slov, ktoré budú zrozumiteľné pre masu ľudí. O rok neskôr vzniká nový akademický časopis s názvom Kórejský jazyk a literatúra, ktorý sa zaujíma hlavne o problémy so znakovými výpožičkami (teda zloženiny so sinokórejským pôvodom) a jazykovou purifikáciou. Počas rokov 1958 až 1962 je publikovaný ďalší nový lingvistický časopis: Jazyk a písmo prostredníctvom ktorého sa vyjadrilo množstvo konfliktných názorov na jazykové plánovanie. Časopis v roku 1959 začal vychádzať ako mesačník a väčšina jeho článkov sa týkala aj vývoja štandardizovanej reči na severe krajiny. Svoje dlhodobé miesto v časopise mali stĺpiky, ktoré sa venovali témam ako napr. jazyková purifikácia, dialekt a štandardný jazyk atď. (McCann 1997, 125)

Počas päťdesiatych rokov sa severná Kórea snažila vytvoriť niekoľko jazykových reforiem, kde jednou z najdôležitejších bola reforma tradičnej hláskovej abecedy. Kedy tradičný 24 (aj keď úplne pôvodný bol 28) písmenový abecedný systém nahradil rozšírený 40 písmenový abecedný systém (viď obrázok č.1). Snaha bola aj o určenie požiadavkov na správne používanie jazyka. Kim Il-söng, ako líder severnej časti krajiny, nariadil, aby nežiadúce a ľubovoľne používané slová boli zakázané. Zároveň sa vyjadril, aby „žiadúce“ slová boli vytvorené a potom vsunuté do školských učebníc. Aby sa žiaci na školách mohli vzdelávať v „žiadúcich“ slovách, i učitelia sa museli kultivovať a osvojiť si túto slovnú zásobu. Práve pre tieto účely boli vytvorené a publikované slovníky s názvami: Malý slovník kórejského

jazyka⁷² (vydaný v roku 1956), Slovník kórejského pravopisu⁷³ (vydaný v rokoch 1960-1962) a Kórejská gramatika⁷⁴ (vydaná v roku 1960). Tieto slovníky však už neboli referenčnými slovníkmi ale nariadené diela, ktoré mali popísať správne používanie kórejského jazyka.

Tradičný 24 -písmenový abecedný systém:

ㄱ, ㄴ, ㄷ, ㄹ, ㅁ, ㅂ, ㅅ, ㅇ, ㅈ, ㅊ, ㅋ, ㆁ, ㆁ,
 ㆁ, ㅌ, ㅍ, ㅑ, ㅋ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ

Nový 40 - písmenový abecedný systém:

ㄱ, ㄴ, ㄷ, ㄹ, ㅁ, ㅂ, ㅅ, ㅇ, ㅈ, ㅊ, ㅋ, ㆁ, ㆁ, ㆁ,
 ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ,
 ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ, ㆁ

Obrázok 1: Tradičný a nový – rozšírený abecedný systém

Profesor Chin Kim sa po vzniku slovníkov vyjadril, že jazyk sa nenechal osamote, aby si žil svoj vlastný život, ale bol modelovaný a riadený špecifickou politikou. (Yong 1980, 220) V rovnakom čase sa začala uskutočňovať aj rozsiahla školská politika na základe nového programu, ktorý bol prezentovaný na Štvrtom kongrese Kórejskej strany práce v septembri 1961. Strana si začala všímať, že jazykové vzdelávanie sa stalo veľmi dôležitým inštrumentom pre sociálny vývoj a politický boj krajiny. (Yong 1980, 220)

VI. 2 Kim Il- sŏng a jeho jazyková politika v 60. rokoch

Od 60. rokov sa jazyková politika sústredila na výber nárečia pre

72 Čosŏnmal sadžŏn, 조선말소사전

73 Čosŏnmal maččchumbŏp sadžŏn, 조선말 맞춤법 사전

74 Čosŏnmal munbŏp, 조선말 문법

jazyk, ktorý by reprezentoval severnú časť krajiny. Reč, akou sa hovorilo okolo Pchjŏnjangu sa vybrala ako štandardný jazyk, čo neskôr aj sám Kim Il-sŏng potvrdil v svojej reči v roku 1966: „*Aby sme vytvorili náš jazyk, musíme sa dobre pripraviť na jeho založenie. Musíme chrániť národný charakter jazyka a vytvoriť ho na základe reči Pchjŏnjangu, ktorý je centrálou revolúcie a je hlavným mesto a kolískou všetkých aspektov stratégie a taktík revolúcie zhrňujúc politiku, ekonomiku, kultúru a vojenské záležitosti.*“ (Gottlieb 2001,143)⁷⁵ Práve týmto vyhlásením vyjadril obhajobu pre nový štandardný jazyk v severnej Kórei, ktorý nazval munhwaŏ (kultúrny jazyk, 문화어). Významnými dňami v jazykovej politike severnej Kórei bol aj 3. január v roku 1964 a 14. máj v roku 1966, kedy Kim Il-sŏng publikoval dve svoje diela s názvom Rozhovory s lingvistami (ŏnŏhakčadŭlkwa han tamhwa, 언어학자들과 한 담화). Práve tieto dva Rozhovory určili jazykovú politiku pre nasledujúce obdobie. V prvom diele z roku 1964, Problémy vo vývoji kórejštiny – dialóg s lingvistami (Čosŏnŏrŭl paldžŏnsikchigo ũhan mjŏtkadži mundže, 조선어를 발전시키기 위한 몇가지 문제), Kim hovorí o probléme pravopisnej reformy: „*Ak Severokórejci a Juhokórejci začnú používať navzájom rôzne písma, nebudú si navzájom rozumieť, keď si budú písať listy a viac si nebudú schopní rozumieť vzájomným novinám, žurnálom a iným tlačným materiálom. My komunisti absolútne nemôžeme dovoliť takúto pravopisnú reformu, ktorá by rozdelila náš vlastný ľud.*“ (Kim 1982, 15) Nakoniec Kim argumentoval, že ak sa písací systém zmení, celý národ sa stane negramotným cez noc. Avšak novú reformu písma úplne neodmietol ale odporučil, aby výskum pokračoval ďalej. Jeho druhý rozhovor z roku 1966 je tiež veľmi dôležitý a to ako národné

---

75 Gottlieb, Nanette, Chen, Ping: Language planning and language policy: East Asian perspectives, Padstow: Curzon Press 2001

prehlásenie o kórejskom jazyku. Jednotlivé riadky z reči boli často citované v časopise, zaoberajúcom sa jazykovým plánovaním. Časopis sa volal Munhwaŏ haksŭp (Štúdium kultúrneho jazyka, 문화어학습) a objavil sa v roku 1968. Z úryvku z diela rozhovorov s lingvistami, Pestovanie národných charakteristík kórejštiny, v roku 1966 Kim hovorí: „*Náš jazyk je bohatý na výrazy a môže vyjadriť rovnako ako komplikované myšlienky, tak aj jemné emócie: môže hýbať s ľuďmi a priviesť ich aj k slzám aj ku smiechu. Pretože náš jazyk je schopný vyjadriť presne pravidlá etikety, je tak aj užitočný v morálnej výchove komunistického ľudu.*“ (McCann 1997, 127) Práve vďaka tomu vyjadreniu, môžeme vidieť, že pre Kima bol kórejský jazyk nástrojom v komunistickom boji.

Ihneď po dialógu - z roku 1964 bol ústredným výborom Kórejskej strany práce vytvorená aj nová dohoda o slovnej zásobe. Dňa 21.4. v roku 1964 kabinet prostredníctvom Rozhodnutia č. 29 vytýčil konkrétne metódy ohľadom dohody o slovnej zásobe a tiež aj metódy o zosilnení sociálnej kontroly proti používaniu nesprávnej slovnej zásoby. (Kumatani 1990, 88)

VI. 3 Purifikačné hnutie a jeho stručná charakteristika

V 60. rokoch 20. storočia sa v severnej časti poloostrova rozvinulo purifikačné hnutie s názvom Mal tadŭmgi (말 다듬기). V tejto dobe už existujúce hnutie zosilnelo a isté úpravy v jazyku trvajú dodnes. Hlavným cieľom hnutia bolo posilniť slovnú zásobu pôvodných kórejských slov a tým aj národné špecifické rysy kórejského jazyka. V purifikačnom procese sa neuskutočňovali len jazykové ciele, ale aj ciele nacionalistické, politické a ideologické. (Pucek 2000, 245)

Purifikačná politika, ktorá sa začala na severe uskutočňovať je podobne preukázateľná aj v rôznych iných jazykových politikách po

celom svete. Napríklad v Turecku jazykové reformy, ktoré skúšali eliminovať významné arabské a perzské slovné výpožičky viedli k tomu, že dnešní obyvatelia Turecka nie sú schopní prečítať turecké knihy publikované niekoľko desaťročí skôr. Hoci jazyk a tiež písmo ostalo nezmenené, slovná zásoba s arabským alebo perzským pôvodom, ktorá bola používaná v knihách v minulých desaťročiach sa stala nečitateľnými pre dnešnú generáciu, ktorá je povedomá len s neologizmami v tureckom jazyku. Podobná situácia sa deje aj v severnej Kórei. (Jentzch 2010, 23)

Cieľové skupiny slov, ktoré majú byť nahradené podľa purifikačné hnutia *Mal tadŭngi*, sumarizuje japonský profesor kórejskej lingvistiky, Kumatani Akijasu, do týchto nasledujúcich hlavných skupín: (1) slová zahraničného pôvodu medzi technickými a vedeckými termínmi; (2) slová zahraničného pôvodu, ktoré môžu byť nahradené čistými kórejskými slovami bez zmeny významu; (3) vypožičané slová, ktoré sa doteraz plne neadaptovali do kórejštiny zastaralé; (4) slová, ktoré už nie sú viac potrebné v severokórejskej spoločnosti; (5) sinokórejské homonymá. Sám Kim Il-sŏng špeciálne definoval typ slovnej výpožičky v jeho spomínanej reči s lingvistami v roku 1964: *"V krátkosti, ak máš dve slová, ktoré znamenajú rovnakú vec, jedno ktoré je naše vlastné a druhé, ktoré je požičané z čínskych ideografov, mal by si vybrať predchádzajúce (prvé) slovo, kedykoľvek, ako je to možné. A ak musíš použiť istý počet slov prijatých z čínskych ideografov, mal by si selektovať a používať iba tie, ktoré sa už dôkladne asimilovali do nášho vlastného jazyka. Mal by si sa ďalej obohacovať a rozvíjať náš jazyk používajúc slová s domácim koreňom, čo najviac ako je možné miesto bezmyšlienkovitého vytvárania nových slov z čínskych ideografov."* (Jentzch 2010, 24)

Jedným s hlavných dôsledkov Kimových rečí z rokov 1964 a 1966

bolo zosilnenie na prebiehajúcej kampani ohľadom očisty jazyka od cudzích slov. Počas tretej fázy purifikácie sa začali vo veľkom merítku nahrádzať sinokórejské slová za čisto kórejské slová, kedykoľvek to bolo možné. Práve z tohto dôvodu začal narastať aj rozdiel medzi slovnou zásobou juhu a severu krajiny. (Kumatani 1990, 97) Už v roku 1968 boli publikované prvé diela s novovytvorenými slovami a s činnosťou purifikácie jazyka sa pokračovalo až do 90. rokov. Do roku 1991 bolo vytvorených viac než 50 000 nových lexikálnych tvarov. (Simpson 2007, 215) Veľký nárast novovytvorených slovných tvarov počas 60. až 80. rokov je v súčasnosti už menší, ale túžba po čistom kórejskom jazyku stále pretrváva. (Simpson 2007, 227)

VII. Jazyková politika a purifikácia v južnej Kórei

Purifikácia v južnej časti Kórejského poloostrova je chápaná v širšom ponímaní než v severnej Kórei. Zdôrazňuje sa tu popri čistote a bohatosti jazyka, zvýšenia obecnej jazykovej kultúry aj odstraňovanie čínskych znakov, tak aby sa v písme výlučne používala len kórejská abeceda. Purifikačné hnutie sa sústreďuje aj na nahradzovanie sinokórejskej slovnej zásoby za pôvodnú kórejskú. Do purifikácie patria ale i témy ako: starostlivosť o správnu výslovnosť, správne oslovenie pri dodržiavaní zásad honorifikačného systému, správny výber gramatických prostriedkov, nepoužívanie vulgarizmov atď. Hoci purifikačné hnutie na juhu sa neprejavuje s tak silným ideologickým a politickým podtextom ako je tomu na severe krajiny, je tu motivované vlasteneckým až nacionalistickým cítením. (Pucek 2000, 257-258) V samotnom hnutí je vidieť dva krajné prúdy: konzervatívny a radikálny, ktoré v istom zmysle „bojujú“ za presadzovanie svojich jazykových cieľov.

V kórejskom purifikačnom hnutí je možné nájsť niekoľko jazykových sfér, ktoré sú ním zasiahnuté: sféra použitia jazyka, sféra štruktúry jazyka, sféra média a sféra formality jazyka (Jernudd 1989, 123) V nasledujúcich riadkoch by som stručne popísala tie sféry jazyka, ktoré sú pre moju prácu najpodstatnejšie. Prvá z nich je sféra ústneho jazyka, v ktorej môžeme vyčleniť niekoľko ďalších menších sfér, ktoré sú cieľom purifikačného hnutia v Kórei: jazyk používajúci sa vo vládnych dokumentoch, jazyk vzdelávania, jazyk masmédií, literárny jazyk, obchodný jazyk, jazyk štúdia, náboženský jazyk, jazyk reklamy a jazyk zábavy.

Úradný jazyk, ktorý sa používal vo vládnych dokumentoch bol po dlhú dobu kriticky skúmaný purifikačným hnutím. Puristi často žiadali, aby v jazyku tejto sféry boli odstránené: zložité čínske znaky a

sinokórejské výrazy; autoritárske výrazy a ostatné zahraničné elementy, špeciálne japonského pôvodu .

Jazyk vzdelávania bol a aj dodnes je pravdepodobne najviac purifikovaný zo všetkých jazykových sfér. Hnutie sa tu snažilo očistiť slovnú zásobu od slov cudzích a dialektov, čo bolo viditeľné hlavne do konca 80. rokov, potom sa aktivita postupne znižovala. V súčasnosti sa objavujú opäť učebnice s množstvom použitých sinokórejských slov a znakov, ktoré sú uvedené priamo v texte a ich prepis v hangüle je až v zátvorke.⁷⁶

Masmédia a ich jazyk bol tiež vysoko purifikovaný, čo vidieť aj v súčasnosti, kedy veľa časopisov minimalizuje použitie čínskych znakov a cudzích slov, aby tak mohli uspokojiť svojich čitateľov prostredníctvom ľahko čitateľných a pochopiteľných článkov. V roku 1988 boli založené prvé noviny, ktoré používajú výhradne hangül. Noviny, ktoré vychádzajú ako denník sa volajú Hangjõre sinmun (한겨레신문).⁷⁷

V literárnych dielách je tendencia nepoužívať čínske znaky hlavne v novelách a dramatických hrách. V básňach a esejach sú občas využívané, pretože sa predpokladá špecifický čitateľ, ktorý ich môže ovládať na vyššej úrovni ale nieje to pravidlom.

Aj reklamný jazyk prešiel istými purifikačnými vplyvmi. Rôzne vývesné štítky, billboardy zvykli byť až donedávna preplnené čínskymi znakmi. V súčasnosti je ich počet značne minimalizovaný a niekde sa takmer vôbec nevyskytujú. Naproti tomu reklamy v časopisoch a novinách ešte stále vidieť znaky v menšom počte, ktoré sú tam uvedené, aby oslovili čo najvyšší počet čitateľov. Obchodné značky či iné značkové mená, špeciálne z odevného priemyslu, sú často zamorené

---

⁷⁶ Informácia pri konzultáciách od vyučujúceho p. Mgr. Tomáša Horáka, Ph.D.

⁷⁷ Zdroj: <http://www.hani.co.kr>

slovami pochádzajúcich zo Západu prípadne aspoň tak znejú. Táto tendencia bola puristami po istú dobu aj ostro odsudzovaná.

Jazyk zábavy, kde spadá aj hudba a televízne komédie je tiež cieľom purifikácie. Práve jazyk používajúci sa v komédiách je občas aj v súčasnosti kritizovaný v tlači. Kórejský vysielací systém spolupracuje s univerzitou v Söule, aby sa jazyk v televíznych komédiách vylepšoval a očisťoval. (Jernudd 1989, 123-125)

Druhá veľká sféra je sféra jazyka písomných médií. Písmo, ktoré sa radí do tejto sféry, bol a aj stále je najväčším purifikačným problémom v Kórei. Problém sa týka, či sa má v písme používať výhradne kórejská abeceda, alebo v kombinácií s 1000-2000 znakmi.⁷⁸ Vedľa tohto problému je aj otázka správnosti prepisovania cudzích slov do hangülu (t.j. transliterácie) a prepis kórejských slov do románskej abecedy (t.j. romanizácia). (Jernudd 1989, 127) Podľa jazykovej normy Ömun kjudžöng (어문규정)⁷⁹ sa romanizácia riadi dvoma základnými pravidlami: (1) romanizácia je založená na štandardnej kórejskej výslovnosti; (2) symbolom, inším než románske písmena sa zabraňuje, čo najviac.⁸⁰

VII. 1 Charakter purifikačného hnutia v južnej Kórei

Purifikácia v južnej časti Kórejského poloostrova začala byť významnejšia až v 70. rokoch 20. storočia, teda o niečo neskôr než v severnej Kórei. Prvé počiatky zreteľnejšej purifikácie vidieť v roku 1971 pri vzniku Komisie pre výskum jazykového života (Önösänghwal jöngu üwöhö, 언어생활연구위원회). Komisia, ktorú zriadilo

---

78 Tejto problematike som sa podrobnejšie venovala v predchádzajúcej kapitole.

79 Znenie normy sa nachádza na webovej stránke znenie jazykovej normy je na webovej stránke: http://www.korean.go.kr/09_new/dic/rule/rule01.jsp

80 Prevodná tabuľka romanizácie sa dá nájsť na webovej stránke <http://korean.go.kr/eng/roman/roman.jsp>

Ministerstvo školstva, vypracovávala materiál pre rôzne stupne škôl, jazykových poradní na školách ale aj pokyny pre organizáciu skupín, ktorých cieľom bola jazyková purifikácia (Ŏnösänghwalban, 언어생활반). Na základe Spoločnosti kórejského jazykového vzdelávania, sa medzi rokmi 1960-1975 uskutočnilo na základných a stredných školách 85 malých purifikačných projektov. Názvy týchto projektov boli napr.: jazyková purifikácia prostredníctvom výučby písania, purifikácia študentského slangu a žargónu, znižovanie cudzích a vypožičaných slov atď.. (Jernudd 1989, 119) V apríli 1976 vydal prezident Pak Čöng-hüi inštrukcie ministerstvám zaoberajúcimi sa školstvom, informáciami, zdravím a sociálnymi záležitosťami, týkajúce sa potreby ukončenia používania cudzích vypožičaných slov. O dva mesiace neskôr v júni bolo na stretnutí s predstaviteľmi spomínaných ministerstiev dohodnuté, že toto „hnutie“ sa rozšíri na všetky sektory. Na základe výnosu z apríla bol prezidentom vytvorený Konzultatívny výbor hnutí pre očistu národného jazyka (Kugösunhwaundonghjöpüihö, 국어순화운동협의회). Jeho členmi boli napríklad predstavitelia vládnych orgánov, publicisti či vedci. Prezidentským výnosom bola v roku 1976 zriadená Rada pre národný jazyk (Kugösimüihö, 국어심의회). Súčasťou tejto rady bola aj novovytvorená Subkomisia pre očistu národného jazyka (Kugösunhwa, 국어순화). (Pucek 2000, 261) V roku 1977 ministerstvo školstva vydalo list so 630 cudzími vypožičanými slovami, ktoré mali byť nahradené za čisté kórejské slová. „Kampaň“, ktorá si dala za cieľ purifikáciu kórejského jazyka pokračovala výraznejšie až o štyri roky neskôr. V roku 1981 minister, ktorý mal na starosti všeobecné záležitosti štátu, editoval manuál pre purifikáciu slovnej zásoby používajúcej v administratíve. V manuále sa nachádzal zoznam 1035 vypožičaných slov z angličtiny a japončiny, ktoré mali byť nahradené alebo sa malo upustiť od ich používania. (Simpson 2007, 216) V roku 1984 bol

zriadený Výskumný ústav národného jazyka (Kugöjŏnguso, 국어연구소), ktorý sa taktiež zaoberal problémami jazykovej purifikácie a vydával aj svoj časopis s názvom Jazykový život (Kugösänghwal, 국어생활). Ústav bol podriadený Akadémií vied (Haksulwön, 학술원). Keď v roku 1990 bolo zriadené samostatné ministerstvo kultúry, jazyková purifikácia prešla do právomoci tohto ministerstva. V roku 1991 bol Výskumný ústav národného jazyka, ktorý bol vytvorený v roku 1984, premenovaný na Štátny ústav národného jazyka (Kungnipkugöjŏnguwön, 국립국어연구원). Ústav vydáva vedecký časopis každé tri mesiace a volá sa Nový život národného jazyka (Säkugösänghwal, 새국어생활) (Pucek 2000, 261)

Purifikačné hnutie v južnej Kórei ma iný charakter aj z dôvodu, že na jeho priebehu sa podieľajú aj rôzne verejnoprávne inštitúcie, občianske a profesné združenia ale aj samotné univerzity. Najznámejšie sú napríklad Kórejská lingvistická spoločnosť, Spoločnosť pre kórejské jazykové vzdelanie (Hanguö kjojuk hakhö, 한국어교육학회)⁸¹, Spoločnosť kórejského jazyka a literatúry (Hanguk önhömun hakhö, 한국언어문학회)⁸², Lingvistická spoločnosť Kórei (Hanguk önhö hakhö, 한국언어학회)⁸³, Spoločnosť pre výučbu kórejského jazyka a literatúry (Hanguk önhö munhak kjojuk hakhö, 한국언어문학교육학회)⁸⁴ a Kórejská spoločnosť pre výskum jazyka a literatúry (Hanguk ö munhak jöngu hakhö, 한국어문학연구학회). Tieto spoločnosti sú okrem prvých dvoch spomínaných, brané individuálne a ich vplyv nieje moc veľký. (Jernudd 1989, 120-121)

Jazykoví puristi často využívajú aj rôzne slogany, aby vzbudili u

---

81 Spoločnosť má svoje webové stránky na adrese <http://www.koredu.org>

82 Spoločnosť bola založená v roku 1975 a v súčasnosti má viac než 2000 členov a má aj svoje webové stránky na adrese: <http://www.linguistics.or.kr>.

83 Spoločnosť má svoje webové stránky na adrese <http://www.koreall.or.kr>

84 Spoločnosť má svoje webové stránky na adrese <http://www.haneomun.net>

verejnosti záujem o jazyk. Jedným z najznámejších sloganov, ktorý býva videný aj na bránach škôl prípadne na stenách po celej Kórei je: „Miluj svoju krajinu, miluj svoj jazyk.“ Tak isto sa z času na čas konajú aj rôzne semináre ohľadom jazykovej purifikácie. Semináre sú najčastejšie pod záštitou rôznych lingvistických spoločností. (Jernudd 1989, 132-133). V nasledujúcich dvoch podkapitolách sa budem viac venovať dvom špecifickým prúdom aktívnych v purifikačnom hnutí. Už v predošlých statiach som hovorila o meniacej sa jazykovej politike v južnej Kórei. Jedným z dôvodov, prečo sa táto politika neustále menila (a stále mení), boli a sú aj rôzne aktivity jazykových skupín, ktoré sa vyjadrovali k otázkam ohľadom jazykovej politiky.

VII. 2 Purifikačné hnutie a nacionalistický prúd

Jednou z dnes najznámejších puristických skupín v Kórei je už raz spomínaná Hangül hakhö (Kórejská lingvistická spoločnosť, 한글 학회). Spoločnosť presadzuje používanie len Hangülu bez prítomnosti čínskych znakov a taktiež zdôrazňuje odstraňovanie zahraničných či vypožičaných slovných elementov, aby tak očistili kórejský jazyk. Z minulého storočia sú najznámejší práve dvaja čelní predstavitelia tejto spoločnosti, ktorí sa aktívne podieľali v purifikačnom hnutí: Čchö Hjön-bä (최현배)⁸⁵ a Hö-ung (허응)⁸⁶.

Spoločnosť za účelom prezentácie exkluzívneho používania hangülu pravidelne sponzoruje školenia pre učiteľov kórejského jazyka, lingvistické semináre a písomné súťaže pre študentov v kórejskom jazyku. Popritom publikuje svoj časopis Hangül säsosik (한글새소식), kde zverejňujú informácie týkajúce sa purifikácie.

---

85 Biografické údaje: *19.10.1894 - †23.3.1970, bývalý prezident Kórejskej lingvistickej spoločnosti, profesor na Jönse univerzite v Söule.

86 Biografické údaje: *26.7.1918 - †26.1.2004. Bývalý profesor lingvistiky na Söulskej národnej univerzite a tiež aj prezident Kórejskej lingvistickej spoločnosti.

VII. 2.1 Čchö Hjön-bäové a Hõ-ungové argumenty

Čchö bol jedným zo študentov Ču Si-gjõnga a väčšinu svojho života obhajoval a presadzoval čisté používanie kórejskej abecedy. Taktiež šíril, že kórejský jazyk by mal byť absolútne čistý od zahraničných (teda cudzích) elementov zvlášť od japonských a sinokórejských slov.

Čchö Hjön-bä

Bol názoru, že kórejský jazyk by sa vrátil k jeho pôvodnej čistote a integrity, ak by sa všetky zahraničné elementy v ňom nahradili za ich čisto kórejské ekvivalenty. (Jernudd 1989, 119) Čchö Hjön-bä sa dá označiť aj ako otcom všetkých purifikačných hnutí, ktoré presadzovali výhradné používanie hangŭlu. Napísal viac než 40 kníh a článkov na tému kórejského jazyka.

Hõ-ung bol človekom, ktorý presadzoval prijatie hangŭlu ako jediné legitímne médium pre písanie v Kórei. (Jernudd 1989, 119)

Obaja lingvisti presadzovali len výlučné používanie kórejského písma a tak isto aj očistu jazyka hlavne od sinokórejskej slovnej zásoby. Čchö aj Hõ-ung boli aj proti návrhom, kedy by sa počet používaných znakov (návrhy zo 70. rokov) znížil. Čchö tvrdil, že takéto snahy sú odsúdené už od začiatku, už len z dôvodu, že kto by rozhodol, že ktorý znak patrí na zoznam a ktorý nie?

Hõ-ung potvrdil názor Čchöa a pridal k tomu svoje tvrdenie, že po takomto návrhu by začali vznikať absurdné situácie, kedy by niektoré sinokórejské slova boli písané z polovice v hangŭle a z polovice vo znakoch. (Hannas 1991, 88)⁸⁷ Prúd, ktorý obhajuje používanie znakov tvrdí, že práve prítomnosť čínskych znakov identifikuje slovný element presne a tak šanca na zameniteľnosť slova za druhé je takmer nulová.

⁸⁷ Hannas, Wm. C.: Korean Views On Writing Reform. In: Sino-platonic papers, 1991, no. 27, p 85-94

Na druhú stranu, hangŭl identifikuje len zvuky. Vzhľadom nato, že sinokórejská slovná zásoba je plná homonymných slov, texty zapísané len v hangŭle sú dvojzmyselné a čitateľ tak nevie o ktoré slovo sa vlastne jedná. (Hannas 1991, 88-89) Hŏ-ung dáva čiastočne za pravdu tomuto argumentu a to špeciálne v textoch, ktoré sú napísané v zmiešanom štýle a potom priamo prekladané po slabikách do textu napísaného len v hangŭle. Avšak takéto texty boli primárne napísané tak, že znaky budú kompenzovať stručnosť textu. Naproti tomu texty napísané len v hangŭle by mali mať širší kontext, aby tak homonymá mohli byť ľahko rozlíšiteľné ako je tomu napríklad v angličtine alebo japončine. (Hannas 1991, 89)

Hŏ-ung

Nato, aby sa dosiahlo písanie len v hangŭle musí nastať zmena aj v slovnej zásobe. Podľa Hŏ-unga sa majú pisatelia vzdať ich zvyku používania alebo vytvárania nejasných výrazov, ktoré vlastne ani nie sú slová a sú zrozumiteľné len ak sú zapísané v znakoch. Čchŏ zároveň problém sinokórejských homonym rieši tak, že nie všetky sinokórejské slová sa musia vyradiť zo slovnej zásoby. Odstrániť sa majú len tie, ktorých plné porozumenie nemôže byť jasné, pokiaľ tam nieje prijateľné množstvo kontextu. (Hannas 1991, 89) Čchŏ Hjŏn-bä a Hŏ-ung obaja priznávajú, že čítanie textu výhradne len v kórejskej abecede môže byť náročné pre tých, ktorí strávili celý svoj život používaním čínskych znakov. Čítanie v zmiešanom štýle si vyžaduje, aby si čitateľ zvykol na odlišnejšie lexikálne a štylistické zvyklosti, než je u textov zapísaných výhradne v hangŭle. (Hannas 1991, 90)

Na konzervatívny argument, ktorý hovorí, že odstránením čínskych znakov z kultúrneho života Kórejcov, stratia Kórejci aj ich okrajovú schopnosť na dekodovanie častí z čínskych a japonských

textov a taktiež, že veľa Kórejcov sa bude cítiť kultúrne izolovanými, Čchö aj Hõ majú odlišný názor. Čchö je názoru, že Kórea sa zúčastňovala v tzv. kultúrnej komunite čínskych znakov vždy len ako najmladší člen. Hõ sa pýta Kórejcov, či majú z dôvodu turizmu trpieť používaním znakov. Zároveň sa čuduje, že tí istí ľudia, ktorí chcú, aby sa sinokórejské výpožičky písali v znakoch, nevolajú za písanie anglických výpožičiek v romanizácií a ich miešani priamo s hangŭlom.⁸⁸ Okrem toho, kórejské kontakty so zahraničím už nie sú viac limitované len na východnú Áziu. Kórejci potrebujú absorbovať myšlienky z celého sveta a písací systém, ktorí si vybrali, by mal toto umožňovať. (Hannas 1991, 92) Podpora čínskych znakov z kultúrnych alebo historických dôvodov, nieje pre Čchöa dostatočne opodstatnená. Tvrdí, že popri priamych výhodách, ktoré narastajú z používania efektívnejšieho písacieho systému, je tu aj dôležitý vedľajší psychologický efekt pre písanie len v kórejskej abecede. Za príklad dáva európsky pokrok, ktorý mohol začal len vtedy, keď sa upustilo od latinčiny ako média zápisu reči. Tak hnutie presadzujúce exkluzívne používanie hangŭlu je viac než len snahou o odstránenie systému čínskych znakov. Znížením závislosti na zahraničných výpožičkách sa vypestuje postoj k národnej hrdosti a seba spoliehaniu, ktoré rozšíria do všetkých častí spoločnosti. (Hannas 1991, 92) Hõ-ung zároveň tvrdí, že miesto učenia detí znakov v škole, by bolo lepšie vyškoliť malú skupinu špecialistov, ktorý by prekladali tieto historické texty. (Hõ-ung 1972, 47) Tiež si všimol, že nárast kresťanstva medzi bežnými ľuďmi ako konfuciánstva, bol spôsobený aj tým, že Biblia bola preložená do hangŭlu, ktorému mohol ktokoľvek rozumieť. (Hannas 1991, 93) Názory Kórejcov, ktorí tvrdia, že deti na základných školách sa znaky môžu ľahko naučiť, nepresvedčili ani Čchöa. Na výučbu znakov na školách vyjadril názorom, že to strata

---

88 V súčasnosti sa tak už deje - konzultácia s vyučujúcim p. Mgr. Tomášom Horákom, Ph.D.

času, ktorý môže byť venovaný radšej štúdiu podstatnejších predmetov. A čo horšie, memorovanie symbolov znižuje vzdelanie na mechanickú úroveň. Miesto toho, aby sa ľudia učili myslieť, osnovy založené na výučbe znakov vytvárajú len rýchle učenia a predispozíciu na mechanické myslenie pri nových situáciach. Čchö odporúča, aby znaky boli z jazyka odstraňované pomaly a to v povinných školských osnovách. (Hannas 1991,93)

VII. 3 Purifikačné hnutie a konzervatívny prúd

Ako som v minulej stati spomenula, že na purifikácií v južnej časti Kórei sa podieľajú aj rôzne inštitúcie a združenia v tejto kapitole by som spomenula tú najdôležitejšiu, ktoré svojím postojom je za výuku čínskych znakov a ich požívanie v bežnom živote: Spoločnosť pre kórejské jazykové vzdelanie (Hanguğö kjojuk hakhö, 한국어교육학회).⁸⁹ Narozdiel od Kórejskej lingvistickej spoločnosti nevojú za úplne zakázanie čínskych znakov alebo sinokórejských slov. Ich najväčšie purifikačné snahy sú za odstránenie od štandardnej kórejšiny také jazykové prímiesy ako dialektizmus, lacný slang, cudzojazyčnosť. Tak isto sa snažia o obnovenie čistoty a slušnosti do kórejského jazyka prostredníctvom úpravám v jeho honorifikačnom systéme, ktorý je podľa nich rýchle rozpadá.

V roku 1989 Kórejská spoločnosť pre výskum jazyka a literatúry (Hanguk ömunhak jöngu hakhö, 한국어문학연구학회) sa vyjadrila za potrebu gramotnosti v čínskych znakoch, pretože Kórea sa nachádza v čase, kedy vchádza do hospodárskej súťaže medzi Japonskom a Čínou. Tým odporučila ministerstvu školstva o znovuzavedenie výučby znakov

---

89 Ďalšie spoločnosti patriace k tomuto prúdu: 사단법인한국어학회 (Sadan pöpin hanguk ömun hö),

한국한자능력검정회 (Hanguk handža nünngjök kömdžöng hö) Zdroj: <http://www.hanja.re.kr>

na základné školy. (Savada 1992, 111)⁹⁰ Spoločnosť dosiahla výrazný úspech v roku 1999, kedy vo februári vláda ohlásila návrat paralelného používania čínskych znakov s hangŭlom nielen vo oficiálnych vládnych dokumentoch ale aj na verejných dopravných značkách. Aj vtedajší prezident Kim Tä-džung (김대중) toto podporil z dôvodu internacionalizácie a kultúrneho dedičstva. (Gottlieb 2001, 136)

VII. 3.1 I Sung-njŏngové argumenty

I Sung-njŏng⁹¹ (이승녕) ako významný lingvistický vedec a profesor na Söulskej národnej univerzite sa dá zaradiť do konzervatívneho purifikačného prúdu, pretože hájil používanie čínskych znakov a ich výučbu. Vo svojom článku o potrebe výučby čínskych znakov hovorí: *„Ak čínske znaky budú vylúčené z kórejského písma raz a navždy, podnety v slovnej zásobe budú stratené, ako aj v prípade ich prepisovania do medzinárodných fonetických znakov a tým sa zníži rámec a správnosť porozumenia. Veľa príslušníkov mladej generácie bola vzdelávaná bez čínskych znakov a preto majú slabosti v procese vytvárania pojmov a interpretácie. Slovná zásoba odvodená od čínskych znakov je zvyčajne obsiahla s vysoko filozofickou, literárnou a vedeckou dôležitosťou. Dá sa povedať že, tým, ktorí nie sú v tomto dobre "zbehlí", chýba hlbšie porozumenie v kórejskej kultúre.“* (Lee 1972, 49-52)⁹² I Sung-njŏng ďalej pokračuje: *„Nesmie byť zabudnuté, že náš jazykový život nemôže byť správne uskutočňovaný bez pomoci sinokórejských slov. Je veľmi pohodlné rozumieť sinokórejským slovám, pretože každý znak vlastný svoj vlastný význam. Ak je slovo napísané v hangŭle a čitateľ zároveň nemá znalosť čínskych znakov, môže byť*

---

90 Savada, Adrea Matles: South Korea: A Country Study, Washington: U.S. Government Printing Office 1992

91 Biografické údaje: *5.7.1908 - †2.2.1994

92 Lee, Sung-nyong: On the Need of Teaching Chinese Characters. In: Korean Journal, April 1972, vol. 12, no. 4, p. 49-52.

porozumenie veľmi náročné. Ak začnú byť slová písané výhradne iba v hangŕle, pri homonymných slovách sa strávi veľa času, aby sa rozpoznal ich správny kontextový význam. Text sa číta ľahko, ak sú slová napísané v znakoch. Samozrejme, ak sa čítajú rozprávkové knihy alebo romány, nie sú pri čítaní v hangŕle problémy. Ale ak si knihy vyžadujú vyšší stupeň čítania, je skutočne ťažké čítať rýchlo a s plným porozumením kontextu kníh. Keď sa ponáhľame, môžeme len pohľadom na titulky napísané v znakoch pochopiť obsah článku. Toto je absolútne nemožné, keď sú titulky napísané v hangŕle. Čínske znaky sú tiež nepostrádateľné v úradných dokumentoch. Ak exkluzívne používanie hangŕlu bude bez prestania pokračovať, istotne to poškodí vzdelanie na vysokých školách. Už v 70. rokoch výsledkom tejto politiky väčšina študentov nechcela študovať starých klasikov Kórei a Číny.“ (Lee 1972, 51)

I Sung-njŕng sa vyjadroval aj ku argumentom nacionalistických skupín, ktoré boli proti používaniu či výučbe znakov. Pri ich dôvode, že exkluzívne používanie hangŕlu ušetrí čas deťom, aby sa tak mohli koncentrovať na vedecké predmety, ktoré budú prispievať k národnému rozvoju, odpovedal, že na základe takéhoto argumentu musí byť potom Čína najviac zaostalým národom na svete, čo nieje pravda. Podľa neho národný rozvoj spočíva v sociálnom rozvoji a evidentne nemá nič spoločné s exkluzívnym používaním hangŕlu. Pri argumente odbremeniť deti od učenia čínskych znakov vyjadril názor, že výučba znakov nieje náročná a u študentov rozvíja inteligenciu, ktorá sa prejavuje napríklad pri čítaní textov, kedy je potreba zachytiť kontext článku. V 70. rokoch bol na Jangjŕnskej strednej škole (Jangjŕngdidŕitchŕl kodŕng hakkjo, 양영디지털고등학교) v meste Sŕngnam (성남) neďaleko Sŕulu vtedajším stredoškolským učiteľom Kim Čung-hŕom (김충회) uskutočnený malý experiment. Skupinu študentov rozdelil na dve skupiny, kde v prvej

prebiehala výučba znakov a v druhej nie. Výsledok experimentu prekvapil aj vyučujúceho. Študenti, ktorí boli sa učili znaky odpovedali neskôr, že ich porozumenie pri čítaní značne pokročilo. (Lee 1972, 52).

VIII. Malý rozbor súčasnej jazykovej reality v južnej Kórei vzhľadom na používanie čínskych znakov

(1) Kukösa käsöl:

V knihe, ktorej doslovný preklad názvu je Prehľad dejín kórejčiny, si najskôr všímam, ako sa zmenilo označenie knihy, ktoré býva uvedené v pravej prípadne ľavej hornej časti knihy. V oboch vydaniach je názov knihy napísaný v znakoch: 國語史概說 (Kukösa käsöl, 국어사개설). Samotný rozdiel nastáva až pri samotnom texte:

第二章 國語의 系統

오늘날 우리가 말하고 있는 國語의 先祖는 어떤 言語였던가. 그 先祖로부터 갈라져 나온 言語들 즉 國語와 親族關係에 있는 言語들은 어떤 것들인가. 國語는 언제부터 이 땅에서 말해지게 되었는가. 國語의 歷史를 거슬러 올라갈 때 우리는 究極的으로 國語의 系統에 관한 疑問을 提起하게 된다.

이러한 疑問을 解決하기 위하여 우리가 의존하는 것이 比較 方法이다. 이 方法은 둘 또는 그 이상의 言語들의 親族關係를 樹立해 주는 것이다. 즉 이 言語들이 아득한 옛날의 어떤 한 言語(共通祖語)에서 分化되어 서로 다르게 變化한 結果임을 證明해 주는 것이다. 한 걸음 더 나아가, 比較 方法은 그 共通祖語가 어떠한지라는 것을 再構케 하며 그로부터의 各 言語의 發達 過程을 밝혀 주기도 한다.

Obrázok 2: Text z roku 1975-1977

Na obrázku č. 2 je úryvok z knihy vydanej v roku 1985, ale text pochádzajúci z rokov 1975-1977. V znázornenom texte sa nachádza 93 znakov, ktoré sú značené do tmavých rámečkov. V druhom vydaní knihy

z roku 2001, kde text bol dokončený v roku 1998, pod obrázkom č. 3 vidieť už na prvý pohľad výrazný úbytok znakov. Ich počet je 23 a sú tiež označené v tmavých rámečkoch. V porovnaní s prvým vydaním knihy to predstavuje 75% pokles výskytu čínskych znakov v kórejskom texte.

第二章

國語의 系統

오늘날 우리가 말하고 있는 국어의 조상은 어떤 언어였던가. 그 조상으로부터 갈라져 나온 언어들 즉 국어와 親族關係에 있는 언어들은 어떤 것들인가. 국어는 언제부터 이 땅에서 말해지게 되었는가. 국어의 역사를 거슬러 올라갈 때 우리는 국어의 系統에 관한 의문을 제기하게 된다.

이러한 의문을 해결하기 위하여 우리가 의존하는 것이 比較方法이다. 이 방법은 둘 또는 그 이상의 언어들 of 친족관계를 수립해 주는 것이다. 즉 이 언어들 이 아득한 옛날의 어떤 한 언어(共通祖語)에서 분화되어 서로 다르게 변화한 결과임을 증명해 주는 것이다. 한 걸음 더 나아가, 비교 방법은 그 공통조어가 어떠했으리라는 것을 再構케 하여 그로부터의 각 언어의 발달 과정을 밝혀 주기도 한다.

Obrázok 3: Text z roku 1998

(2) Kukōhak kāsōl :

Druhá kniha, ktorej názov v preklade je: State o jazykovede sa už líši v pomenovaní knihy vzhľadom na výskyt znakov, ktoré býva vo vrchnej časti stránky. V prvom vydaní, kde text pochádzal z roku 1986, bola kniha v hornej časti strany pomenovaná nasledovne: 國語學概設 (Kukōhak kāsōl, 국어학개설) a názov kapitoly ako: 제 4 장 意美論 (Če 4 Čang Ŭimiron, 제 4 장 의미론). V druhom vydaní, kde text pochádzal z

roku 2000 bola kniha v hornej časti strany nasledovne: 국어학개설 (Kukōhak kāsöl) a názov kapitoly ako: 제 4 장 의미론 (Če 4 Čang Ŭimiron). Zaujímavejšie ja však porovnanie samotného textu z úryvku knihy:

Saussure는 시니피앙(signifiant)과 시니피에(signifié)라는 용어를 썼다. 가령 '나무'라는 단어가 있다면 [namu]라는 음성이 시니피앙이고 이 음성이 나타내는 木이라는 의미가 시니피에에 해당한다. 각각 能記와 所記로 번역하기도 하고 表現과 概念으로 번역하기도 한다. 우리가 '나무'라는 소리를 내는 것은 그것으로 木에 해당되는 어떤 對象(object)을 나타내기 위해서다. 따라서 시니피앙은 表現이며 그것이 대표하는 의미는 被表現物이라고 할 수 있는데 시니피앙(또는 그 英譯 significant)과 시니피에(또는 그 英譯 signified)는 바로 그러한 뜻으로 쓰여진 말이다.

그러면 시니피앙과 시니피에, 즉 표현과 피표현물 사이의 관계는 어떠한가? 이에 대한 한 가지 견해는, 표현은 그것이 대표하는 對象, 또는 指示物(referent) 자체라는 것이다. '나무'라는 표현은 이 세계에 존재하는 實物인 나무들을 대표한다는 것이다.

Obrázok 4: Text z roku 1986

Na obrázku č. 4, ktoré predstavuje úryvok z vydania roku 1988 a text dokončený v roku 1986 je počet použitých znakov 28. Znaký sú tiež označené v tmavom rámečku. V úryvku z textu druhej knihy na obrázku č. 5, ktorá bola vydaná v roku 2001 a jej text bol dokončený v roku 2000, je počet použitých znakov 29. V porovnaní s prvým vydaním knihy to predstavuje nárast len o jeden znak⁹³, čo teda aj korešponduje so zmenou jazykovej politiky voči čínskym znakom v posledných pár rokoch. V druhom vydaní knihy sa dá všimnúť ale aj to, že napísané znaký sú v zátvorkách a teda sú len doplnkom ku textu v hangüle. Znaký tak plnia svoju hlavnú funkciu, že pomáhajú k väčšej zrozumiteľnosti textu, kedy by pri ich absencii mohlo dôjsť k zmene významu zo strany

93 Nie sú započítané znaký v hornej časti knihy, ktoré pomenúvajú názov knihy a názov kapitoly.

čitateľa.

Saussure 는 시니피앙 (signifiant) 과 시니피에 (signifié) 라는 용어를 썼다. 가령 '나무' 라는 단어가 있다면 [namu] 라는 음성은 시니피앙이고 이 음성이 나타내는 '木' 이라는 의미는 시니피에에 해당한다. 각각 능기 (能記) 와 소기 (所記) 로, 또는 기표 (記標) 와 기의 (記意) 로 번역하기도 하고 표현 (表現) 과 개념 (概念) 으로 번역하기도 한다. 우리가 '나무' 라는 소리를 내는 것은 그것으로 '木' 에 해당되는 어떤 대상 (對象 object) 을 나타내기 위해서다. 따라서 시니피앙은 표현이며 그것이 대표하는 의미는 피표현물 (被表現物) 이라고 할 수 있는데 시니피앙과 시니피에는, 또는 이를 영역 (英譯) 한 술어 (述語) 인 significant 와 signified 는 바로 그러한 뜻으로 쓰여진 말이다.

그러면 시니피앙과 시니피에, 즉 표현과 피표현물 사이의 관계는 어떠한가? 이에 대한 한 가지 견해는, 표현은 그것이 대표하는 대상, 또는 지시물 (指示物 referent) 자체를 대표한다는 것이다. '나무' 라는 표현은 이 세계에 존재하는 실물 (實物) 인 나무들을 대표한다는 것이다.

Obrázok 5: Text z roku 2000

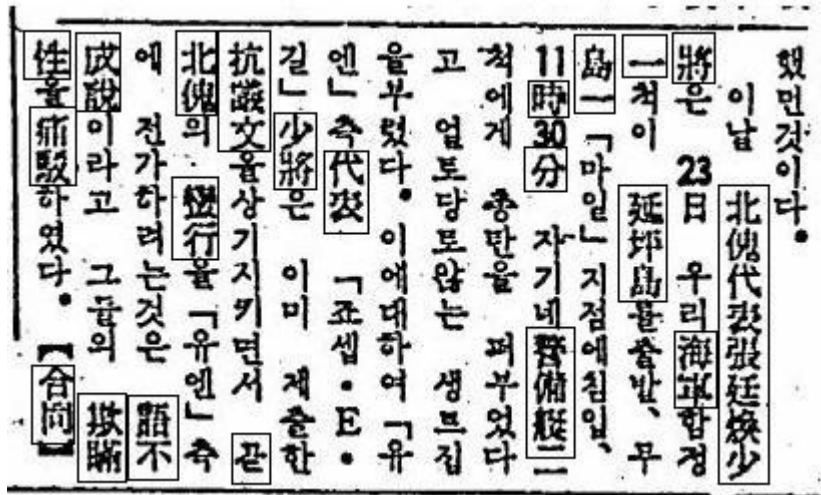
(3) Tongailbo:

Na nasledujúcich dvoch obrázkoch (pod číslami 6 a 7) je úryvok z novín Východoázijský denník (Tongailbo, 동아일보) úryvky z článkov, kde som opäť znaky označila do tmavých rámečkov. Pretože sa jedná o dva rozdielne texty, číselne a percentuálne neporovnávam počet znakov. Skôr si všímam na prvý pohľad počet používaných znakov a spôsob písania.

Vo vydání z 28.12.1962 na obrázku č. 6 je použitých porovnateľne viac znakov, než vo vydání z 23.7.1999 na obrázku č. 7. Z vydania v roku 1962 je aj vidieť, že text je zapísaný z hora nadol sprava doľava, zatiaľ čo v texte z roku 1999 už tento spôsob písania nepretrváva a je napísaný zľava doprava. Tak isto vidieť, že v texte z roku 1962 sú

znaky používané miesto hangŭlu, ale v texte z roku 1999 sú znaky uvedené v zátvorkách a slúžia len ako doplnok ku hangŭlu, teda pre lepšie porozumenie textu či zamedzeniu zámene významu slova.

Obrázok 6: Vydanie z 28.12.1962

한나라당 조순(趙淳) 명예총재의 아리송한 행보 때문에 당 안팎에서 “헛갈린다”는 얘기가 터져나온다.

최근 ‘2여(與)+α’식 신당창당설과 관련, ‘탈당리스트’에 오르자 보도자료를 통해 이적설(移籍說)을 부인했던 그는 21일 저녁 국민회의 한화갑(韓和甲) 사무총장과 만났다. 조명예총재는 22일 기자들에게 한총장과 만난 경위에 대해 “황학수(黃鶴洙) 의원을 통해 만나자는 연락이 왔는데 오해를 살까봐 처음에는 거절하다가 계속 연락이 와 만났다”면서 “정치개혁 등에 관해 내 생각을 전했다”고 설명했다.

Obrázok 7: Vydanie z 23.7.1999

Záver

V úvode mojej práce som si dala za cieľ zaoberať sa postavením čínskych znakov ako média pre zápis lexika modernej kórejčiny v kontextu jazykových nacionalistických a purifikačných snáh nevládných združení a organizácií. Pritom som mala sledovať ale aj oficiálnu jazykovú politiku vo vzťahu k čínskym znakom a to od konca 19. storočia až po súčasnosť. Chronologicky som teda popisovala príchod čínskych znakov do Kórei, používanie hanmunu v dávnej dobe a plynulo prechádzala do obdobia vzniku kórejskej abecedy. Stručne som popísala dôvody kráľa Sedžonga pre vytvorenie abecedy, zároveň som si prostredníctvom priamych citácií všimla pozitívne ale aj negatívne postoje voči novej abecede. Tým som sa snažila priblížiť rodiacu sa problematiku čínskych znakov v Kórei. Chronologicky som s popisom pokračovala obdobím modernizácie Kórei, obdobím japonskej okupácie a obdobím povojnového vývoja v oboch častiach krajiny.

V druhej časti mojej práce som sa snažila popísať purifikačné hnutie v oboch častiach Kórei. Vzhľadom na obširnosť témy som sa zamerala len na tie najdôležitejšie fakty. V prípade Kórejskej republiky som si zvolila netradičnejší postup popisu a stanovísk dvoch krajných prúdov: konzervatívneho a radikálneho nacionalistického, ktorý sa usiluje nielen o úplne odstránenie čínskych znakov z verejného života, ale aj o umelú "očistu" kórejčiny od sinokórejskej slovnej zásoby. Prostredníctvom troch rôznych vzdelaných učencov, ktorí sa radili k týmto dvom prúdov som na ich vyhláseniach (či už písanej tvorbe) snažila demonštrovať stanoviská a dôvody týchto prúdov.

V poslednej kapitole som sa prostredníctvom rozborov textov sama presvedčila, ako jazyková politika v praxi naozaj vypadala. Mala som možnosť vidieť ako veľmi sa dokázali zmeniť dve obsahovo identické knihy len počas niekoľkých rokov vzhľadom na množstvo

používaných znakov. Tak isto som prostredníctvom rôznych textov z novin počas takmer 40. rokov (texty sú uvedené v prílohe) mohla vidieť, meniacu sa jazykovú politiku, kedy znaky raz boli viac a raz menej používané.

Vzhľadom na obširnosť témy a prístupnosť bibliografických materiálov si myslím, že sa mi podarilo stanovené ciele z úvodu splniť. Uvedomujem si však, že samotná téma by si zaslúžila omnoho viac času na spracovanie ako aj hlbšieho bádania. V mojej práci ide len o stručný nárys celej problematiky.

Bibliografia

Práce v češtině:

- ◆ Eckert, Carter J.: Dějiny Koreje. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2001
- ◆ Lowensteinova, M.: Zkouškový systém na Dálném východě: soubor studií pracovní skupiny "Náboženské směry v Asii". Praha : Česká orientalistická společnost 2002
- ◆ Pucek, Vladimír: Jazyková politika v Koreji. Praha: Karolinum 2000
- ◆ Vochala, Jaromír, Novák, Miroslav, Pucek, Vladimír: Úvod do čínskeho, japonského a kórejského písma I.. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1975

Práce v angličtině:

- ◆ Annamalai, E.: Movement for Linguistic Purism: The Case of Tamil. In Language Movements in India. Mysore: Central Institute of Indian Languages 1979
- ◆ Burton, Ayako Shinomiya: Japanese language planning in Korea 1905 - 1945. Simon Fraser University 1994
- ◆ Gottlieb, Nanette, Chen, Ping: Language planning and language policy: East Asian perspectives. Padstow: Curzon Press 2001
- ◆ Hannas, Wm. C.: Korean Views On Writing Reform. In: Sino-platonic papers, 1991, no. 27, p. 85-94
- ◆ Ho-ung: Exclusive Use of Hang-gul and Hanmun Education. In: Korean Journal, April 1972, vol. 12, no. 4, p. 45-48.
- ◆ Cho, Chi-hun: Motives and Essence of Enlightenment Movement. In: Korean Journal Marec 1969, vol. 9, no. 3, p. 24-34
- ◆ Chung, Yong-hwa: The Modern Transformation of Korean Identity Enlightenment and Orientalism. In: Korean Journal, Spring 2006, vol. 46, no. 1, p. 109-138
- ◆ Jernudd, Björn H., Michael J. Shapiro: The politics of language purism: Berlin; New York: Mouton de Gruyter 1989
- ◆ Kang, Man-Gil: The Historical Significance of the Invention of Han'gul. In: Korean Journal, October 1977, vol. 17, no. 10, p.47 – 54
- ◆ Kim, Hyung-kyu: Chinese Characters and Korean Language. In: Korean Journal, July 1963, vol. 3, no. 7, p. 11 – 13
- ◆ Kim, Jongmyung: King Sejong's Buddhist Faith and the Invention of the Korean Alphabet: A Historical Perspective. In: Korean Journal, Autumn 2007, vol. 47, no. 3, p.

134-159

- ◆ Kumatani, Akiyasu: Language policies in North Korea. In: International Journal of the Sociology of Language, 1990, vol. 82, p. 87-108
- ◆ Lee, Peter H., Baker, Donald: Sourcebook of Korean civilization. Vol. 2., From the seventeenth century to the modern period. New York: Columbia University Press 1996
- ◆ Lee, Sung-nyong: On the Need of Teaching Chinese Characters. In: Korean Journal, April 1972, vol. 12, no. 4, p. 49-52
- ◆ McCann, David R.: Korea briefing: toward reunification. New York: Asia Society 1997
- ◆ Oh, Se-eung: Dr. Philip Jaisohn's reform movement, 1896-1898: a critical appraisal of the Independence Club. Lanham: University Press of America 1995
- ◆ Park, Young-soon: Language Policy and Language Education in North Korea. In: Korean Journal, Spring 1991, vol. 21, no. 1, p. 28-40
- ◆ Ramsey, S. Robert, Lee, Iksop,: The Korean language. New York: State University of New York 2000
- ◆ Rim-Renaud, Young-Key: The Korean alphabet: its history and structure. Hawaii: University of Hawaii Press 1997
- ◆ Savada, Andrea Matles: South Korea: A Country Study. Washington: U.S. Government Printing Office 1992
- ◆ Schmid, Andre: Korea between empires, 1895-1919. New York: Columbia University Press 2002
- ◆ Shim, Hyun-nyo: Yun Ch'i-ho and the Independence Club. In: Korean Journal, October 1990, vol. 30, no. 10, p. 27-43
- ◆ Simpson, Andrew: Language and national identity in Asia. New York: Oxford University Press 2007
- ◆ Sohn, Pow-key, Kim, Chol-choon, Hong, Yi-sup: The History of Korea. Seoul: Korean National Commission for Unesco 1984
- ◆ Yi, Sung-njong: Hancha and Linguistic Policy. In: Korean Journal, April 1973, vol. 13, no. 4, p. 32-40
- ◆ Yong, Soon Yim: Language Reform as a Political Symbol in North Korea. In: World Affairs, Winter 1980, vol. 142, no. 3, p. 216-35

Práce v kórejčine

- ◆ I, Ik-söp: Kugöhak käsöl. Söul: Hakjönsa 1988

(State o jazykovede)

- ◆ I, Ik-söp: Kugöhak käsöl. Söul: Hakjönsa 2001
(State o jazykovede)
- ◆ I, Ki-mun: Kugösa käsöl. Söul: Tchaplchansa 1985
(Prehľad dejín kórejšiny)
- ◆ I, Ki-mun: Kugösa käsöl. Söul: Tchähaksa 2001
(Prehľad dejín kórejšiny)
- ◆ Kim, Il-söng: Kim Il-söng čödžakčip 18. Pchjöngjang: Čosönnodongtang
čchulpchansa 1982
(Zborník prác Kim Il-sönga 18)
- ◆ Kim, Kjöng-čchön : Kukka kongin handža nüngnjökkömdžöng sihömüi
hjöhwangkwa mundže. In: Hanmun kjojuk jöngu, 2006, vol. 26, no. 0, p. 17-40
(Súčasné podmienky a problémy v národných certifikovaných úrovňových testoch
čínskych znakov)

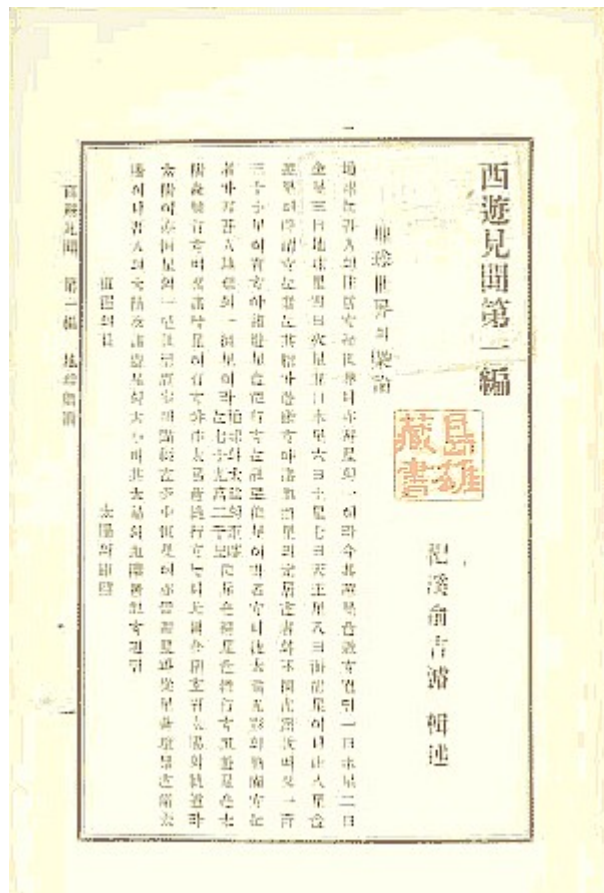
Webové zdroje:

- ◆ <http://dna.naver.com/search/searchByDate.nhn>
- ◆ <http://www.haneomun.net>
- ◆ <http://www.hani.co.kr>
- ◆ http://www.hanmal.pe.kr/bbs/view.php?id=jalyo&page=3&sn1=&divpage=1&sn=off&ss=on&sc=on&select_arrange=hit&desc=desc&no=64&PHPSESSID=a25c1051288bd0bc716dd44fa2bec782
- ◆ <http://www.koreall.or.kr>
- ◆ http://www.korean.go.kr/09_new/dic/rule/rule01.jsp
- ◆ <http://www.koredu.org>
- ◆ <http://www.linguistics.or.kr>
- ◆ http://preview.britannica.co.kr/bol/topic.asp?article_id=b04d3170a

Zoznam použitých skratiek a symbolov

atď.	a tak ďalej
č.	číslo
čin.	čínsky
kór.	kórejsky
napr	napríklad
n.l	nášho letopočtu
obr.	obrázok
p.	pán
p.n.l	pred naším letopočtom
resp.	respektívne
t.j.	to jest
tzv.	takzvaný
USA	Spojené štáty americké
*	dátum narodenia
†	dátum úmrtia

Príloha

Obrázok 8: Pozorovania na ceste na Západ – 서유견문

V nasledujúcich častiach prílohy chcem názorne ukázať meniacu sa jazykovú politiku voči čínskym znakom, ktorá sa ihneď prejavila napríklad v novinách. Už len pri letmom prezeraní si jednotlivých článkov vidieť, že používanie znakov behom 5. rokov sa výraznejšie znížilo. Všetky nasledujúce úryvky článkov sú získané prostredníctvom online archívu časopisu Tongailbo, ktorý sa dá nájsť na tejto webovej stránke: <http://dna.naver.com/search/searchByDate.nhn>

바람 일 으킨 法曹人 들 新黨運動

○...마침내 「保守新黨」으로 自由法曹團員들이 얼굴을 쳐들었다

○...總選舉投票日을 一週日 앞두고 二十二日 上午 午 뚜렷한 新黨發足을 闡明한 自由法曹團은 그들이 政黨으로까지 發足하게 된 動機를 「民主黨이 分裂할 것으로 確信했기 때문이라」고 前提하고 民主黨舊派와 事前交涉이 있었느니만큼 앞으로 舊派와 提携하여 「第一黨」으로 新政府組閣에 參與하게 될 것이라」고 엄청난 希望까지 털어 놓았다

○...그러나 民主黨側에서는 新·舊派兩側에서 모두가 「영문을 모른다!」는 놀란 表情이 나타나 무슨 궁궁이속인지 얼른 判斷이 가지않기 道한다

○...政治란 「豫測할수 없는 現實의 連續」이기도하니 自由法曹團出身議員이 將次舊派와 同調하여 나간다면 組閣을 이룩할 新國會勢力分布圖는 豫想圖와는 斷 版局을 그려낼지도 모를 일!

○...「民主黨新派는 前親日派와 興士團의 集合體이기 때문에 그들과 싸워나가겠다」고 砲門을 연 新黨胎動의 울부짖음은 막바지 選舉白熱戰에 적지않은 「바람」을 일으킬 것 같다

○...法服을 벗어 던지고 政界에 뛰어 들려는 이들은 그들의 「선」을 버리는 하나의 「아드바동」을 올린 것이 아닌가 도 있다

○...前大法院長 金炳魯翁을 中心으로 한 法曹界의 大舉政治參與과 새共和國政治氣象圖에어떠한 變局을 가져올 것인지...?

【高眞 金炳魯(中央) 李仁(上右) 辛泰滋(上左) 韓格晚(下右) 崔大鎔(下左)의 諸氏】

Obrázok 9: Tongailbo - vydadnie z 23.7.1960

바람일으킨法曹人(법조인)들新黨運動(신당운동)

동아일보 | 1960.07.23 기사(뉴스)

바람일으킨法曹人(법조인)들新黨運動(신당운동)

○마침내 「保守新黨(보수신당)」으로 自由法曹團員(자유법조단원)들이 얼굴을 쳐들었다

○總選舉投票日(총선거투표일)을 一週日(일주일) 앞두고 二十二日 上午(이십이일 상오) 뚜렷한 新黨發足(신당발족)을 闡明(천명)한 自由法曹團(자유법조단)은 그들이 政黨(정당)으로까지 發足(발족)하게 된 動機(동기)를 「民主黨(민주당)이 分裂(분열)할 것으로 確信(확신)했기 때문이라」고 前提(전제)하고 民主黨舊派(민주당구파)와 事前交涉(사전교섭)이 있었느니만큼 앞으로 舊派(구파)와 提携(제휴)하여 「第一黨(제일당)으로 新政府組閣(신정부조각)에 參與(참여)하게 될 것이라」고 엄청난 希望(희망)까지 털어 놓았다 !

○그러나 民主黨側(민주당측)에서는 新(신)·舊派兩側(구파양측)에서 모두가 「영문을 모른다!」는 놀란 表情(표정)이 나타나 무슨 궁궁이속인지 얼른 判斷(판단)이 가지않기 道한다

○政治(정치)란 「豫測(예측)할수 없는 現實(현실)의 連續(연속)」이기도하니 自由法曹團出身議員(자유법조단출신의원)이 將次舊派(장차구파)와 同調(동조)하여 나간다면 組閣(조각)을 이룩할 新國會勢力分布圖(신국회세력분포도)는 豫想圖(예상도)와는 斷 版局(판국)을 그려낼지도모를 일 !

Obrázok 10: Tongailbo - vydadnie z 23.7.1960 - prepis textu

Obrázok 11: Tongaillbo – vydanie z 23.7.1965

出發前永訣式(출발전영결식)

동아일보 | 1965.07.23 기사(뉴스)

出發前永訣式(출발전영결식)

프女史卒倒(여사졸도)로同行(동행)못해

【호놀룰루 22日(일) AP急電同和(급전동화)】故李承晩博士(고이승만박사)의 未亡人(미망인)은 21日(일)밤 李博士(이박사)의 棺(관)앞에서있다가 쓰러졌다.

葬禮式(장례식)이 거행되기에앞서 마음을 가라앉히기위해 韓國(한국) 「크리스찬」교회밖에서 약2분동안 서있던 「프란체스카」 여사는양자 李仁秀(이인수)씨및 韓國領事金世源(한국영사김세원)씨와함께 천천히교회의 가운데복도로 걸어갔다.

또한 이자리에는越南(월남) 「파키스탄」 美國(미국)·韓國(한국)및 日本(일본)과같이 멀리서도代表(대표)들이 參席(참석)했다. 그리고 現在(현재) 越南(월남)에 滯留中(체류중)인 「U·S·그란트·샤프」 提督(제독)의 政治顧問(정치고문)인 「노만·하나」氏(씨)가 太平洋地區美軍司令官(태평양지구미군사령관)을 代身(대신)해 參席(참석)했다.

金顯哲駐美大使(김현철주미대사)는 永訣式(영결식)에 參席(참석)한후 遺骸(유해)와 同行(동행)하려는 예정을바꾸어 「워싱턴」으로歸任(귀임)했다.

Obrázok 12: Tongaillbo vydanie z 23.7.1965 - prepis textu

Obrázok 13: Tonggailbo - vydanie z 23.7.1970

五百萬(오백만)달라逃避(도피)추궁

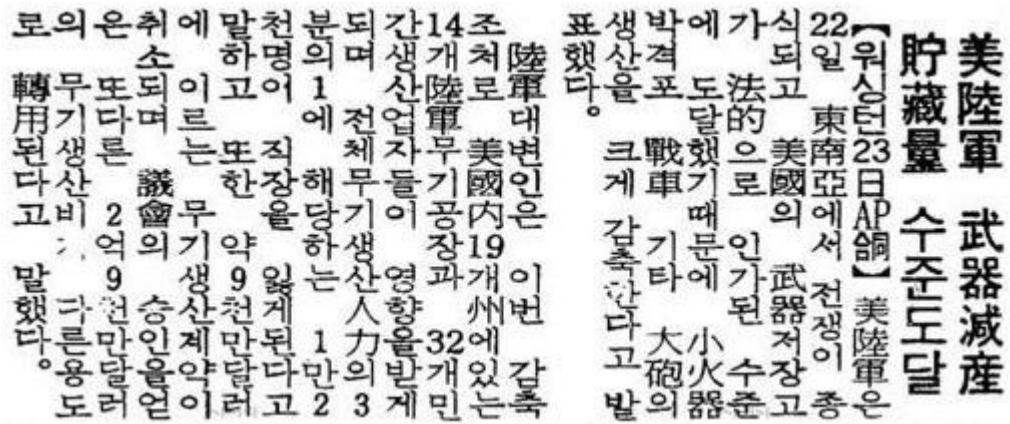
동아일보 | 1970.07.23 기사(뉴스)

五百萬(오백만)달라逃避(도피)추궁
알루미늄特委(특위) 法院(법원)서書類(서류)열람

國會(국회) 한국알루미늄資金(자금) 不正流出特調委(부정유출특조위)는 二十三日(이십삼일) 오전 서울民事地方法院(민사지방법원)을 방문, 소송계류중인 한국알루미늄會社(회사)의 관계서류를 열람했으며 이어 오후에는 한국알루미늄會社(회사) 日本駐在(일본주재)구매책임자였던 朴良洙(박양수)씨로부터 증언을 들을 예정이다. 이날 서울民事地法(민사지법)은 한국알루미늄사건의 소송관계서류일체를 特調委(특조위)에 제시하고 오직 商工部(상공부)로부터 한국알루미늄會社(회사)의 借款(차관)도입에 따른 資本財(자본재)에 관한 船積(선적)서류가 오지 않아 判決(판결)을 늦추고 있다고 밝혔다.

이날 新民黨李重載(신민당이중재) 曹逸煥(조일환)의원은 證人(증인) 朴(박)씨를 상대로 "당초 한국알루미늄 日本東洋棉花(일본동양면화) 昭和電工(소화전공)의 三會社(삼회사)의 사전契約書(계약서)에는 八百二十二萬(팔백이십이만)달러로 施設機材(시설기재)를 購入(구입)할수 있다고 해놓고 뒤늦게 이를 一千三百四十八萬(일천삼백사십팔만)달러로 늘려 五百二十六萬(오백이십육만)달러의 差額(차액)이 나타나게 된 理由(이유)를 묻고 이 五百餘萬(오백여만)달러가 실제 구매가격과 경제기획원 차관승인가격의 차이로서 이를 海外(해외)에 도피시킨 것이 아닌가 하는 점을 중점적으로 따질 예정"이라고 밝혔다.

Obrázok 14: Tonggailbo - vydanie z 23.7.1970 - prepis textu

Obrázok 15: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1975

美陸軍(미육군) 武器減産(무기감산) 貯藏量(저장량) 수준도달

동아일보 | 1975.07.23 기사(뉴스)

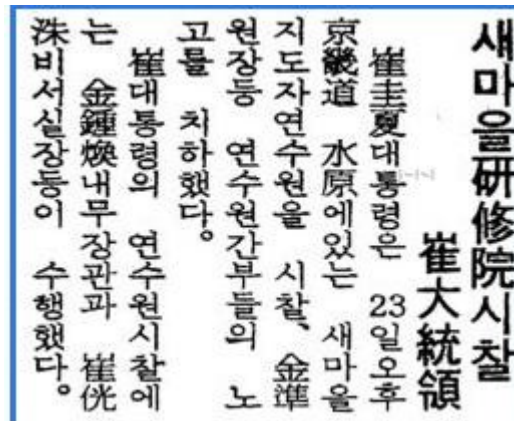
美陸軍(미육군) 武器減産(무기감산)

貯藏量(저장량) 수준도달

【워싱턴23日(일)AP合同(합동)】美陸軍(미육군)은22일 東南亞(동남아)에서 전쟁이 종식되고 美國(미국)의 武器(무기)저장고가 法的(법적)으로 인가된 수준에 도달했기 때문에 小兵器(소화기)박격포 戰車(전차) 기타 大砲(대포)의 생산을 크게 감축한다고 발표했다.

陸軍(육군)대변인은 이번 감축조처로 美國內(미국내)19개州(주)에 있는 14개 陸軍(육군)무기공장과 32개 민간생산업자들이 영향을 받게되며 전체 무기생산 人力(인력)의 3분의1에 해당하는 1만2천명이 직장을 잃게된다고 말하고 또한 약9천만달러에 이르는 무기생산계약이 취소되며 議會(의회)의 승인을 얻은 또다른 2억9천만달러의 무기생산비가 다른 용도로 轉用(전용)된다고 말했다.

Obrázok 16: Tongaillbo vydanie z 23.7.1975 - prepis textu

Obrázok 17: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1980

崔大統領(최대통령) 새마을研修院(연수원)시찰

동아일보 | 1980.07.23 기사(뉴스)

崔大統領(최대통령)
새마을研修院(연수원)시찰

崔圭夏(최규하)대통령은 23일 오후 京畿道(경기도) 水原(수원)에 있는 새마을지도자 연수원을 시찰, 金準(김준)원장 등 연수원간부들의 노고를 치하했다.

崔(최)대통령의 연수원시찰에는 金鍾煥(김종환)내무장관과 崔尙洙(최광수)비서실장 등이 수행했다.

Obrázok 18: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1980 - prepis textu

축구감독 「교체 몸살」

성적부진·團長과의 불화로 잇단 수난

유공 李鍾煥감독 해임 할렐루야咸興哲감독 「진퇴양난」

때마닌 감독교체에 국내프로 축구계가 큰충격을 받고 있다. 지난82년 창단된 프로축구팀 2호 유공은 22일자로 창단주역 이종환(李鍾煥)감독을 전격해임했으며 80년에 창단된 슈퍼리그 원년 우승팀 할렐루야도 함흥철(咸興哲)감독의 진퇴양난에 해체위기를 맞고 있다.

또 현대 대우 포철등도 올시즌의 성적에 따라 감독교체의 조짐을 보이고있다.

프로축구팀사령탑들의 교체는 각 구단이 슈퍼리그의 경기를 기업간의 세력경쟁으로 보고 무리한 주문을 해 감독과의 불화를 빚고 불화가 생기면 우선 감독에게 책임을 지우기때문이다. 각구단 단장들은 대부분 해당 그룹의 중역들로 구단주를 의식해 선수선발과 계약, 기용까지 관여하여 감독들과 마찰을 빚어왔다.

유공 이종환감독의 퇴진은 이달초순 럭키금성 박영환(朴永煥)코치가 유공에 돌아옴으로써 묘조를 보였으며 이를 계기로 감독이 사표를 제출했던 것으로 알려졌다.

유공의 조규함(趙圭翬)단장은

「이감독이 사의를 밝혔으며 팀 분위기제신을 위해 이를 받아들인것뿐」이라고 밝혔다.

그러나 축구계는 시즌중에 감독을 교체하는 것은 있을수없는 일이라고 지적하고 있다.

최순영(崔淳永) 축구협회회장이 구단주인 할렐루야도 이수정(李秀政)단장이 선수관리에 깊이 개입, 함흥철감독의 반발을 사고있는것으로 알려졌다.

이단장은 최근 선수들에게 두 번이나 「다른 프로팀으로 이적할 선수는 알선해주겠다」고 공언, 팀워크를 흔들어놓았다는것.

이밖에 현대의 문정식(文正植) 감독도 구단으로부터 슈퍼리그성적과 관련, 큰 부담을 느

끼고 있는 것으로 알려졌다.

또 대우의 장운수(張雲濼) 감독과 포철의 부단장인 한흥기(韓洪基)전감독은 계약금조차받지 못하는등 내면적으로 수난을 겪고있는 것으로 알려졌다.

현재 슈퍼리그 수위를 달리고 있는 럭키금성만이 선수관리와 구단운영이 비교적 양분돼 큰말씀이 없는 실정이다.

「문제는 각 구단이 프로축구팀을 축구육성의 차원보다는 기업의 홍보도구로만 보려는데있다」고 축구계에서는 지적하고있다.

「각구단이 눈앞의 승부보다는 건안목으로 프로축구팀을 지원해야한다」고 축구계원로들은 말하고 있다.

Obrázok 19: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1985

축구감독 「교체 몸살」

동아일보 | 1985.07.23 기사(뉴스)

축구감독 「교체 몸살」

성적부진·團長(단장)과의 불화로 잇단 수난

유공 李鍾煥(이종환)감독 해임 할렐루야咸興哲(함흥철)감독 「진퇴양난」

때마닌 감독교체에 국내프로축구계가 큰충격을 받고 있다.

지난82년 창단된 프로축구팀2호 유공은 22일자로 창단주역이종환(李鍾煥(이종환))감독을 전격해임했으며 80년에 창단된 슈퍼리그원년 우승팀 할렐루야도 함흥철(咸興哲(함흥철))감독의 진퇴양난에 해체위기를 맞고 있다.

또 현대 대우 포철등도 올시즌의 성적에 따라 감독교체의조짐을 보이고있다.

프로축구팀사령탑들의 교체는각 구단이 슈퍼리그의 경기를기업간의 세력경쟁으로 보고 무리한 주문을 해 감독과의 불화를 빚고 불화가 생기면 우선 감독에게 책임을 지우기때문이다.

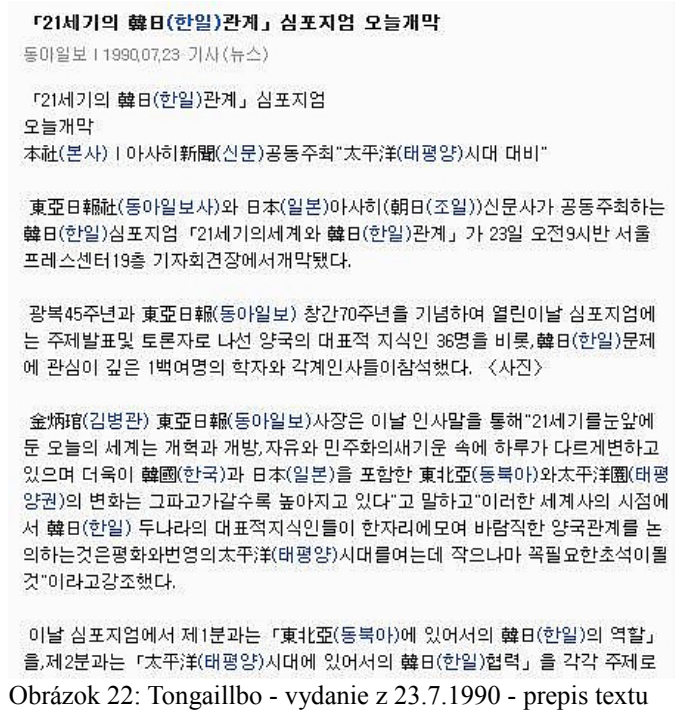
각구단 단장들은 대부분 해당그룹의 중역들로 구단주를 의식해 선수선발과 계약, 기용까지관여하여 감독들과 마찰을 빚어왔다.

유공 이종환감독의 퇴진은 이달초순 럭키금성 박영환(朴永煥(박영환))코치가 유공에 돌아옴으로써묘조를 보였으며 이를 계기로이감독이 사표를 제출했던 것으로 알려졌다.

Obrázok 20: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1985 - prepis textu

Obrázok 21: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1990

Obrázok 22: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1990 - prepis textu

「金大中(김대중)신당과 民主黨(민주당) 사이에 끼었던 인사들의 거취가 착착 정리되고 있다. 22일에는 趙世衡(조세형) 부총재가 신당참여를 발표했다. 주초에는 柳寅相(유인태) 부총재가 행로를 밝힌다.

이제 신당과 民主黨(민주당), 특히 「敎黨(구당)과 개혁을 위한 모임」(구당모임)은 金槿泰(김근태) 부총재(사진)를 붙잡기 위한 경쟁에 들어갔다. 구당모임 소속인 金(김) 부총재는 재야의 상징적 인물이다. 게다가 그는 구당모임의 元惠榮(원혜영) 柳寅泰(유인태) 의원등과 가깝다.

그의 결정에 따라 이들도 함께 움직일 가능성도 있다. 그래서 신당과 民主黨(민주당)은 金(김) 부총재를 붙잡으려 더욱 열심이다.

金大中(김대중) 아태재단이 사장은 22일 신당의원총회에서 "참석 못한 사람들도 멀지 않은 장래에 함께하길 기대한다"고 말했다. 金(김) 이사장의 한 측근의원은 이것이 金(김) 부총재를 염두에 둔 발언이라고 풀이했다.

金(김) 이사장은 이미 측근의원들을 통해 金(김) 부총재를 설득중인 것으로 알려졌다.

「金槿泰 끌어안기」 경쟁

金(김) 이사장, 측근의원동원 설득 新(신) 黨(당)

「새노선정립」 늦추며 공조기대 敎黨(구당)모임

「참석 못한 사람들도 멀지 않은 장래에 함께 하길 기대한다」고 말했다.

구당모임과 民主黨(민주당) 인사들 「김대중」 노선 이 사실상 정립, 새 노선의 정립의 시급한데도 金(김) 부총재를 붙잡지 않기 위해 시열을 촉구하고 있다.

金(김) 이사장은 金(김) 부총재의 「새노선」을 지지할 의사를 밝혔지만, 金(김) 이사장은 金(김) 부총재의 「새노선」을 지지할 의사를 밝히지 않았다.

金(김) 이사장은 金(김) 부총재의 「새노선」을 지지할 의사를 밝혔지만, 金(김) 이사장은 金(김) 부총재의 「새노선」을 지지할 의사를 밝히지 않았다.

Obrázok 23: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1995

「金槿泰(김근태) 끌어안기」 경쟁
 동아일보 | 1995.07.23 기사(뉴스)

「金槿泰(김근태) 끌어안기」 경쟁
 金(김) 이사장, 측근의원동원 설득 新(신) 黨(당)
 「새노선정립」 늦추며 공조기대 敎黨(구당)모임

「金大中(김대중)신당」과 民主黨(민주당) 사이에 끼었던 인사들의 거취가 착착 정리되고 있다. 22일에는 趙世衡(조세형) 부총재가 신당참여를 발표했다. 주초에는 柳寅相(유인태) 부총재가 행로를 밝힌다.

이제 신당과 民主黨(민주당), 특히 「敎黨(구당)과 개혁을 위한 모임」(구당모임)은 金槿泰(김근태) 부총재(사진)를 붙잡기 위한 경쟁에 들어갔다. 구당모임 소속인 金(김) 부총재는 재야의 상징적 인물이다. 게다가 그는 구당모임의 元惠榮(원혜영) 柳寅泰(유인태) 의원등과 가깝다.

그의 결정에 따라 이들도 함께 움직일 가능성도 있다. 그래서 신당과 民主黨(민주당)은 金(김) 부총재를 붙잡으려 더욱 열심이다.

金大中(김대중) 아태재단이 사장은 22일 신당의원총회에서 "참석 못한 사람들도 멀지 않은 장래에 함께하길 기대한다"고 말했다. 金(김) 이사장의 한 측근의원은 이것이 金(김) 부총재를 염두에 둔 발언이라고 풀이했다.

金(김) 이사장은 이미 측근의원들을 통해 金(김) 부총재를 설득중인 것으로 알려졌다.

Obrázok 24: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1995 - prepis textu

趙淳의원 '헛갈리는 행보'

**“與野떠나 역할 말할수도”
與이적 부인하면서도
韓和甲총장 전격회동**

그는 이어 정계개편의 방향과 관련, “DJ와 JP가 당적을 버려야 하며 환경 노동 등 시민단체와 젊은이들이 폭넓게 망라되게 필요하다”고 말했다.

그는 그러면서도 “정치개혁과 관련한 역할을 찾아 나서지는 않겠지만 여야를 떠나서 그런 역할을 할 의향은 있다”고 여운을 남겨 상황에 따라 거취를 달리 정할 수도 있음을 시사했다.

이같은 조명예총재의 행보에 대해 당안팎에선 “한나라당의 산파 역할을 한 사람으로 20일 김윤환(金潤煥) 이세기(李世基)의원 등과 만나 말담하지 않기로 합의한 것으로 알려져 있는데 정말 이해가 안가는 일”이라고 고개를 갸우뚱거리는 분위기가.

〈이원재기자〉
wjlee@donga.com

한나라당 조순(趙淳)명예총재의 아리송한 행보 때문에 당 안팎에서 “헛갈린다”는 얘기가 터져나온다.

최근 ‘2여(與)+α’식 신당창당설과 관련, ‘탈당리스트’에 오르자 보도자료를 통해 이적설(移籍說)을 부인했던 그는 21일 저녁 국민회의 한화갑(韓和甲)사무총장과 만났다. 조명예총재는 22일 기자들에게 한총장과 만난 경위에 대해 “황학수(黃鶴洙)의원을 통해 만나자는 연락이 왔는데 오해를 살까봐 처음에는 거절하다가 계속 연락이 와 만났다”면서 “정치개혁 등에 관해 내 생각을 전했다”고 설명했다.

Obrázok 25: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1999

趙淳(조순)의원 '헛갈리는 행보'

동아일보 | 1999.07.23 기사(뉴스)

趙淳(조순)의원 '헛갈리는 행보'
“與野(여야)떠나 역할 말할수도”
與(여)이적 부인하면서도
韓和甲(한화갑)총장 전격회동

한나라당 조순(趙淳(조순))명예총재의 아리송한 행보 때문에 당 안팎에서 “헛갈린다”는 얘기가 터져나온다.

최근 ‘2여(與(여))+α’식 신당창당설과 관련, ‘탈당리스트’에 오르자 보도자료를 통해 이적설(移籍說(이적설))을 부인했던 그는 21일 저녁 국민회의 한화갑(韓和甲(한화갑))사무총장과 만났다. 조명예총재는 22일 기자들에게 한총장과 만난 경위에 대해 “황학수(黃鶴洙(황학수))의원을 통해 만나자는 연락이 왔는데 오해를 살까봐 처음에는 거절하다가 계속 연락이 와 만났다”면서 “정치개혁 등에 관해 내 생각을 전했다”고 설명했다.

그는 이어 정계개편의 방향과 관련, “DJ와 JP가 당적을 버려야 하며 환경 노동 등 시민단체와 젊은이들이 폭넓게 망라되게 필요하다”고 말했다. 그는 그러면서도 “정치개혁과 관련한 역할을 찾아 나서지는 않겠지만 여야를 떠나서 그런 역할을 할 의향은 있다”고 여운을 남겨 상황에 따라 거취를 달리 정할 수도 있음을 시사했다.

이같은 조명예총재의 행보에 대해 당안팎에선 “한나라당의 산파 역할을 한 사람으로 20일 김윤환(金潤煥(김윤환))이세기(李世基(이세기))의원 등과 만나 말담하지

Obrázok 26: Tongaillbo - vydanie z 23.7.1999 - prepis textu